LECA MORARIU

Lu Frați Noștri

Libru lu Rumeri din Istrie
Cartea Romînilor din Istria
Il libro degli Rumeni Istriani

Cu 78 sliche și cu carta lu paizu rumer din Istrie

SUSN'EVIȚA (VALDARSA) — JEIĂN (SEIANE)
1928
EDITURA REVISTEI „FĂT-FRUMOS"
SUCEAVA, ROMĂNIA

Prezzo: 20 lire ali 180 lei

Şi iată deci ce-i această *Carte-istroromână!*

La un an şi jum. de când revista „Făt-Frumos" lansa ideia (şi o listă de subscripţie publică) pentru tipărirea unei cărţi de trezire şi petrecere, menită celui mai mic şi celui mai uitat fragment de neam românesc, — la un an şi jumătate deci, această *Carte istroromânească* e fapt împlinit! Tipărită în 188 pagini 8⁰ mare cu 78 ilustraţii (case, tipuri, vederi generale, scrisori istroromâneşti facsimilate, piese muzicale etc.) şi 1 hartă a teritoriului istroromân, în excelente condiţiuni tehnice, cartea **Lu fraţi noştri**, cu un desăvârşit de nou material de texte şi de ilustraţii, constituie un eveniment nu numai în viaţa celor 3500 Istroromâni din Italia, ci şi 'n cea a dialectologiei române şi a filologiei în general. *E prima dată* că (în această *cea mai mare* colecţie de texte istroromâne de până acum) ni se dau: *a) cimilituri*, ba chiar şi *fragmente de cântece populare*; *b)* probe de limbă şi vederi din *tusopt* satele istroromâne, deci şi din până acum neexploatatele sate de sub Monte-Maggiore: Gromnic, Letai ba chiar şi din aproape complet slavizatul Gradin'e, precum şi din până acum desăvârşit necunoscutul şi izolatul Jeiăn, care-şi are un idiom al său particular, încât de aci înainte vom distinge bine un idiom istroromân nordic (Jeiăn) şi unul sudic (sub Monte-Maggiore). Dar importanţa cărţii rezidă mai ales în faptul că e pe înţelesul ţăranului istroromân. Carte menită să-l lumineze şi să-l distreze, cuprinsul ei fiind următorul: 1) Rugăciuni (cu ilustraţii din Michelangelo, Leonardo da Vinci şi Raffaello Sanzio). 2) Articole de propagandă naţională (traduse unele şi în italieneşte), cu imnul naţional italian şi cu un imn istroromân alcătuit ad-hoc, cu specimene de limbă dacoromână, traduse şi în istroromână, cu ştiri despre cei ce s'au interesat de soarta Românilor istrieni: I. Maiorescu, T. Burada, A. Glavina, M. Bartoli C. Tagliavini ş. a. 3) Texte folclorice istroromâne culese (şi unele adaptate) la faţa locului, două veri dearândul (1927 şi 1928), material prin excelenţă nou şi documentar filologic: *a)* de sub Monte-Maggiore; *b)* din Jeiăn — de unde, pe măsura noului, se dă material relativ mai mult. 4) Lista ctitorilor din banul cărora s'a tipărit această carte cu ajutorul subscripţiei publice. — Fie ca această operă de abnegaţie să-şi împlinească menirea în măsura pe care o merită jertfele depuse la înfăptuirea ei!

LECA MORARIU

Lu Frați Noștri

Libru lu Rumeri din Istrie
Cartea Romînilor din Istria
Il libro degli Rumeni Istriani

SUSN'EVIȚA (VALDARSA) — JEIĂN (SEIANE)
1928
EDITURA REVISTEI „FĂT-FRUMOS“
SUCEAVA, ROMÂNIA

Ăn ricordu lu me Ciace

Constantin

(mort ăn 16/3 1927)

carle m-a căta stimuleit de face cesta libru pravi ruman'ez

In ricordo di mio Padre

Costantino

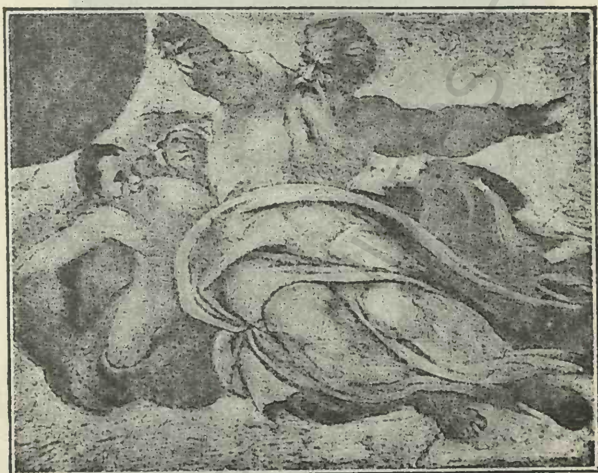
(morto 16/3 1927)

il quale m'ha tanto incitato di compore quest' opera veramente rumena

Ciace nostru

† Ăn lumele lu Ciace, lu Fil'u e lu Svetu Spirit, Amen!

Ciace nostru carle şti ăn cer, neca se lumele tev posvete, neca vire cesaria te, se fie vol'a te, cum ăi ăn cer, şa şi pre pemint.

Michelangelo Buonarroti — Domnu (Ciace)

Păra nostre de saca zi de=ne=vo astez şi ne scuze pecatele nostre cum şi noi scuzein lu cel'i carl'i ne ofendescu. Şi nu duce pre noi ăn napast ma ne zbave de cela revu. Amen!

Ăn lumele lu Ciace, lu Fil'u e lu Svetu Spirit, Amen! †

Cred ăn Domnu

† Io cred ăn ur Domnu, Ciace carle ţire tote, carle facut=a ceru şi pemintu, ceale ce se vedu şi ceale ce nu se vedu.

Şi ăn Gospodinu Isus Crist, Fil'u lu Domnu, ăns nascut, carle din Ciace s=a nascut, manche de toţ secoli, svitlost din svitlost,

Domn pravi din Domn pravi, nascut ma nu facut, carle za noi omiri şi za oslobodi noi lasată-s-a din cer şi s-a înjivotit dila Svetu Spirit şi din Verghina Maria şi facută-s-a om. Şi fost-a restegnit za noi ăn vrema lu Pilat Ponţiu şi zapatimeit-a şi fost-a zecopeit şi uscîrsnit-a treia zi cum fost-a piseit ăn Sveta Pisma. Şi s-a dignit ăn cer şi şede la desna lu Ciace. Şi rapoi va veri cu glorie săndi cel'i viïi şi cel'i morţi, lu carle ţesarie nu se va fini.

Leonardo da Vinci — Isus Crist

Şi ăn Svetu Spirit, Domnu ce daie jivl'en'e, carle din Ciace iase şi din Fil'u, cela ce scupa cu Ciace şi cu Fil'u ie adoreit şi glorieit, carle a cuvintat prin Proroci.

Ăn ure Sveta, catoliche şi apostoliche Baseriche.

Io cunoscu ur Cîrst za oprosti pecatele nostre.

Io şteptu che s-or morţi scula şi şteptu jivl'en'a de secole, cea ce fi-va. Amen! †

Salutaţia lu sveta Maria
(Zdrava-Maria)

Raffaello Sanzio

Maia lu Domnu

† Vesele=te, Mario, care nascut=ai pre Domnu, cea pl'ire de graţie, Domnu cu Tire! Blagoslovite şti ăntre mul'er e blagoslovit ăi frutu dila utroba te, Isus.

Mario, Maia lu Domnu, roghe Domnu za noi acmoce şi ăn vrema de morta nostre. Amen! †

Ciaia nostru
(în limba Jeianților)

† În lumele lu Ciaia, alu Fil'u și alu Svetu Spirit, Amen!

Ciaia nostru carle-ș în cer, neca se lumele tev posvete, neca

Cănd s-a Isus Crist rodit
Trei Cral' L'i s-a poclonit!...

vire cesaria te, neca fie vol'a te, cum ăi în cer, așa și pre pe-mint.

Păra nostra de saca zi de-na-vo astez, și na scuze pecatele nostre cum și noi scuzeim lu cel'i carl'i na ofendes. Și nu duce pre noi în napast ma na zbave de cela revu. Amen!

În lumele lu Ciaia, alu Fil'u și alu Svetu Spirit. Amen! †

Sveti Petru ribar alu Domnu

O vote mes=a Sveti'Petru şi cu se frate Nicodem ăn iazer ribe lovi. Şi iel' a lovit do zile şi do nopţ; niş n=a caţat (ali: uhatit). Potle verit=a Domnu Gospodin cătra Sveti Petru. Şi=l' gane: —Go=spodine, tota nopta=n lovit e niş n=an putut caţa (ali: ulovi)! —

Sveti Ivan ăn ape de Iordan
Pre Domnu=L cârste şi=L blagoslove

Şi Domnu cuvinte: — Las — zice — Petre, mrija şi love ribe! —

Şi Petru=l' odgovore: — Noi ăn lumele tev ren lasa mrija şi ren lovi ribe! —

Şi tunce lasat=a mrija=ntr=o ape. Lovit=a dosti ribe şi moreit=a cl'ema cel'i al'ţi na pòmăchĭ (ali: juta) za stezei fare ribele. Şi când

a iel' ribele stezeit, tunce mrija prascheit-a (ali: pocnit-a). De când a stegnit ăn barche sus, amindo barchele de ribe nepunit-a.

Sveti Petru vezut-a cea ociudese mare. Ie clecne-se pre vale tru Domnu... Şi ie cuvinte neca Domnu mere chia, che-i ie mare grìşnic. Tunce Domnu av zis: — Nu te boiì (ali: n-ari friche), Petre! —

Şi tunce mes-a Sveti Petru şi Domnu potuvei pre cale. Şi Domnu-l' cuvinte: — Tu-i, Petre, cmoce ribe lovit, e comce ver omiri lovi (ăn rai). —

Şi tunce l'-a dat Domnu Gospodin cl'uci de rai.

Spuse ăn 31 Aguşt 1927 de Ludo (Ludovico) Şcalir (53 an') din Susn'eviţa.

Cum ăi raiu şi cum ăi ăn păcă

Trei an'alicì ăntrebu lu Maiche Boije cl'uci de rai, che mergu vede cum ăi ăn rai muşat. E Maia lu Domnu gane: — O — zice — ăn rai ăi dosti muşat! Blazi de iel' şi de lui rod cire nuntru verire! —

Dat-l'-a cl'uţi de rai...

Potle iel' turneit-a (ali: a turnat) rapoi la Maica Boija, şi când a iel' verit, ia l'i-ntrebe: — Ce-aţ — zice — ăn rai vezut? —

— Maio lu Domnu, ocl'i n-a putut dogledi, urecl'ile n-a putut avzi, gura n-a putut spure (ali: ganei), cum ăi ăn rai şa muşat!

— Duncve vezut-aţ cum ăi ăn rai muşat? —

— Vezut-an ma ren mere vede cum ăi grumbo ăm păcă!

— O — zice Maia lu Domnu — ăn păcă ăi dosti grumbo! Mai grumbo nu pote fi! Ioha lui cire nuntru vire şi lu a lui ròdvine! —

Dat-l'-a nazat cl'uciu de păcă, şi mes-a vede... Şi iel' a verit la păcă şi vezut-a cum ăi... Ioha lui cire nuntru vire! Vezut-a iel' trei mladichì che ardu ăn muche. Lu ur piciorele l'-a zgorit păr la zeruncl'e; lu at mărele păr la umer; e lu treile tot jivotu păr la ocl'i. E cela pîrvi, lu carle zgorit-l'-a piciorele, a vut fome de l'ucìco pemint; pemintu laveit-a de pre l'ucìco pre se; la se hiteit e cun-finele premişeit-a. E lu cela doile carle ardu mărele, ie ş-a bataveit ciace şi maia, şi pre iel' măstiìa. E ţela treile, lu cui arde jivotu păr la ocl'i, ie fetele na viru privarìia, pac le lasaia (che ie jure che va vo la, pac o piìenteia...).

Şi tunce mes=a chia. E l'=a ăntrebat Maia lu Domnu : — Ce=aţ — zice — vezut ăn păcă ?

— Maico Boija, ăn păcă nu=i de vede e cire verire nuntru, ioha lui za vavic e la lui rod ! —

Spuse ăn 31 Aguşt 1927 de Ludo Şcalir din Susn'eviţa.

Noi Ruman'ezi

Ăn cesta muşat şi glasovit paiz lu carle ăi lume Italia şi-n ţăsta siromaşne, ma muşate şi no draghe provincie lu care ăi lumele Istria, staien şi noi cel'i 3.000 (trei mil'ar) de *Rumer* ali *Ruman'ez* carl'i smo fraţ verni cu Rumeri dila Romania. Dunche noi sno rodvine şi de un sănje cu toţ fraţi Rumer, cu cel'i 18,000.000 (osănaist mil'un) *Romîni* dila Romania, şi fraţ cu cel'i 500.000 (cincĭ sto mil'ar) *Armîni* din Balcan (Grecia, Bulgaria, Serbia şi Albania), şi fraţ cu cel'i 16.000 (şase pre zece mil'ar) *Megleno-Romîni* care'i-s mişeiţ ăntru Aromîni. Cesta naţion ruman'ez s-av nascut dila cetata Roma, capitala de lu Italie, cum se pote vede de lor lume: *Roma-Romîni.* Şi uĭime-che n-an rodit dila Roma, noi sno cel'i mai verni fraţ cu Taliani; cea se cunoşte şi din limbele lu aţăşche naţionure che spodobl'escu ura cu ata. Noi Rumeri din Istrie zicen: *astez ovu, măre gal'ira*, e fraţi noştri dila Romania zicu: *astăzi oul, mâne găina*; e noi cuvintan: *cum ţ-ai şternut patu, şa ver durmi*, şi iel' cuvintu: *cum ţi-ai aşternut (patul), aşa vei dormi*; e potle noi zicen: *capu, omu, mul'era, gal'ira, lupu*, e Români zicu: *capul, omul, muierea, găina, lupul*, e Taliani zicu: *capo, uomo, moglie, gallina, lupo.*

Donche acmoce ştien iuve more se fie ĭirima nostre! Noi morein ramare Rumer, fraţ cu Rumeri dila Romania şi fraţ cu fraţi noştri Talian'!

Noi Rumeni

In questo bel e glorioso paeze denominato Italia e in questa sitibonda, ma bella, a noi cara provincia, chiamata Istria, abitiamo anche *Rumeri* o *Rumeni* in numero di tre mila, e siamo fratelli veri coi Rumeni della Romania. Dunque noi siamo in istretta parentela con tutti fratelli rumeni, coi 18,000.000 (diciotto milioni) Romeni della Romania, e fratelli coi 500.000 (cinque cento mila) Arumeni abitanti nei Balcani (Grecia, Bulgaria, Serbia, e Albania), e fratelli coi 16.000 (sedici mila) Megleno-Rumeni

Inno Nazionale

Marziale

mf

Fra-tel - li d'I-ta - lia, L'I-ta - lia - s'è

de - sta, Del-l'el - mo di Sci - pio S'è cin - ta la

te - sta. Do-v'è la vit - to - ria? Le por-ga la

rall. a tempo

chio-ma, Chè schia-va di Ro - ma Id-di-o la cre-

Lo stesso movimento *mf*

-ò! Fratel-li d'I-ta-lia, L'I-ta-lia s'è

de - sta, Dell'el - mo di Sci - pio S'è cin - ta la

te - sta. Dov'è la vit-to-ria? Le por-ga la

chio-ma, Chè schiava di Ro-ma Iddio la cre-

pp

-ò! Stringiamcia co - or-te, Siampron-ti alla

mor-te, Siampron-ti alla mor-te, L'I-ta-lia chia-

f

-mo Stringiamcia co or te, Siampron tial la

ff rit. un poco

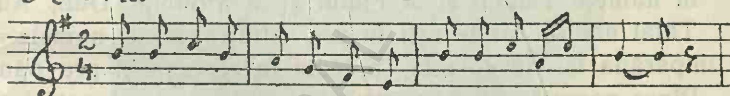
mor-te, Siampron-tial-la mor-te. I-ta-lia chia-mo!

i quali sono distribuiti fra gli Arumeni. Questa nazione rumena trae origine da Roma, capitale d'Italia, il che si può arguire anche dal loro nome: *Roma-Romîni*. E traendo noi le nostre origine da Roma, siamo per questo i più diretti fratelli cogli Italiani; ciò si può desumere anche dalla lingua di questi popoli, che si assomigliano una coll'altera. Noi Istro-Rumeni diciamo: *astez ovu, măre gal'ira*, i nostri fratelli della Romania dicono: *astăzi oul, mâne găina*; noi usiamo la forma: *cum ț-ai ştern ut patu, şa ver durmi*, ed essi: *cum ţi-ai aşternut (patul), aşa vei dormi;* inoltre noi abbiamo le parole *capu, omu, mul'era, gal'ira, lupu*, i Rumeni: *capul, omul, muierea, găina, lupul*, gli Italiani: *capo, uomo, moglie, gallina, lupo.*

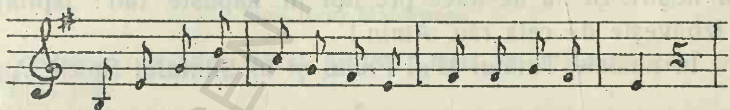
Dunque adesso sappiamo dove deve volgere la nostra anima. Noi dobbiamo rimanere Rumeni, fratelli coi Rumeni della Romania e fratelli coi nostri fratelli Italiani.

Cănătu lu Rumeri din Istrie

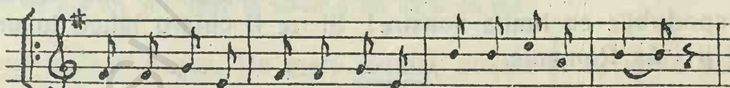
Moderato

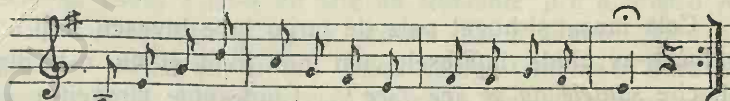
Roma, Roma-i maia nostrea Noi Rumeri rama-ren

Roma-ni-a-i so-ra nostrea Tot ur sânje-a-ren

Nu smo ânşi noi pre lume şi-nchea aren fraţ
Se fi-en fra-te şi frate Cum av Domnu dat

Ta-li-an cu ma-re lume Măra cu noi daţ
Se trecen pi-rea la morte U-ru şi cu ut.

LN

Cănătu lu Rumeri din Istrie

Roma, Roma-i maia nostre
Noi Rumer ramaren!
Romania-i sora nostre...
Tot ur sănje-aren.

Nu-smo ănşi noi pre lume
Şi-nche aren fraţ!...
Talian', cu mare lume,
Măra cu noi daţ!

Se fien frate şi frate
Cum av Domnu dat,
Se trecen pire la morte
Uru şi cu at...

Roma, Roma è nostra madre
Noi Rumeni rimaniamo!
Romania è nostra sorella...
Siamo d'un sangue.

Non siamo soli nel mondo
Abbiamo anche altri fratelli!...
Italiani di gran fama,
Dateci la mano!

Siamo fratelli veri
Come ci commanda Iddio,
Viviamo fino alla morte
Uniti uni cogli altri...

Cum ăi limba lu Romîni din Romanie

Cănd rogu pre Domnu şi spuru Ciace nostru, iel' zicu şa: În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, Amin!

Tatăl nostru carele eşti în cer, sfinţească-se numele tău, vie împărăţia ta, fie voia ta, precum în cer aşa şi pre pămînt. Pînea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi şi ne iartă păcatele (ali: greşelele) noastre cum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pre noi în năpaste (ali: ispită) ci ne izbăveşte de cela rău. Amin!

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Spirit, Amin!

* * *

Dunche noi veden cum limba lu fraţi noştri din Romanie se spodobl'e cu limba noastre! Şi re fi chiaro lăhco lu ur de noi jivi ăn Romanie.

Nu-smo ănşi noi pre lume!...

Cela muşat şi bogat paiz de largo iuve bivescu fraţi noştri *Romîni*, s-av ciude intereseit cum noi jivin şi nu n-a nigdar utat, che *sănjele nu se ape face!...* Ciude vote viraveit-a cătra noi omir de cole, che vedu cum noi lucran, e che ştudiescu

limba nostre. Şi noi se nu mislin che samo noi, ceşchi şiromaş din Istrie, ganein ruman'eze! Ne, samo noi! Ciude tirer ănmeţu limba nostre ăn şcolele din Romanie, che ciude profesor de cole fost-a ăn Istrie ănmeţa-se limba lu nostre maie.

Pîrvi Ruman'ez carle n-a viziteit fost-a ăn anu 1857, profesoru Ion (Ive) Maiorescu (mort 5 Pangustichiu 1864). Ie ne-a ştudieit paizu şi limba şi-av piseit un libru, che n-a facut cu-

Ioan (Ive) Maiorescu

Profesor ruman'ez, nascut ăn 1811, mort ăn 5 Pangustichiu (ali: Şetembre) 1864.

Ricordu lui ăi ţela mai drag lu noi Rumeri din Istrie. Ie fost-a pîrvi om din Romanie carle n-a vizitcit şi n-a facut cunoscuţ lu fraţi noştri. Fost-a la noi ăn anu 1857 şi piseit-a un libru de noi.

noscuţ lu fraţi noştri. Un mare priatel' nostru şi ca şi un ciace fost-a potle profesoru ruman'ez Teodor T. Burada (mort ăn 1923). Cesta-istu a fost la noi ure trei-patru vote (ăn 1890-91 e pocle ăn 1893) e lat-a cu sire ăn Romanie pre a nostru Andruţ Glavina, za ănmeţa-se ăn şcolele dila Romanie. Ştien bire cire a fost potle za lu noi cesta ladre Glavina! Burada a ştampeit şi ie o cnighe ăn care a chiaro muşat nostru paiz şi nostre uzanţe ştudieit. Un at verăn frate şi verăn ciace dila

Romanie fost-a za lu noi profesoru Iosif (Ioje) Popovicı (murit-a acmoce ăn 26 Anguşt 1928.— Neca-l Domnu pomile)! Cesta Popovicı fost-a la noi do vote: ăn an'i 1899 şi 1905. Ămnaveit-a ocoli pre toate seliştele şi n-av avut friche ni de pîrjun ni de niş, şi vavic netrudăn ne-a chiaro bire ştudieit paizu şi limba şi nostre ştorii. Ie av do cnighe za lu noi ştampeit şi mai muşate ştorii de toţ cel'i al'ţi [che fost-a şi uri doi profesor fureşt carl'i av ştorii dila noi poberit şi ştampeit: Franz (Frane)

Teodor T. Burada

Profesor ruman'ez, nascut ăn 3 Mihoşn'acu (ali: Ohtobru) 1839, mort ăn 1923.

Fost-a za noi ca şi un ciace. N-a viziteit ure trei-patru vote şi ca şi Ive Maiorescu n-a ştudieit limba, uzanţele şi purtatu nostru. Şi lat-a cu sire ăn Romanie pre nostru Andruţ Glavina, che l-a facut ştudici şi veri nostru pravi capitan. (Cea morcin şi noi face: tremete noştri fecior ăn Romanie, neca iel' cole se-nmeţu!). Cesta no drag Burada a inche şi un libru ştampeit de noi.

Miclosicı şi Gustav Weigand]. Ştorii ăn nostre limbe av potle ştampeit şi profesoru ruman'ez Sextil Puşcariŭ, carle ţăşche muşate ştorii a poberit dila fraţi noştri Loiso Belulovicı şi Ioje Belulovicı (cesta-istu ăi astez medigu ăn Susn'eviţa). Profesoru

S. Puşcariŭ a inche şi ie ciude ştudieit nostru narod şi nostre limbe şi av un mare libru lucrat ăn carle av lu toţ omiri ratat cum ăi limba lu siromaşni Rumer din Istrie. Fost-a potle inche şi al'ţ Rumer din Romanie carl'i n-a viziteit şi s-a intereseit de noi : Vincenţiu Nicoară, Ştefan Nanu, A. Viciu, Ion (Ive) Gramadă, Emil Rigler şi al'ţ. Şi inche şi fraţi noştri Talian', n-a vavic pre noi rad avut. Şi ăntru omiri cel'i mai ănmeţaţ din Italie fost-a mai mund de iel' carl'i s-a pus ştudiei nostru dialect. Ăntru aceşchi fost-a Bernardino Biondelli şi Graziadio Isaia Ascoli. Şi ăn zilele nostre cunoscut nostru profesor din Torino Matteo Bartoli, carle-i nascut ăn Albona (Istria) şi n-a chiaro muşat ştudieit limba şi paizu, potle gospodinu profesoru Carlo Tagliavini din Bologna, carle a cu tota ĭirima za lu noi piseit.

E când căta omir ştudieiţ aru rada nostre limbe, samo noi se utan limba lu maia nostre? Nigdar! Carle hite se limbe chia şi a se sănje ămprevale, cesta nu-i pravi cârstian! Zvonit-a ura se ne zbudin! Se rescl'iden ocl'i şi se veden carl'i smo noi! Aren cesta libru za ruga pre Domnu ăn limba lu nostre maie, za şti cacov narod sno noi şi za veseli-ne cu nostre muşate ştorii şi părcoliţe. Fraţi noştri dila Romanie nu n-a utat şi n-a dat şi cesta no 'căta drag libricĭ. Dunche nu-smo noi utaţ şi puten spure cum şi cănătu spure:

Nu smo ănşi noi pre lume
Şi-nche aren fraţ;
Talian' } cu mare lume
Ali : Ruman'ez }
Măra cu noi daţ!

Do-trei besede

Când ur narod cunoşte limba se, ie ca şi cănd re ve în măre cl'uciu lu se părjun.

*

L'ubiţ limba nostre, fraţ Rumer, şi se nu areţ ruşire de ia când o cuvintaţ renche de fureşt. Durmit-an păr acmoce, ma verit-a vrema se ne zbudin şi noi. Ura zvonit-a!

(Calindaru lu Rumeri din Istrie 1905)

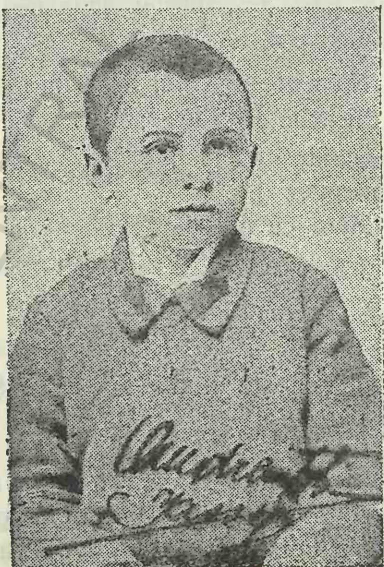
Andrei (Iadre) Glavina

Cum ăi limba lu Romîni din Romania

Limba lor	Limba nostre
Joacă, fată, ce-i juca, Du-te-acasă şi-i mînca, C'o tăiat mă-ta mîţa Şi ţi-a lăsat codiţa!	Joche, feto, căt ver juca Ămne case şi ver munca, C-a tal'at maia-ţ macica Şi ţi-a lasat codiţa!

Limba lor	Limba nostre
Fata mamei jucăuşă Cu gunoiul după uşă, Şi ulciorul în cenuşă!	Feta lu maia ciude joche; Gnoina vavic dupa uşe, E posuda ăn ceruşe!

Şa căntu feciori lu fetele carle previşe jocu.

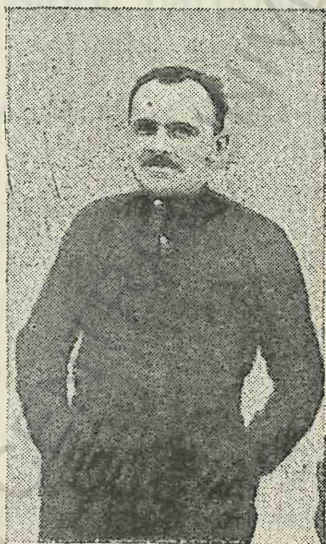

Andruţ Glavina

Când a fost feciorici ăn şcolele din Romanie.

Noi Ruman'ezi din Istrie

Noi Ruman'ezi din Istrie smo un naţion michicic che noi bivein samo ăn osăn (ot) selişte; ăn ţăsche şapte selişte prope de Monte-Maggiore: *Susn'eviţa* (ali: *Valdarsa), Nosolo* (ali: *Villanova), Sucodru, Bîrdo* (ali: *Briani)* cu *Costîrcean* şi *Cîrnelichi, Gromnic, Gradin'e* şi *Letai*, — şi r-un selo, cole largo, ăn fundu de boşche şi de codri: *Jeiăn* (ali: *Seiane).* Ma aco smo şa puţin', nu-sno noi pl'erzuţ! Flat-an şi noi cl'uciu lu nostre jivl'enie: Ştien che smo şi noi un naţion, che şi noi aren o limbe draghe za lu care morein jivi şi za lu care morein muri!

Andrei Glavina

Nascut ăn Susn'eviţa ăn 30 Mărtişn'acu 1881, mort ăn 9 Şiţenu 1925. Ie cela mai glasovit şi mai bur om ce-am noi avut Rumeri din Istrie. Anmeţat-s-a ăn şcolele din Romanie şi verit-a nostru maistru şi capitanu. Cu *priatel'i noştri* Fascisti ie n-a facut şi şcola ruman'eze ăn Suşn'eviţa, ma murit-a şi acmoce ramas-an ca şi turma făr de pastiru... Dunche acmoce noi toţ morein veri pastir!

Ștorii, părcolițe și ate stvar

za lu Ucĭcari di su Monte-Maggiore

Ce n-a fost şi ce nu va fi

Fost-a trei fraţ, toţ trei ănsuraţ. Ma cănd iel' ceva caţat, iale l'-a dat lor cea fost mai poredăn. O zi cănd au mes ăn lou, iel' s-a pogovorit che se rer ceva lovi, iel' vor ăns pripravi. Acmoce cea zi ucis-au o capre divle e cmoce foc n-au iel' vut. Cautat-au r-o bande de codru şi r-ate şi vezut-au che focu arde na desno de iuve iel' au fost. Cela mai betăru au zis: — Io meg cere colo foc iuve veden. —

Şi ie verit-a colo şi aflat-a dvanaist ocoli de foc. E cel'i omir taţ au fost; iel'au furaveit boi. Iel' ăl ăntrebu: — Ce-ai tu verit ocea?

— Io am verit che vezut-am che ancea-i foc şi ve rog neca daieţ-îm zalica foc. —

Iel' a zis: — Noi ţ-ren da foc, ma tu val'e se spuri ce n-a fost nigdar nice nu va fi. —

Ie zis-a: — Nu săm bur za spure.

— Ei, donche moreşti remare cu noi! —

Cel'i al'ţi şteptu-l, e nu-l' ie! Cănd nu-i, mes-a cela atu frate cere. Şi verit-a şi ie colo şi ăntrebat-l-a: — Ce-ai tu verit oci? —

Ie zis-a: — Verit-am neca se mi-aţ da zalica foc şi fratele. —

Iel' au odgovorit: — Noi ţ-ren da foc şi fratele se ver tu spure ce n-a fost nice nu va fi. —

Ie zis-a: — Nu ştiu.

— Ia, ontrat ver şi tu ancea remare. —

Cesta mai tireru vezut-a che nu-i ur ni at, şi mes-a şi ie şi verit-a colo şi ăntrebu-l: — Ce-ai tu verit?

— Se-m (reţ) da zalica foc şi fraţi. —

Iel' au zis: — Da-ţ-ren foc şi fraţi se ver tu spure cea ce n-a fost nice nu va fi.

— Hoh — ie zis-a — lăco! Când s-a me ciace nascut, io-m vut dvaiset şi cincĭ an'. Şi ontrat cîrst n-a fost ăn lume. Şi m-am domislit şi posadit-am un bob. Şi ie val'e nerăstit-a pire la cer. Şi mes-am pre cesta bob ăn cer, şi ontrat rugat-am Domnu neca-m daie cărst cu ce-oi ciace cîrsti. Ma-n cea vreme ce-am io cu Domnu ganeit, virit-au jos o capre prope de cesta bob şi l-a prigrijit; şi acmoce prende voi jos?! Io cavtu ocoli de mire şi vezut-am che ăi o bîrsiţe de mechine. Şi io-m de cea nepunit jepurle şi pac, mechine pire la mechine, pa-m mes ăn zdolu. Ma manche neg-am jos verit falit-ămi-a uri zece metri şi ontrat hitit-am cu mire pre vale şi m-am zecopeit r-un crug cu capu nuntru. Nu m-am putut nicacor oslobodi. Ma, nicĭ cincĭ nicĭ şase, mes-am case, lat-am bătu şi praliţa, şi ontrat stucit-am ocoli de mire ărpile, pac mes-am chia. —

Iel' zis-a che ăi bur; dat-l'-a fraţi şi foc.

(Ştorie spuse de *Ioje Ţveţicĭ* din Susn'eviţa când ie vut-a 70 an').

† Iosif (Ioje) Popovicĭ

(În libru: *Dialectele romîne din Istria* parătu II, 1909, faţa 5-6).

Do-trei besede

Cum ăţ patu şternuri, şa ver durmi!

*

Carle-ţ daie jajetu cela micu, nu-l' popadi tota măra!

*

Bate sedla che nu pote bate calu.

*

Lupu peru promenit-a, ma chiuda n-av.

*

Hruşva nu cade largo de deble.

*

Io nu vedu brecu nego din carle portun ieşit-a fare.

Spuse ăn 1910 de *Tonca Belulovicĭ* din Susn'eviţa.

Ştoria de o fete şi de un mladichĭ

Untrat s-a obecit o fete şi un mladichĭ che s-or scupansura. E ş-av dat vera şi beseda che nu s-or lasa ni morţ ni viĭ. Pocle cela mladichĭ a mes pre lume e n-a mislit de ănsura-se.

Cea fete murit-a de jalost e mladichiu mes-a pre mare.

O demareţe, pre cela vapor iuve ie fost-a, vire din mare o casete; şi cîn-a verit pre vapor, s-a rescl'is. Şi cela mladichĭ vezut-a şi s-ascuns-a. Cel'i al'ţ omir mergu ur po ur vede ce-i nuntru; şi capitanu şi toţ. Tuncia gane capitanu lu mladichiu: — Ţ-ai, dracu, te scuns, hunţut! Moreşti şi tu ĭi nuntru, che an şi noi fost! —

Şi cănd-a ie mes nuntru, caseta s-a zecl'is şi mes-a cu ie ăn mare...

Ato nu ştivu niş.

Spuse ăn 1910 de *Tonca Belulovicĭ* din Susn'eviţa.

Părcoliţe

Iuve mere l'epuru căn sorele zeĭde? [Ăn hlad]

*

Ce-i cea, che se pure-n ştale (ali: ăn dvor) făr de coje şi iese fare cu coje? [Păra ăn cotléniţe; în Bîrdo se zice: hlebu su foghéra]

Spuse în 31 Aguşt 1928 de *Toni Tveţichĭ* (46 an') din Susn'eviţa.

Ăi un ţaţe; cumpere crilaşu lu toţ fil'i, e lui nu pote. [Hrastu cu gl'inda]

*

Ce-i cea?
Macĭca cănd ăi satule, plănje
E cănd ai hlamunde, tace. [Părşura]

*

Patru fraţ tîrlescu uru dupa atu şi nigdar nu se potu doteci. [Colele dela voz]

Spuse ăn 31 Aguşt 1928 de fecioriciu *Ernestino Rotta* (12 an'; Nr. lu case 15) din Susn'eviţa.

Ştoria de Abram

Io ve spur ce-a fost şi ce n-a fost... Un ciace vut-a şapte fecior. Ie fost-a ribar (carle lovit-a ribe) din mare larghe. O zi ie flat-a un gospodin àn larghe mare. Şi gospodinu che-l' zice: — De-m un fecior. Io ţ-oi nepuni plire barche de ribe... —

Pac verit-a cela om cu ribele case. Pl'ire barche de ribe vut-a...

Acmoce ie zice lu sel' fecior: — Demareţe ur carle fusèreţ mai pîrvi za scula, veţ ĭi cu mire ribe lovi. —

E lu cela feciorici carle s'a mai manche sculat, fost-l'-a lume Abram. Şi iel' mergu pre mare larghe za ribe lovi. Şi ciace lui zice: — Ămne ăn crai lemne poberi, che ren focu loji e ribe coce. —

E fetu: — Ne! Manche ren ribe lovi, pac potle coce! —

Ma fecioru moreit-a scuta ciace... Remas-a pre pemint. E ciace scapat-a chia cu barca, nazat acase.

Ahmoce cela gospodin vire che va fetu la cu sire! Ma nu l-a putut, che n-a vut şapte an'!

Hmoce viru do fete cătra fetu Abram. E cea fost-a vilele. Ala che lavu-l cu sire. Şi l-a lat àn butighe gărzona, za juta ăn butighe vinde.

Pac s-a fecioru zgoit mare; verit-a vechĭ ăn doizece şi doi an'. E ceale fete zis-a: — Ănsora-te dupa ure de noi do! — Cmoce ie s-a-nsurat dupa care l'i s-a mai muşate vezut. Şi stat-a ciude vreme cu ia.

O zi ie zice che re rada a se maie vede. E mul'era poşnit-a plănje şi zis-a: — Nu te lasa buşni de maia, che, na moiu duşu, tu ver uta de mire! E când tu fuseri jalostăn, domisle-te de mire şi io voi val'e cătra tire veri. —

Şi ie vire la maia se şi nu se daie şti che-i fil'u a l'ei. Maia nu l-av cunoscut, uĭime che falit-av ciuda vreme de case. Şi ie-ntrebe neca-l' daie ape be. Maia dat-l'-a be şi l-a zalica cunoscut. E ie zice: — Iuve-i te om? Şi căţ fil' ari tu? —

Cea vote maia poşnit-a suzele roni şi zis-a: — Şapte am avut şi carle mn'-a fost mai bur, ămn'-a cazut ăn mare... — Şi când a maia la ie cavtat, l-a inche mai bire cunoscut...

Potle ie s-a cucat şi cănd a zădurmit maia l-a cunoscut che-i a l'ei fil'... Buşnit-l-a-n somn. Utat-a mul'era!

Şi potle trecut-a bire la se maie... Ma o zi ie zice: — Maio, pas cere-m fraieriţa! — Şi maia l'-a aflat o fil'e lu un ţesar. Şi ia l'i s-a obecit za marita.

Ahomce verit-a ura za mere-n baserica, zaconi-se. E ăn uşe de baseriche ie s-a domislit che-i ănsurat şi mislit-a dupa se mul'ere.

Ioje Cărţulici din Susn'eviţa
(litrateit ăn 31 Anguşto 1928)

— Otprostiţ-ăm — zice — che io-sm ănsurat!

— Rate a te mul'ere de manche; io ţ-oi otprosti! — zis-a fraieriţa lui.

Şi ie zis-a: — Ahmoce are de veri me mul'ere de manche. —

Cea vote printre baseriche trecut-a camal'era lu a lui mul'ere manche. Şi ie zice: — Ţăsta nu-i me mul'ere! — Verit-a mai dirapoi mul'era lui, vila, cu doi cal', printre baseriche. (E ţăsche svetejenie mul'er ali vile, Bog zna iuve-s şi astez su pemint, ma nu se davu şti). Şi Abram zice: — Ţăsta-i me mul'ere. — Pac vila s-a fermeit cia, ăntru baseriche şi zice: — Abrame, ce-ai utat de te mul'ere? —

Acmoce fil'a lu ţesaru zice: — Na-ţi-l, na, rapoi! —

Şi Abram s-a pozdravit cu tota svachia de pir şi vila lat-l-a cu sire ăn caroţe... Zepel'eit-l-a la o mare boşche şi lasat-ăl-a cole. Iale mes-a chia ăn se starine, ăn se betăr loc, e Abram remas-a ăn boşche guste...

Şi verit-a nopte. Şi ie auzit-a glasu de omir de o bande, ma n-a razumit de ce bande-i. E ie mere pre o visoca ielve şi hite bareta şi mere ăn ce bande iuve cazut-a bareta. Şi flat-a doi de iel', che iel' s-a col'it din capot şi din şcorn'i. E ie-ntrebe cel'i doi: — Zaci ve col'iţ? —

— De şcorn'i e de capot! —

— Meg ve fi io gospodar vărde voi. —

Şi cel'i doi: — Pac ăsno mir! —

Ontrat Abram ănmeştit-s-a ăn capot şi ăn şcorn'i ăncaţat-s-a şi zice: — Vedeţ-me? Ma ne m-eţ ato! — Şi căta mil' de cale s-a nemislit za mere chia, căta faceia iuvecoder vrut-a.

Verit-a la un cmet şi-ntrebe: — Bure sere! — Şi cela cmet ăl' zice nazat: — Bure sere ciărt-zemal'sca! Cum ai tu verit la me case, che nu t-a poidit jivína divle? — Şi zice: — Ce rei tu rada? —

E Abram ăntrebe: — Iuve-i gradu de vile? —

E cela cmetici ăl' zice: — Io nu ştivu. Ămne renche la me striţ. Are sto petdeset an'. Ie va şti iuve-i locu cela. Ma n-er veri cole, che te va divl'acina (ali: blaga divl'e) poidi. —

E ie zice: — Hvala Bogu; io-sm lu Domnu ăntre măr! Ie me va ociuvei (ali: vegl'a)! —

Şi ie pomislit-a tri sto mil' de cale face, şi verit-a la un at cmet şi -ntrebe: — Bure sere! — Şi ie-l' odgovore: — Bure sere, cert-zemal'sca. Cum ai tu verit cătra mire, che nu te divl'e blaghe poidit? —

— Domnu m-a vegl'at! —

Şi ie zice: — Ce rei tu vre? —

Abram odgovore: — Aste sere ştepte ancia la case a me, Şi vor veri vinturle. Iale-ţ vor spure. —

Verit-a mai pîrvi Gîrbin (ali Levanti o Şiroco). Şi zis-a: — Ai tu vezut gradu de vile? — Şi ie: — N-am vezut! —

Vire Tramontana. N-a vezut ni ia.

Ahmoce vire Bora. Şi ie zice: — Ai tu vezut gradu de vile? — Şi Bora se ărde: — Io l'-am hitit segutra lanţunele de pat din suşile.

Şi Abram zice: — Ver tu la mire cu tire? —

Ioje Cărţulici din Susn'eviţa cu familia sc. (Litratcit ăn 1 Pangustichiu 1928)

Zice: — Na şase ure demareţe voi te cl'ema za mere cătra gradu de vile. —

Ahmoce na şase ure Bora zice: — Abrame! —

— Évome! —

— Ala homoce! Ma io purta nu te voi! —

— Io n-am potribe za purta. Voi mna bire. —

Şi mes-a cu Bora. Şi zice Bora: — Abrame, iuve ăşti? — Şi Abram vavic ărenche! Şi Bora: — Drac ăn tire, huntute, tu-şti mai bur de mire za mna! —

Şi verit-a ăn locu de vile, şi Bora mes-a renche şi Abram remas-a ăn loc, ăn cela capot ănmeştit che nu l-a vezut niciur.

Şi vire ăn case lu vilele (ali: zvetejenie, blagoslovne mul'er) iuve ie fost-a ănsurat; şi se scuns-a ăn pat. Verit-a muncatu pre scand. Mai manche zema, za sorbi. E ie lat-a ăn pat. Rapoi verit-a de pirun şi de paşada. Lat-a su capot. Şi vire cuhariţa: — Iuve-i muncatu ce-am io dus pre scand? —

E vila zice: — Io nu ştivu. N-am io vezut. — Cea vote decla-l' zice: — Tire Domnu gastighe, che tu ai lasat Abram ăn boşche! Şi a lui suflet ţăsta ţie lucre. Tu, se te rei spoznei Abram la cătra tire! Che te Domnu gaştighe! —

Şi vila zis-a: — Io l-oi la, io l-oi, magari se re veri de bure ťirime!... —

Şi de mare teşcòche (ali: desperiie) ia s-a hitit ăn pat. E Abram fost-a ăn pat... Ma ia nu l-a vezut. Şi ie muşat răspol'e capotu dispre sire pomalo-pomaliţo... Şi cănd a finit răspol'a, remas-a go ca şi cănd a dila maia cazut. Mes-l'-a cu măra pără pre ţiţe şi hitit-a chia capotu dispre sire...

Şi s-a zel'ubit şi remas-a scupa şi na miru jivescu. Şi facut-a mare obed. Mie dat-a din boţe păre şi din site vir, neca ve spuru şa renche...

Ştorie spuse ăn 19 Aguşt 1927 de *Ioje Cărţulicĭ Coreniţu* 62 an', Nr. lu case 40) din Susn'eviţa.

Do-trei besede

Lu Domnu şi lu dracu nu se pote sluji ovote.

*

Ce a facut maia va face şi feta.

*

Se-m re nevesta purta benevreche, io-m reş hiti mundantele.

*

Ce corist che ciaia chi-a fost om, cănd tu-şti nîş.

Aţa se prichine iuve-i mai supţire.

*

Dupa gustu lu at nu-ţ la mul'ere.

*

Mora bure macire şi bovan'.

*

Roba nu face fratăru.

*

Sachi traje foc la ola a lui.

*

Din cala lu omu bet şi Domnu se daie la o bande.

Ştampeite de *Andrei (Iadre) Glavina* ăn libru lu *Iosif (Ioje) Popovič*.

Cum bogatu pl'erde-ş capu

O vote fost-a doi fraţ; ur a fost bogat, e ur siromah. Cela siromahu tremete mul'era la frate neca daie jivl'enie na pomăchi lu feţiori. Ma cela bogatu nu l'-a vrut da. Mes-a ie ăns. Nu l'-a ni lui. Vire cela siromahu case şi gane lu mul'ere: — Nu mn'-a vrut da niş. Moresc mere pre lume, cere jivl'enie. —

Laie bisaghele pre umer şi mere pre lume. Pocle rit-a [1]) la o boşche. Boşca fost-a gusto şi şcuro. Mes-a-n ielve za vede ie-i [2]) svitlost. Pac a zegledit svitlavine. E vezut-a che din case omiri vărvescu fare: ur, doi, trei, patru, zeţe, dvanaist. Pac ie mere zos; ămne cuntro de ţea svitlost. Vire ciia, mere ăn cuhn'e. Pac a flat păre, vir; flat-a pocle şi carne. Şi a tal'at struţe de păre preste pòdie şi a pus ăn sachi jep podia. Pocle ie muncat-a şi beiut-a. Când a finit, mes-a-n camere. Flat-a ciude pinez. Pac a mes ăn ate camere. Flat-a omiri morţ. Şi gane: — Ha, ănţa-s taţi! — Când a vezut că-s taţi, pus-a-n bisaghe ciude pinez, napulion.

Pac vire case e gane lu mul'ere: — Vesele-te — zice — io-m dus ciude jivl'enie za nas! Ver ve tot ce-ţ fure trebe. —

Ma utat-a pinez pre scand. Feţori a lat pinezi şi a mes la ţela striţ. Pac gane striţu: — E cire-sta dat-o? Dende areţ? —

---

1) = Pocle verit-a.

2) = iuve-i.

Feciori ganescu: — Ciace dus-a! —

— E dende dus-a ciace? —

— Dispre lume. —

Pac gane: — Acmoce meg cătra ciace vostru şi io vede. —

Şi-l ăntrebe cela bogatu: — Dende ai dus, brate tu, pinez?

— Ver mere cu mire, vei ve şi tu pinez! —

Pac a mes amindoi fraţi. Viru ăn cea boşche guste iuve şi manche fost. E gane cela frate carle fost-a siromah: — Io m-oi duţe-n ielve za vede ce-i colo, e tu ştepte cia. — Vezut-a din ielve che taţi vărvescu fare din case; a broit do iedenaist (ali: ur şi jece). Dunche ur a remas ăn case za vardiana! Ma cela atu, fratele cela bogatu, n-a şteptat su ielve; mes-a renche. Cănd ie verit ăn case, tot ăi un tat! Şi-l' gane: — Ce-ai verit, decico? —

Ie s-a pristraşit şi zice: — Ne io, che m-a fratele dus! —

— Ben' bire-i! Viro anci. —

Şi prins-ăl-a e l-a zalegat (ali zafărecat) e l-a zecl'is.

Pocle verit-a taţi. Iel' ganescu: — Ce ăi ţeva? —

— Ăi! L'epuru su scand scuns! —

— Bire-i! L-ren zecol'i. —

Şi tuncea l-a pus pre ţoc! Tal'at-a capu chia. Pac cmoţe l-a pus ăn camere, ăn cup cu ţel'i morţi; capu na bande.

Ma ţela din deble vezut-a che nu ie-l. E ie mes-a din boşche chia.

Vire case. Ăl ăntrebe mul'era: — Iuve ch'-ie fratele? —

— Io nu ştivu. —

Potle nevesta (ali: cun'ada) poşnit-a gîndi: — Iuve mn'-ie omu?! —

— Io nu ştivu. Noi n-an pl'erdut ăn boşche, ăn şcuro ur dela at. Ma io meg-ăl cere, ni viu, ni mort. —

Şi l-a mes cere. Ăn deble şcuro. Pac a zegledit che hărvescu omiri fare. E l'-a broit căţ mergu fare: ur, doi, trei..., se nu vrur ramare za vardiana. Tunţea mes-a toţ fare.

Cea vote ie ămne zos din deble şi, iuşt ăn case! Mes-a-n camere cere fratele. Flat-l-a! Ma făr de cap! Mes-a capu cere Flat-ăl'-a şi capu. Legat-l'-a capu de cerbice. Potle nepunit-a bisaghele de pinez, pac a mes chia. Dus-a cela mortu la lui mul'ere: — Vezi, ţesta ch'-ie! — E mul'era-l' gane che s-l'-a [1])

---

[1]) = se-l'-re (?).

cîrpi capu cu dretria. Ie gane: — Io nu-sm şustar cmoce! Voi veţ fla atu na mesto de mire. —

Şi tunţe lat-a at om şi l'-a zecîrpit capu de cerbice. Pac l'-a dat lu cela şustar şapte şi zeţe (ali: sedenaist) napulion L-a pus pre mize (ali: pre scand) mort. E l'-a zvonit che-i mort! Şi cela caligher (ali: şustar) mes-a chia.

Verit-a la la o oştarie. Zepovide be şi munca. Cănd s-a saturat-se, plate cu napulioni. Şi ţia fost-a zdaiţa de taţ. Tunţe

Anton Glavina (fratele lu Andrei Glavina) cu se fetiţe (din Susn'eviţa) porte fir cu asiru (Litratcit ăn 22 Anguşt 1927)

taţi cerşit-a che dende are napulioni; iel' s-a facut che-s tîrgovţi de vir taţi. Ie tunţe spus-a: — Am iu ur capu zăcîrpit de cerbice, şa şi aşa, cole şi cole... —

Pac facut-a taţi finta, che-s tîrgovţi de vir cumpara. Viru la cela siromah ce-a avut acmoce palaţu, che s-are vir za vinde. E ie zice: — Am! — Şi l'-a tras ăn conobe iuve-i viru. Pac le daie pocuşei carle vir ăi mai bur. Zice: — Viru-i bur! Ren veri cu vozurle de vir măre sere. —

Verit-a doi voj cu mar băcivi. E gospodaru l'-a pus dupa scand cira. Potle pus-l'-a durmi ăm pat ca şi gospoda. Pocle iel' a mes durmi toţ.

E decla (ali: şerva) mes-a fare, beri lemne pringa voz, neca loje focu. E taţi ganescu din băcīve: — Ăi doba? —

E decla, pametna, ia gane: — Val'e, val'e! — Şi svelto-n case, avije gospodaru: — Taţi-s ăn băcīve! —

Ie gane: — Hai nu-i! —

Decla: — Ăi! —

Cea vote gospodaru s-a sculat din pat fare şi tîrdo l'-a zecl'is cu cl'uciu ăn camere cel'i doi „tîrgovţi"! Pus-a pre foc o cadere mare de ape; zecuheit-av-o cu foc. Tunţe, ăn cea ure de nopta, decla şi gospodaru portu apa pre cel'i taţ ăn băcīvi. L'-a oparit. Ramas-a morţ! Pocle mes-a din jandarmi. Verit-a jandarmi. Pac al' ăntrebu che dende-s — cel'i doi tîrgovţi — din ce paiz.

— Din cela şi cela! —

— Homo vede! — L'-a legat şi-n miche vreme tras-l'-a aclo iuve ăs. De cănd a verit colo, a mes ăn case cu iel' jandarmi. Flat-a ciude pinez, flat-a omir morţ!... Tunce jandarmi zaino l'-a hitit din pucşe. Pinezi răsberit-a lu siromaştine. E lu ţela gospodar lasat-a pinezi, c-a fost vridn le lor la pinez, lu taţi. E mie dat-a bărtiţa ăn cur şi ancea m-a hitit, neca-m iel' mai mund davu.

Spuse ăn 21 August 1927 de *Ludo Şcalir* (53 an') din Şuşn'eviţa.

Do-trei besede

Carle fure astez ovu
Va fura măre şi bovu.

Mai bire-i astez ur na
Nego măre doi ţ-oi da!

*

Colacu-i lu carle-l poide,
Ne lu carle ăl mise!

*

Astez ur ov ăi mai bire
Nego măre do gal'ire.

*

Cănd feta nu joche bire
— Sfire-se — zice — pre supţire! —

Lacat-brad-pedigo-dug

Io ve spur ce-a fost e ce nu va fi! Fost-a o vote trei fraţ. Ur s-a cl'emat *Dere-ărpe*; ur, *Dere-lemne*; e lu ur fost-a lume *Noia*. Şi iel' fost-a lovţi şi re fost bire bivei se nu-l' re fost ur lavei tot ce iel' dobăndit-a. E cesta-istu fost-a *Lacat-brad-pedigo-dug*. E Lacat-brad s-a ţirut che-i mai tare de tota luma.

Cel'i trei fraţ fost-a lovţi tustrei. E doi mejeia lovi l'epuri, e ur ramareia cuhei obedu (ali: merinda). E cela Lacat-brad veriia saca zi samo merinda la-le. Verit-a Lacat-brad pre l'epur iezdinda şi laie-le chia merinda, pac s-a ţirut che-i mai tare.

Viru fraţi lovţi c-or munca, şi cuharu — cea vote cuheit-a Noia — le zice: — A verit un ora[1]) pre l'epur iezdinda şi cu barba lunghe şi lat-ămn'-a merinda! —

Şi *Dere-camic* (ali: Dere-ărpe) zice: — Io-l' cuhei măre! —

Ramas-a Dere-ărpe cuhei. Vire cela cu lunghe barbe. Laie şi lui merinda!

Viru lovţi c-or merinda. Şi Dere-camic gane: — Lat-a *Bradigo-pedigo-dug* merinda! —

Ramare treile case. Vire cela pre l'epur iezdinda. Şi Dere-lemne-l' zice: — Ce rei tu?

— Merinde-m de!

— N-ai cuheit, che io moresc ţie da! —

Cela pre l'epur: — De-m merinda!

— Nu dau io! Ămne chia cu muşat; se n-er cu muşat (mere), ver cu grumbo! —

Cea vote Lacat-brad leghe l'epuru de lemne ca şi calu şi ie se scole che mere la merinda... Ma cesta *Dere-dăr* (ali: Dere-lemne) caţe-l cu mărele de lunghe barbe şi leghe-l de o mare lemne de barbe. Potle-l ăntrebe: — Lacat-brad, ce rei merinda? —

— Nu-i trebe!

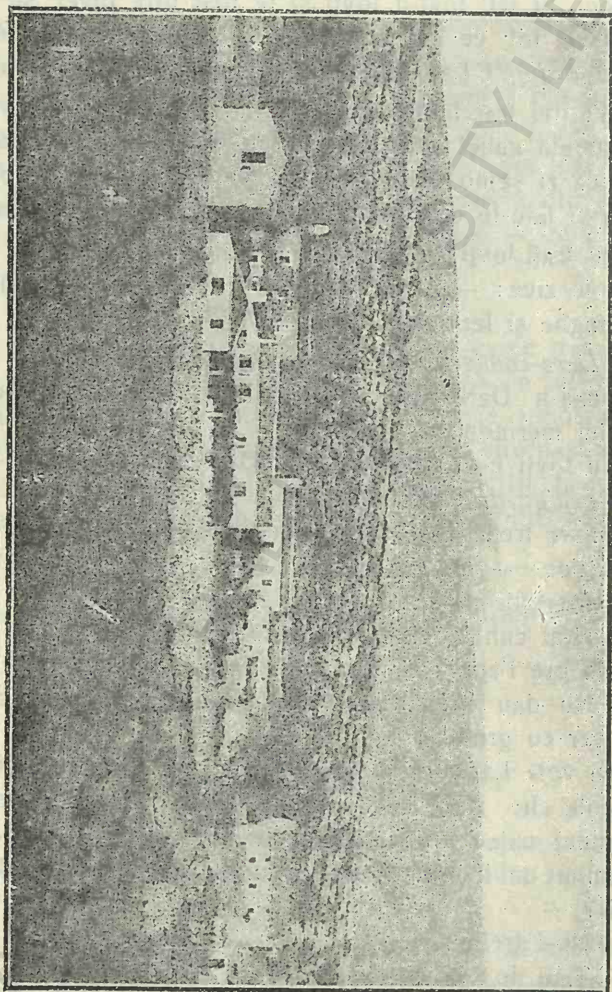
— Ţ-oi io da merinda! — Şi lat-a praliţa de fl'er şi caţat-l-a bate: — Ce rei merinda inche? —

Cea vote Lacat-brad s-a reziadit: schinit-a cu barba debla cu tote jilele şi scapat-a chia. Mes-a la o iame cu tota lemna.

---

[1]) ?

Viru cel'i doi lovţi case şi Dere-lemne zice: — Paseţ cătra cea iame; veţ vede cum l-am io ănsponit pre cela cu lunghe barbe! Cum l-am ăn muşate cale pus! — Cel'i doi n-or merinda, neg mai vol'esc vede cum ăi Lacat-brad ănsponit: — Noi

Susn'eviţa litrateite ăn 7 Pangustichiu 1928

ăl mejen cere! —

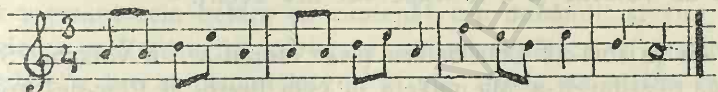
Mes-a păr la un cus de cale ăn iame. Lacat-brad avzit-a che vire nuşcarle şi ontrat ie scapat-a inche mai dimboco ăn şcul'e. Şi zice Noia: — Mie se vede che Lacat-brad samo s-a

ţirut che-i ie mai tare şi noi an vut friche de ie! Şi noi n-an putut zăpovidei lu cela cu lunghe barbe... —

Mes-a iel' renche. Vezut-l-a la fundu de şcul'e. Şi *Lunghebarbe* cănd a vezut che vire Noia şi Dere-camic, vut-a ahmoce friche şi fuje cu tota bucva de barbe legat. Nu l-a putut afla ni Noia ni Dere-ărpe. Şi iel' s-a turnat de fundu de şcul'e nazat. E Lacat-brad-pedigo-dug pl'erzut-s-a. Nu ie-l vechĭ ni pre lume, ni pre pemint.

Spuse ăn 23 Anguştu 1927 de *Ioje Cărţulicĭ (Coreniţu)* din Şuşn'eviţa.

Un cănăt avzit ăn Şuşn'eviţa

(Avzit ăn 19 Anguşt 1927)

Părcoliţe

Ţinţ surăr tîrlescu ure dupa ate e nicad nu se potu doteci.
[Acurle cu carle se plete bicĭva]

*

Do curure, şase piţor şi o code.
[Calu şi omu zeiezdinda pre ca]

*

De supra coşmatu
De jos coşmatu
E ăn podie mihurîţu. [Ocl'u]

*

Nebruşitu
Şi jmoţitu
E ăn cur jetoţitu.
[Acu cu aţele]

Spuse (ăn 1 Pangusticiu 1928) de fecioriciu *Ernestino Rotta* din Susn'eviţa.

Pl'ir-de-ceruşe

Un mladichi s-a cl'emat *Pl'ir-de-ceruşe* (ali: Pupel-mera). Şi ie fost-a pastir carle (ali: che) pascaveit-a oile. Mes-a-n codru la oi şi flat-a o ştale. Şi-n cea ştale fost-a trei cal'. Şi ie-v-aflat-a cel'i cal': ur a fost de zlate, e ur de srebro, e ur bărlante. E niciur n-a vut niş de munca. Şi Pupel-mera, ie nejn'it-a un braţ de fir (ali: de iarbe) şi dat-a lu sachi ca zalica munca. Şi cănd a vrut mere chia, cela bărlante ca zis-a alui (lu cela pastir): — Ce rei tu rada dila mire?

— Cănd reş vro potribe mare, jute-me!

— Voi! Tu ver fi de srice. Tu ver mere za zeta (ali: za zenere) la un ţesar. Şi căn-te tu-nsurari la cral'u, socru-ţ va mere ăn voische şi a te trupe vor tire zetari. –

Şi şa fost-a! Cela betăru ţesar moreit-a ii-n voische. Şi ie voisca pl'erdaveit-a. Ma mul'era lu cela tireru, lu Pl'ir-de-ceruşe, zis-a: — Se rei, meri tu juta lu te socru voisca sprovodi.

— Voi, cănd fure
A me ure! —

Cănd a ie ştivut che-l' socru pl'erde voisca, ie mes-a-n cea ştale şi lat-a calu de srebro şi potîrlit-a cătra se socru ăn voische. Potireit-a trupele de nepriatel'i largo dispre se pemint. Ma socru nu l-a ştiut carle-i cea. Şi tesaru cela betăru s-a poveselit che ie voisca dobive.

De cănd a ie dobăndit voisca, zetu l'-a scapat val'e case. Şi mes-a la foc, zaino şede ăntre ceruşe...

Ţesaru verit-a case şi lui mul'ere, cea betăre, ăl ăntrebe che cum ăi cu trupele. Omu l'ei au zis c-a ur cu sreberăn ca verit şi tot nepriatel'u zdrenit-a chia. — Şi io-m fost aşa cuntenăt c-am dobăndit! Ma nu ştivu carle ămn'-a cea jutat. —

Dova zi mes-a nazat ăn voische cu at cral'. Şi dobăndit-l'-a nepriatel'u ciude lu cela ţesar, de pemintu lui. Pl'ir-de-ceruşe vavic acase! Şi che-l' zice mul'era: — Tu Pl'ir-de-ceruşe, rei pute ii juta lu ciace! —

— Voi, cănd fure
A me ure! —

Cănd l'-a ştiut zetu che-i a lui ure, ie lat-a calu de zlate şi mes-a... Zdrenit-a tot nepriatel'u nazat.

Şi potle ie scapat-a case. Respol'at-ăs-a din ţesarsca robe şi mes-a nazat la foc, ăn ceruşe.

Şi verit-l'-a lu ţesaru treia zi za mere ăn at crai voisca bate. Şi ăl' zice mul'era: — Se rei tu mere juta lu nostru ciace voisca bate, borche dobăndirno. Ma tu nu-şti, se nu za-n ceruşe! E nostru ciace-i ăn sănje! —

Şi Pl'ir-de-ceruşe-l' risponde:

— Voi, cănd fure
A me ure! —

Cănd a ie ştivut che socru-l' ie pl'erzut, lat-a calu bărlante şi dobăndit-a tot pemintu a se şi de lu nepriatel'u. Şi fost-a ţesaru cela betăru şa cuntenăt c-a dobăndit şi vire case şi zice: — Verit-a ur părve zi cu un svităl ca, şi protireit-a nepriatel'u pre at pemint largo; şi ate zi cu un zlatăn ca, do zile zaino — ma nu cunosc carle ăi! Şi treia zi verit-a cu un bărlante ca, şi mes-a printre trupe şi potarit-a omiri şi trupele... E io nu poc şti carle ăi! Borebit cea fost-a a nostru zet, Popel-mera?... —

E mul'era, ţesariţa-l', zice: — Ne, ne, n-a fost, che ie vavic şede la foc! —

Cea vote zetu vire ăn cortu de se socru. Şi vire cu tustrei cal', şi pre ur iezdinda, pre bărlante ca; e cela zlatăn de o bande, e cela srebănu de ata bande. E ie-n poloviţu iezde. Cănd a ţesaru pre ocne senazit (ali: fare cavtat), cunoscut-a ie cel'i trei cal' şi pre zetu sev.

Tunce ţesaru clecnit-a ăntre se zet şi zis-a: — Tu ver cral'uĭ, che tu-şti brav e bur za voisca dobăndi. Nu rei fost tu fi, reş fost pl'erde trupele şi pemintu a me. —

Şi zetu ramas-a ţesar e lui did zice: — Io-i pociuvei case. Tu ver fi ăn locu me gospodar... —

Facut-a potle mare obed. Şi mie dat-a din boţe păre şi din ciur vir şi o bîrtiţe ăn cur şi m-a hitit ancea ăn casa lu Scrobe, şi muşat pe cantrida, che io bevu ur mejo de vir...

Spuse ăn 26 Anguştu 1927 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa.

Părcoliţe

Cire-i capaţăn cumpara crilaşu lu toţ cel'azi sel', e şie nu (pote)?

[Hrastu (ali: zeludaru) cu gl'inda]

*

Care ribe-i mai miche-n mare?

[Care are curu mai prope de cap, ali: Cea ce are curu la cap]

Spuse (ăn 1 Păngusticiu 1928) de *Berto Dianicĭ* (28 an') din Susn'eviţa.

Pastiru Martin

Fost-a un pastir che l'-a fost lume Martin. Şi pascaveit-a oile şi sopiveit-a chiaro muşat ăn sopele. Ăniurbat-s-a pre un did betăr şi-l' ziţe: — Sope, tu Martine! —

Martin a sopit muşat, mai muşat ce-a ie putut. Şi cea fost-a Domnu. Şi cela did ăl' zice: — Ce rei tu rada za plachiu dela mire?

— Io reş rada che-m joche (ali: se-m joche) sachi căn io sopir şi se-m vire cătra mire. —

Dat-l'-a didu... Şi Martin, ie mes-a ăn codru cu oile...

Vire fil'a lu gospodaru cătra Martin, muşate che fost-a o vesèl'e za vede-vo: — M-a trimes ciace che ren face un obed, che neca-m dați cea mai grase oie. —

Şi Martin cuvinte ăns tru sire: — Muşate fetiţe! — Şi pocle: — Io ţ-oi vo da, ma capte-te bire che-ţ va scapa nazat! —

Şi ănfati ăl'-a scapat Bîrca nazat cătra Martin, ma făr de fil'a lu gospodaru... Che Martin poşnit-a sopi şi oia a rapoi scapat ăn codru.

Vire gospodaru cătra se hlapăţ şi-l' zice: — Martine, nu ţăsta lucra mie, che i-o t-am avzit când ai tu sopit! Şi oia poşnit-a juca şi scapat-ămn'-a nazat cătra tire. Şi nu-m ţăsta face ato! E ahmoce se rei tu mie uri doi l'epur da din te codru, carle tu pascaveşti prin codru, — tu ştiiı iuve-s l'epuri; c-oi io face un mare obed. —

Poşne Martin sopi, verit-a l'epuri. Caţat-a trei l'epur şi dat-ăl'-a. Pocle Martin zice ăns cu sire: — Ma lu cui vor iel' obedu face?... — Cea vote ie s-a domislit de cea fil'e şi poşnit-a sopi... Tustrei l'epuri verit-ăl'-a nazat!

Şi gospodaru fost-a cruto iadăn che cu ce-or obedu face. Tremete mul'era neca-l daie un mare şcopăţ gras. E Martin cuvinte: — Io ţ-oi da zaino, ma neca-ţ vire şi fil'a juta la şcopăţu, che voi do veţ ăl la amindo, ma ure ănse n-eţ pute, docle nu-ţ verire şi fil'a juta... —

Şi verit-l'-a fil'a juta şcopăţu c-or la... E lu Martin nigdar şa muşate nu l'i s-a vezut cea fete caşi fost-a ahmoce. Şi ie zice: — Ocĭ veriţ cătra mire ăn ştale şi zberiţ-ve cela mai mare şcopăţ. —

Şi iale zberit-a cela mare şcopăţ aşa gras.

Şi zice pastiru: — Voi l-aţ zberit, ma voi moreiţ mie da saca un trat buşni... E se n-eţ, io Putonogu nu ve poc da... Se nu-m davureţ saca un trat buşni... —

Şi iale n'a vrut lasa-se buşni!...

Martin lasat-a mere păr ăn po de cale. Gonit-a iale şcopăţu păr ăn po de cale. Cănd Martin a poşnit sopi, Putonogu cătra ie! Şi iale rapoi cătra ie!

— Martine moi — zice gospodariţa — noi ne ren lasa şi buşni, ma nu ne ţăsta face, che noi sno aşa trudne, c-am trei vote vechĭ cătra tire verit şi am tîrlit după cesta de drac şcopăţ che-l ren caţa, ma n-an putut. ... E şa, morein da nostra teline ţie!... —

Şi ontrat iale mes-a cu şcopăţu acase. Şi gospodaru ăntrebe: — Cum ăi ţăsta c-aţ voi durat şcopăţu? — E iale jalosne! Şi omu-ntrebe mul'era: — Ce-şti tu şi fil'a, che-ste voi şa jalosne? —

Şi ia zice: — Zacĭ? Rei tu şti ce ţ-oi io spure! Che noi an moreit da nostra teline lu Martin pre ce n-a dat şcopăţu!..—

E ie, gospodaru, s-a cruto răsiadit. Laie secura şi mere-n codru cătra se hlapăţ. Şi din delargo viche-l': — Ştepte, hunţute, che-ţ va ĭi za glavu buşnitu! —

Martin ăl vede che vire cu secura şa pre hărbăt şi nu se niş de cea pristraşe. Poşnit-a sopi ăn sopele mai muşat ce-a putut. Cea vote gospodaru poşne juca. Şi jucat-a dosta. Cănd

Martin n-a mai mund sopit, gospodaru cazut-a trudăn ămprevale... Şi-l' zice: — Ocĭ viro, Martine, che io ganesc cu tire.—

Verit-a Martin cătra gospodaru a se şi s-a ciucĭnit şede pre sachi se ărpe. Şi zice: — Martine, t-am io ţie zis nu tu lucra un lucru, cea ce nu-ţ zic io! Cum ai tu ţăsta facut? —

Brentariţe din Susn'eviţa (Litrateite ăn 29 Anguşto 1927)

Martin zice: — Otproste-m, gospodare. Io-m cea ufalo facut! C-a şa fost şi şa...

— Ma ciude mn'-ai facut! Ămn'-ai facut oia juca şi l'epuri fuji şi scopăţu poscapa; pac ămn'-ai mul'era buşnit şi fil'a! Dunche tu moreşti sopelele hiti şi nesopi nigdar ato! —

E Martin zice: — Gospodare, nu zemeriţ, ce voi io făr de sopele?! —

E gospodaru: — Dunche, se-r tu la mire jivi, nu cuteji arata nasu ni mie, ni lu me mul'ere, ni lu me fil'e. Şi hmo noi ren face un cuntrat, che io te voi ţire cu mire docle tu facuri mare caştig ce mn'-ai buşnit mul'era şi fil'a. —

Cea vote Martin clecne ăn gol' jeruncl'i ăntru gospodaru şi zice cu mare jalost şi cu suze: — Gospodare, io mai vol'esc muri, nego sopelele hiti şi la te case nu mere! Le-ţ secura şi me poucide! —

Lu gospodaru ăl'-a tunce mile fost şi zis-a: — Ahmoce io te conoscu che-şti tu bur. Sinco moi, io-ţ otprostesc! Ma nigdar nu cea face! —

Şi verit-a amindoi scupa acase. E potle, na nuşcăt vreme Martin s-a-nsurat dupa fil'a lu gospodaru.

Şi din cea vreme pastiri vavic sopescu prin codru şi prin campan'e, c-or dobăndi aşave srice, ma niciur n-a inche şa muşat sopit ca şi pastiru Martin...

Spuse ăn 26 Anguştu 1927 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa.

Do-trei besede

Bure zdravl'e face mai mund nego torba gre.

*

Bobiţa cu bobiţa nepune bărsa.

*

Bărsa gole nu staie ăn piciore.

*

Metura nove meture bire.

*

Svicia se prinde lu cel'i ce vedu, ne lu cel'i orbi.

*

Mestitu nu face pre om.

*

Nu-ţ pure nasu, iuve nu-ţ cuhe ola.

Ştampeite de *Andrei Glavina* ăn libru lui *Iosif (Ioje) Popovicĭ.*

De clopotu pre (ali: la) cur

Untrat fost-a omu şi mul'era şi fil'a. Cea vote mul'era fost-a poredne şi l'-a pus pre cur clopotu lu omu-ş, neca se avde căn mere-n poşès lucra. Şi pac cănd a verit ăn braide cosi cu clopotu..., verit-a un mladichĭ cătra ie, che-l' gane: — Neca Domnu daie srice! —

E ie l'-a respondit: — Neca! —

E cela mladichĭ ăl ăntrebe: — Ce va ziţe che tu porţi pre cur clopotu?

— Mul'era — ziţe — mn'-e poredne e mn'-a clopotu pus, neca avdu[1]) che lucru.

— Ben' — ziţe — Io m-oi dupa te fil'e ănsura. Ver mere cu mire case.

— N-oi io! Io-m friche mere, che me re bate.

— Niş n-ari friche! Ămne cu mire! —

---

[1]) avdu, ne avde!

Şi mes-a case amindoi. Şi omu gane lu mul'era-ş cu friche che: — Ţesta mladichi va se dupa nostre fil'e ănsura ... —

Şi tunce ia gane: — Veriţ ăn case! —

Şi tunce s-a ganeit şi s-a-nsurat cu lui fil'e.

Şi căn a mes chia cu calu, iezdit-a amindoi, ie cu se fraieriţe. Şi lat-a de case còcotu şi macica şi brecu.

Când a mes zeiezdinda chia, ie lat-a cocotu ăntre măr şi-l' gane: — Ala, cănte acmoce, cocote! —

Ie n-a vrut niş! Pac l-a zăvit cu gutu şi l-a ăn potoc hitit. Tunţe ie cuvinte: — Lu sachi io voi şa face carle nu mire scutare! —

E fraieriţa cavte che ce cea gane...

Mes-au inche un cus de cale. E lat-a cela fraier macica ăntru măr şi-l' gane: — Ala! — zice — n'auche! —

E maciăcu n-a vrut n'auchei. Potle l-a zăvit cu gutu; zecol'it-l-a şi l-a ăn potoc hitit. Şi ie tunce cuvinte lu se fraieriţe: — Io voi lu sachi şa face, carle nu va mire scuta!... —

E facut-a inche un bocun de cale renche. Lat-a brecu. Pàc ăl' gane lu brecu: — Latre, brechìciu! —

Ma brecu n-a vrut, che n-a ştiut ce-l ăntrebe. Tunţe l-a zăvit cu gutu; hitit-l-a ăn potoc. E cuvinte: — Io voi lu sachi şa, ţire nu va mire scuta!... —

Verit-a la lor case. Omu mes-a lucra ăn poşès. Ie-l' n-a niş urdineit (ali: ganeit) cu se mul'ere (ce va face). Mes-a ia la cel'i al'ţi susez (omir) ăntreba, che ce are de face. Pac au susezi neputit che are şa şi şa face. Şi fost-a bire şi bire biveit-av amindoi scupa.

Bog me, pac a verit maia a l'ei cătra iel' vede ce iel' lucru. Şi ie a tunce, cea zi, arat (cu plugu, ăn pemint, cu boii).

Cea vote vaca respolovit-a e socra ămpolovit-a za bati, za-sto c-a fost poredne. Şi tunce dat-l'-a zetu bobóvine neca merănche cu vaca. Şi tunţe când a pus-o za bati (ali: grapei), s-a poserit (ali: facut-a cacaţi) za mare forţa. Pac când a fost poserite o-au lasat chia ii cătra omu se.

Şi-l' gane: — Omu mev, omu mev, mire pus-a za grapei! Şi m-am poserit de forţe... —

Omu-l' odgovore: — Meg şi io vede ce lucru iel'.
— Nu mere, che te va ucide!
— Iuşto meg! —
Şi cănd a verit cole, zetu l'-a facut un bur obed (ali: bura merinde). Şi tunce l-a-nmeştit ăn roba roişe de şcarlat. Pac cănd a mes chia, ăl'-a dat de porc do pîrşute. Şi ie mere chia...

Cănd-a mul'era vezut che-l' vire omu roişu (ănmeştit) şi cu do prşute pre umer porte-l', l'i s-a vezut l'ei che-i oderit. E ia-l' viche de largo: — Omu mev, omu mev, tire oderit-a cela de drac zet! —

Ma omu vire-n case şi-l' cuvinte: — N-a mire! Samo tire oderit-a, căn t-a pus za bati e ţ-a dat bobóvine munca; c-ai fost poredne! —

Şi ia verit-a pocle bure e omu n-a vut clopotu vechĭ...

Feciorică din Susn'evıţa (Litratcit ăn 29 Anguşt 1927)

Spuse ăn 26 August 1927 de *Ludo Şcalir* din Şuşn'eviţa.

Pîrcoliţe

O băcĭve am pl'ire de vir şi ab şi negru, şi nu se vrese zmişei; ni n-are obruce şi ţire.

[Ovu]

*

Şcriniţa zecl'ise-i făr de cl'uci: nu vo pote rescl'ide se nu vo va rezbi.

[Nuca şi Ovu]

*

Cinci surăr ămnu òcoli de grope şi n-or cade nuntru.

[Acurle de pletile]

*

Cę reţ mai vol'i: copa de secare dupa case, ali cela mîrtveţu (o: cela mortu) ăn case?

[Cela mortu-n case, che cela-i porcu; e cela atu-i... cacatu].

Spuse 1 Pangustichiu 1928 de *Berto Dianicĭ* (28 an') din Susn'eviţa.

Lupu şi lişiţa

Verit-a la un lac nopta lupu şi lişiţa. Şi luna svitit-a ăntre ape. E lu lupu l'i s-a vezut che-i caşu. E lişiţa zice lu lupu: — Strice!

— Ce-i, strice?

— Ancea-i — zice — caşu ăn fundu de lac. —

E lupu misle ce are de face.

— Apa popin, pac a caşu ramare e l-ren caţa! —

E lupu poşnit-a lucra: hap, hap, hap! Poşnit-a lui vechi tîrli apa din cur. E lişiţa staie de parte şi zice: — Strice, şcoda se lucre! Ştepte — zice — io ţ-oi zecepi şcul'e... —

Ma ahmoce lupu s-a stufeit de be ape. N-a putut popi şi mes-a chia.

Viru la o case iuve fost-a piru. Şi lupu la dvoru, che va la oile. E lişiţa mes-a fujinda la omiri iuve fost-a cole la pir şi zis-a: — Ămnaţ vreda, che lupu v-a mes col'i oile ăn dvor! —

Sculat-ăs-a omiri che mergu lupu cere la dvor. Şi tot l-a stucit şi speheit cu vilele. E lişiţa mes-a-n case iuve fost-a piru; ia s-a saturat de carne şi de ate stvar. De cănd s-a saturat, pus-a capu ăn ole, ăntre orij. Şi l'ei a fost orijele tot aşa, pre cap. Şi ia dotecit-a lupu şi-l' zice: — Strice, ştepte-me, che tu me-r purta! Che mire omiri tot m-a stucit şi mi se vedu mojl'ani din cap. E lupu: — Hă — zice — ma au şi mire speh'eit şi stucit, che nu poc ni mna vechi! — E lisiţa-l roghe: — Se rei tu mire zalica purta!

— Ma cum t-oi io purta, che io-sm chiaro bolăn!? —

E lişiţa zice: — Neca Domnu daie che me porţi! —

Lupu s-a fermeit: — Strino, viro, voi te purta! —

E lişiţa, satule şi săre! Cănd a ia zeiezdit lupu, lupu siromahu vrut-a cade-n prevale. Şi porte-vo lupu un cus de cale şi cănte lişiţa: — Ma şti tu mun'it! Che porţi tu bolăn; e io săre şi inche me porţi! —

Fermeit-s-a lupu: — Şa ce ganeşti, strino? — E lişiţa: — Ăsăm pl'ire de somnu, pac nu ştivu ce ganescu. —

Lupu zice: — Se ren noi pocini?!

— Val'e! Inche un hip! Ancea renche! —

Viru la o iame şi lişiţa zice: — Ancea durmin! — Lupu zice: — Ma ancea-i gropa! —

— Neca ie! Tu pas durmi, strice, dela grope bande, e io m-oi cuca de grope bande. —

E nopta priscocit-a lisiţa lupu. Şi ia zice: — De-te-n cole! — Lupu s-a dat, şi... a cazut ăn grope!...

Spuse ăn 28 Anguştu 1927 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa

Cum a crstianu pre hudoba privarit

Untrat fost-a un om ăn boşche pl'erzut. Mes-a la o deble vărde o iame. Şi staie ăn cea deble tiho. Verit-au hudobele cea vote cu urden'a, face mostu. Şi hudobele se ganescu: — Cire mai pîrvi trecure preste most, va fi nostru. — E ie scutat-a din deble...

Şi cănd a finit hudobele mostu, ie mes-a chia.

Ata zi laie cu sire un hleb de păre ăn torbe şi brecu. Vire la cela most. Se trefe colò pre un gospodin. E ăl' gane gospodinu: — Ce ţi se vede ţiè? Ăi ţesta most muşat?

— Ăi! —

— Nu, nu — zice gospodinu — viro de ocĭ bande, cum ăi muşat mostu! —

E l'-a zis: — Viro tu de ancea parte! — Cea vote ie dat-a lu brecu pon'uhuĭ păra (ali: hlebu). Tunce stacheit-a hlebu de păre preste most. E brecu dupa hleb! Cănd a brecu fost de cea bande de most, l-a zgrabit brecu hudoba, e n-a fost ni brecu, ni necisni duh. Tunce mes-a crstianu vede cacove most ăi de cea ata bande. Cănd a verit colò, mostu straşno grumb! E ie zis-a: — Ben' bire-i şi şa che hudoba dobăndit-a samo brecu, ... na mesto de om (ali: de cîrstian)! —

Spuse ăn 30 Anguştu 1927 de *Ludo Şcalir* (53 an') din Şuşn'eviţa.

O bure besede

Omu neca porte mundante şi nevesta cotule.

Spuse ăn 1910 de *Toma Glavina* (cela betăru) din Susn'eviţa.

Ce pote Domnu nu pote omu

Ăn betăre vreme Domnu şi Sveti Petru ămnaveia ocoli pre lume. Şi verit-a la o selişte iuve o babe ăntrebat-l'-a za mlati grăŭu. Şi iel' a mes ăn hlad za-cea. E baba-l' vire cu bătu; neganeia neca mergu mlati (ali: lucra). Ma iel' n-au vrut mere inche. Verit-a rapoi, de novo, cu bătu bate. Dunche s-a iel' cea vote sculat, şi Domnu gane lu Sveti Petru: — Petre — zice — prinde ferminantu! Ren prinde gumna neca arde.—

Tezachine (din Susn'eviţa) cu sapunu. (Litrateite ăn 29 Anguşto 1927)

Şi tunce slama zgorit-a. Cănd a slama zgorit, viptu ramas-a curat, zărnele ramas-a curate, za-n cupure pure. Cea vote iel' mes-a chia.

Atile an facut-a şi babiţa şa: mprins-a gumna tot. Cea vote tot av zgorit e niş l'-a rămas!

Turnat-a nazat cătra ia Domnu şi cu Sveti Petru şi l'i se ia lor potănje c-a şa şi şa facut, e tot a zgorit. E Domnu l'-a odgovorit: — Ia! Cea-smo noi! Nu cea ato facéţ nicad! Nu ste voi bur cea face ca şi noi! —

Spuse ăn 31 Anguştu 1927 de *Ludo Şcalir* din Şuşn'eviţa

Pîrcoliţe

Ăi o jensche ănmeştite-n verde, e capu ăi ab.

[Cavulo]

*

Ăi nuşte ce tîrle şmìroma, e tot la un loc staie.

[Ura]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de fecioriciu *Ernestino Rotta* din Susn'eviţa.

Marco şi mul'era lui

Untrat a fost un feciorică carle oile pascaveit-a, e l'-a fost lume Marco. E ie ămnaveit-a cu al'ţ pastir. E pastiri cel'i al'ţi ăl riveia dela sire şi-l hiteia ăn prevale. E toţ fost-a iadni pre cela Marco c-a fost netare şi siromah.

O damareţe Marco ramas-a cu sele oi mai dirapoi şi toţ pastiri mes-a manche chia cu sele oi. Şi cea vote Marco afle do fetiţe iuve durmit-a ăn sore. Duncve ie tal'ata do graniţe de copacĭ şi facut-l-a hladu lu ceale fete. Şi ahmoce mere ie cu oile ăn cozare şi vechĭ pastiri cel'i al'ţ ăl ăntrebe: — Ce va zice, hunţute, c-ai tu şa dirapoi ramas cu oile? — Poşnit-l-a nazat bate. Marco n-a vrut spune niş, ni nu s-a dat şti.

Şi ie mere cu oile ate damareţe şi ceale do fètiţe-l şteptu. Şi cl'emu-l: — Marco, ocĭ tu viro cătra noi! — Şi iale-l ăntrebu: — Ce ver tu, Marco, za plachiu dela noi, che tu n-ai şa muşat hladu facut? —

Podestatu din Valdarsa *Luigi Visentini* rate ăn Venezia (18-19 Aguşt 1928) cum ăi purtatu din Susn'eviţa
Cia se chiaro bire vede cum se sope ăn *folele* şi-n *volariţele.*

Şi ie zice : — Io nu reş rada niş, se nu fi cruto tare. —

Şi ahmoce ăl' zice o fete: — Bire-i ! Ocĭ viro cătra mire ! —

Verit-a, şi ia l-a dat din desna ţiţe suje lapte... Pac ăl' zice : — Pas la cea ielve şi vo strese ! —

Marco mere la cea mare ielve, grose căt ie putut-a obidi; caţat-av-o şi stresit-av-a ăntre măr, ma n-a vo putut zvadi. Şi iale-l ăntrebu : — Ăşti tu tare cătva ? —

— Ne dosti ! Inche-m fale zalic tare fi ! —

Şi-l' zice cea ata fete : — Na-ţ suje inche din live ţiţe ! Ahmo ămne la cea ielve ! —

Cănd a ie mes la cea deble, caţat-av-o şi stegnit-av-o cu tote jilele. Verit-a Marco cătra iale şi zehvalit-ăs-a che-i dosti tare.

Ate damareţe toţ pastiri s-a pus pre Marco bate, che zacĭ a cu oile şa dirapoi ramas. E sachi carle Marco caţaia, po zece metri scociĭa largo de ie !

E pastiri ganescu : — Ce-i dracu-n cesta Marco, che-i şa tare astezi ? ! —

E Marco n-a vrut vechĭ oile paşte ! Zis-a che mere ănsura-se.

Ma flat-ăs-a ur che-i mai tare de tota luma. Şi lui lume fost-a *Harapìn-Negru*. Şi ie pise lu Marco neca vire Marco la ie, che s-or vede carle-i mai tare.

E Marco, ni cincĭ ni şase, verit-a cătra Harapìn ăn pol'e, la o ramniţe. Şi iel' s-a pozdravit muşat. Şi-l' zice *Ciărne-Harapìn* : — Ăşti tu mai tare, ali io ?

— Domnu ştie ! —

Şi o damareţe caţu-se bate. Şi Marco ramas-a de jos su Harapìn-Negru ! E ie vut-a cuţitu ancĭ, la pasu de bragheşi ; l-a zvadit dila pas şi dat-l'-a o curtelade ăn ĭirime. Harapìn-Negru zvîrnit-ăs-a jos dispre Marco şi ontrat omiri facut-a toţ o alegreţie muşate che-s cuntenţi c-a Marco dobăndit.

Şi cmoce, cănd a Marco şa tare fost, mes-a fraieriţa cere. Şi ş-a ie flat o chiaro muşate l'ube, che nu-i fie ruşire mere ăntre ate jensche cu ia.

Ma mul'era vrut-a şti căt ăi Marco tare. Aflat-a ia un om, che se bate ie cu Marco.

— Marco, — zice — ăi ur, carle, se va bate cu tire !

— Homo cătra ie ! — zice Marco.

Mes-a cu ia cătra cela atu. Caţat-s-a bate. Şi cea vote mul'era lu Marco, prisecit-l'-a ţinturìnu lu se om, neca-l' cadu bragheşile jos ăntre piciore. E lui a fost cea chiaro ja, che l'-a

Brentariţe din Susn'eviţa la şterna lu E. Rotta
(Litratcite ăn 22 Anguştu 1927)

cea mul'era facut. E Marco dobăndit-a cu tot ce l'-a mul'era şa lucrat. Şi ia che-l' zice: — Bravo Marco, tu-şti tare! —

Ma ie n-a ştivut din ce cea mul'era lucrat și cănd a verit case, ie cu mul'era se, zice: — Tu-mn'-ai bragheşile, e io-i ţie doichele tal'a! — Și tal'at-a lu se mul'ere amindo doichele (ali: ţiţele) pre cea, che l'-a bragheşile caleit... Și ie ceale

ţiţe pus-a pre piat şi ie porte-le lu se socre. Şi-l' zice lu socre-se: — E! tu mama moia, doiche de te fil'e?!

— Iezumarìia, za ce-ai ţăsta facut, sinco?!

— Che m-a privarit za pl'erde gverà! Ma Domnu m-a jutat şi io-m dobăndit şi io t-am tal'at ţiţele lu fil'e! —

Socra lui ăl-a mes tănji ăn sud. Verit-a bohtari (ali: carabinieri) şi lat-l-a ăn părjun. Osăndit-l-a la devet an' ăn tămniţe şcure.

Cea vote lui mul'ere verit-a şti c-av ie ăn părjun ramas şi l'-a verit mile pre ìirime dupa ie... Hitit-a cozele de per (ali: cosìţele) pre spate, ănmeştit-a iachete şi bragheşile muşche şi pus-a finte de micĭ mustafiţe. Vire la strajaru: — Bog dai zdravl'e strajare!

— Bog daie, ma io nu te conosc!

— Nu porte! Io-sm un mare priatel' lu Marco, e io reş rada che ne pomirin. —

E săndeţu zis-a: — Ăi devet an' condin'eit. Ie nu se pote lasa vede cătra sire, docle nu finire condan'a. —

— Ma samo reş do besede cu ie ganei. —

E portuneru zice: — Leghe calu de ocne şi io t-oi lasa — zice — do besede cu te priatel'. —

Şi manche Marco vezut-a a se ca su ocne şi zice:

— Caliciu muşat a me, se te rei tu. clecni, se reş io pure mele picior pre tire za chia scapa!... —

Pre ceale besede vire mul'era la uşe de pîrjun şi-l' daie măra...: — O zdravo, Marco! — zice. Şi potle ăl'-a poşoptit: — Ala cu mire fare! — Verit-a amindoi la ocne iuve clecnit-a lui calicĭ: — Hopsa-na iunáca! — Zeiezdit-a pre se ca cu mul'era, dat-a do bîrtiţe lu caliciu, scapat-a chia ca şi saieta... Şi mul'era s-a sculat pre costa cu piciorele şi vicheit-a: — Am io privarit, o jensche, ţăsta mare cetate! —

Verit-a case şi ia-l' zice: — Ce-ai tu facut c-ai a mele ţiţe tal'at? Io na moiu duşu nu t-am nigdar privarit, samo vrut-am şti căt ăşti tu tare!... —

— Otproste-m — ăl' zice Marco şi s-a ăntru ia clecnit...

Şi bur a fost ur lu at tota lor jivl'enie.

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1927 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa.

Pîrcoliţe

Carle om s-av nascut şi n-a murit?
[Io şi tu şi noi şi voi, şi sachi carle-i viru]

*

Ce n-are Domnu?
[Friche şi pecatele]

*

Carle cănte cănd tot narodu plănje (ali: cănd toţ omiri plăngu?)
[Prevtu la zecopen'a, la omu mortu]

*

Ţire nu dore nicad dinţi?
[Pilu şi grabl'ele, uĭmeche aru dinţi de fl'er]

Asiru de Lovranaţu

Ahmoce fost-a sămăn'u de omir şi omiri gonit-a sachi se asir ăn sămăn'. Şi omiri legat-a sachi se asir de o lemne şi dat-a lu asiri (de) munca fir. Şi iel' mes-a potle-n sămăn' vede ce se cole lucre. E Lovranaţu vire nazat cătra se asir, şi asiru de ie n-a putut conoşte carle-i a se asir. Laie o manavele de lemne şi viche: — Gospodari, ămnaţ vreda la sachi se asir che io-i toţ potuci iuve nu fuseru cu omir. — Şi omiri viru şi ţire sachi se asir. E la lui asir n-a verit niciur. Şi Lovranaţu zice: — Vraije asir, iuve ch-ie omu?! — Şi ontrat, pif, paf, ăl-a potucit!

Spuse ăn 31 Anguşt 1928 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa

Părcoliţe

Ăi un clopot cu patru şpagure e cănd de spagure netezen clopotu nu zvone.
[Ujeru lu vache]

*

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Antonio Ţveţicĭ* din Susn'eviţa.

Simăn'u

Ăn zia de Sveti Ivan Cîrstitel' (na dvaiset şi patru Poimaichĭ) se face simăn'u la noi de omir şi de vinde de tot ăn lume. Şi inche-i un sămăn' la noi: ăn zia de Sveti Ioje (na devetnaist Marcia). Donche na anu de zile aren doi sămăn'. E căn ăi sămăn', viru omiri de tot ocoli, de largo şi de prope, che fie omir ciude. Şi se vindu robe (braghèşe, chemeşe, faţole) şi sapune şi secur (cu ce se tal'e lemne) şi postòle şi păre şi cose za cosi şi za brusi grese, şi băture (cu ce se ărpa rezbe) şi vitiţele şi urechinele şi de ceste michicicĭ fètiţe (pùpele) ce se feciori igrescu. Şi vir bevu omiri şi bira şi paşarèta, şi căntu şi jocu.

Pac mladichiu caţe juca cu fetele; şi jocu şi se veselescu sachi cu se. E omiri pac tot ocoli cautu iuve se jocu columbaru, cătra căn se oştufescu juca (căn ăs trudni); e uri ramaru inche juca, e uri mergu chia. Pac se jocu columbaru na ocoli, juri şi fetele; e când ai şcuro, se buşnescu... Potle mergu be. Şi vrovota, când se nepescu zalic, se caţu bate şi se nescubescu de per, che peru scape chia ca i-şi cu Bora... Potle viru carabinieri şi lavu-l' legaţ ăn pîrjun mira. Ma uri se pomirescu, e vruri nu... Pac vire şi nopte; e uri mun'isescu (se vichescu şi nu daŭu mir durmi) pre cale (ali: pre ţesta), e uri mergu dormi, e al'ţ mergu pre oştarie be tota nopta.

Spuse ăn 3 Pangustich'u 1928 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa.

Pîrcoliţe.

Io-m un bo; tot firu ce-m poide, ie-i mai mîrşav.

[Cl'uciu za firu guli ali scubi]

*

Un frate; şi lunghe code are. Şi tot ce mai mund ămne, mai scurte coda vire.

[Acu cu aţele]

Spuse ăn 8 Pangustichiu 1928 de *Berto Dianichĭ* din Susn'eviţa.

Doi fraţ

Io ve spur ce-a fost şi ce n-a fost! Scutaţ bire! O vote fost-a doi fraţ. Iel' a fost ănsuraţ amindoi. Bire! Cela mai betăru frate ie n-a vut pòrod: fecior, ni fete. E cela doile avut-a tot pl'ir de fecior. Şi ie fost-a siromah mare, che Domnu aşa daie lu cela siromah ciude fecior.

Ioje Cărţulici
(Litratcit ăn 1 Pangustichiu 1928)

Şi ie mes-a cela siromah cătra se frate juta-l' păra coce şi pecniţa nepali za păra coce, che bărche-l' va da o chile de farire pre ce-l' jute păra lucra şi cuptoru nepali, şi ie che-l' va sel' fecior duce acase za scuhei o capl'e de scrob sera, căn finire lucru.

Cănd a finit, dat-l'-a fratele nuşte munca alui, e za case, za lu feciori nis. Şi mere jalostăn pre cale şi afle baliga de vache. Şi ie vo dignè şi hranit-av-o şi mere cu ia case cătra fecior, jalostăn şi zice lu se mul'ere: — Mul'era me draghe, ato nu-i za juta-me, se nu la bisaghele şi băticiu şi mere pecl'ei pre lume! —

Şi mes-a pre lume... Şi nepunit-a pl'ire bisaghele de grău şi de truchine şi de iecimic şi ce l'-a vrur dat. Mere cătra case nazat.

Şi caţat-l-a nopte şcuro şi ie mere zalic pre cale şi vede ie la o boşche iuve-i svitlost. Şi mere la un mare hrast. Pus-a bisaghele ămprevale şi ie se digne ăn cela hrast şi caute ie: vezut-au o mare case ăn boşche. Şi ieşit-a din cea case doizece omir şi patru. Şi ie l'-a bire pobroit. Şi capo de cel'i omir ăntrebe: — Ăsno toţ omiri noştri noi fare? — Un om a zis: — Ăsno: doizece şi patru omir! —

— Homo! Va veri poşta cu ciude pinez şi ren vo rezbi şi pocradi (ali: fura) şi pinezi la. —

E cela siromah de om lase-se muşat din hrast jos şi mere şegavo ăn cea lor case. Verit-a-n cuhn'a a lor. Aflat-a pre ogn'işte păre şi vir şi carne copte şi zeme; şi ie siromahu, lat-ăş-a zalica zeme şi posorbit-a şi lat-a cea păre cu friche,

se nu-l caţu ănuntru. Şi de când a ie surbit şi mere r-o camere. Afle ăn camere carne, cètărte de bo, iuve vise pre cl'uche; şi ie zice ăns cu sire: — Ancea-s taţi! Hoo! Domnu, ociuve-me de slabe măr! Siromahu ăsăm! —

Mes-a ăn-ro ate camere. Afle ciude pinez. Trei cupure de pinez: un cup de juţ, e ur de srebro, e ur de napulion. E ie laie de napulioni pl'ire bisaghele. Şi trece preste cuhn'a lor şi laie pinca de pàre. Pac vo prichine preste pòloviţe na do cùsure, pac vo pure ăn jepurle. Şi laie bisaghele pl'ire de napulion şi chia mes-a.

Verit-a cătra mul'ere a se şi-l' zice: — Muşata me mul'ere, nu-i friche de fome ni de sete! Ancea aren pinez căt ren! — Şi iel zebogatit-a. Pus-a magazinu de vir şi facut-a coptorele za păra coce şi mica oştaria za otoci vir, za da lu omiri be.

A lui frate zice: — Ma cum a me frate zebogatit, che ie are, dobòto, mai mund de mire! — Şi cela bogatu frate de manche mere cătra se frate şi-l ăntrebe: — Fratele me, cum ai tu zebogatit?

— Domnu m-a jutat!

— E mie mere-m slabo (tîrgòvina). Fratele me, carle-şti nascut din tîrbuhu lu nostre maie, noi-sno fraţ! Se rei tu-m face şi mire aşa zebogati ca-ş-ăşti tu.

Şi cesta-istu l'-a zis: — Voi! Şi voi veri nopta cătra tire. Ver ĭi cu mire, pa ţ-oi rata o case iuve-i dósti pinez. —

— Mere-voi! —

Şi mes-a ăn doba de nopte. Şi viru prope de cea case ăn boşche. Şi cela siromahu frate de manche ăl' zice: — Capte-te bire, şa şi şa! Când io nebroir doizece şi patru, tu ămne-n cea case. —

Ma cela bogatu n-a vrut ştepta... Mes-a ăn cea case. Şi un tat vegl'at-a a se case!... Când a cela bogatu verit ănuntru, tatu-l' zice: — Ho, verit-ămn'-ai pul'u! Ahmoce căn verire a me cumpanìe, ăţ va ĭi za glavu. — E ie se roghe che neca-l otproste, ali scunde su vrun scand...

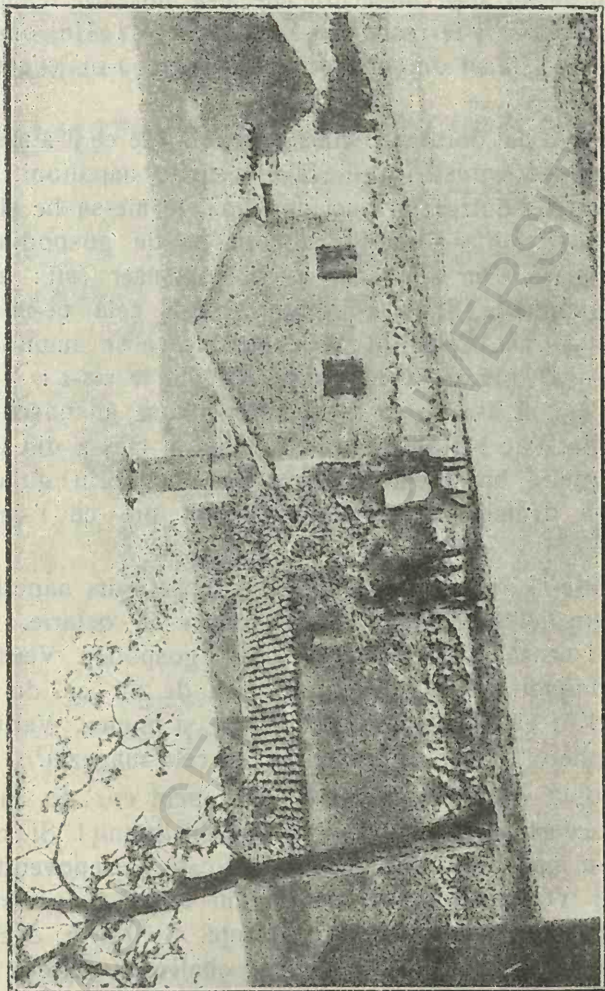
Când a taţi verit ăn case, zice: — Verit-n-a pul'u, carle n-a furat napulioni! —

Şi cela carle fost-a harambasa de taţ zice: — Iuve-i? Neca vire fare! —

Căt a ie di su scand ratat capu, taţi ăl'-a lat capu zaino...

Şi a lui mul'ere s-a zgreşit che a l'ei om nu-i. Şi plănje asteze şi plănje măre... Omu nu-i! Ia mere cătra se cun'ado şi-l' zice — Ma iuve-i a me om? —

Ie-l' zice: — Ie-i za sìguro mort! —

Betăre case ăn Susn'eviţa. (Litrateite ăn 1 Pangustichiu 1928)

Şi mul'era-l' odgovore: — Pas duce tu mie omu, o mort, o viiu! —

Donche mes-ăş-a fratele cere. Mes-a ăn cea case lu taţi. Flat-ăş-a fratele mort! Şi zice ăns ăntre sire: — Io meg la

inche ure bisaghe de napulion. Şi lat-a napulioni şi dignit-l-a pl'ire bisaghele şi se frate mort hitit-a pre umeru se şi porte-l chia.

Verit-a cătra se cun'ade şi zice: — Ancea-i a te om; ma chi-e mort! — Şi ia-l' zice: — Se rei gutu zeşi-l', che-l ren face c-a murit, se nu al'ţi cunoscuru che l'-a nuşcarle capu tal'at. Zeşe-l' gutu! — E ie respondit-a: — Io n-oi! Un om ăi ăn grad carle n-a facut doi miseţ de lucru; io l-oi cl'ema neca cea vire ie zeşi! —

Şi ie l'-a dat doizece şi cincĭ napulioni pre ce l'-a zeşit gutu. E taţi s-a zgreşit che-l' fale-le ciude napulioni. E cesta om carle caţat-a doizece şi cincĭ napulion, ie me-sa be şi munca prin oştarii. E taţi s-a-nmeştit ăn roba ur de gospodin, che-i gospodar mare, e ur s-a facut ca şi un sansèr (ali: aiutante) lu cela gospodin. Şi viru-n oştarie iuve cela ce-a zecîrpit gutu beie şi fraie. Cel'i doi taţ cunoscut-a a se munide şi ăl ăntrebe: — Dende ari ţăsta munide? — Şi ie zis-a: — Fost-a ur aşa şi aşa. E ş-a fratele tremes ănr-o case, ăn boşche che-ş va pinezi la. Pac l-a taţi omorit. E cela atu mes-a din ie mort, şi lat-au pl'ire bisaghele. E io-m lu cela mortu gutu zeşit; pac ămn'-a dvaiset şi cincĭ napulion dat pre ce l'-am gutu zeşit... —

— Bire-i! Tu ai bire lucrat. Na-ţ inche cincĭ napulion! —

Şi viru cel'i doi taţ la cela gospodar ăn oştarie. Ur s-a făcut che-i sansăl e ur s-a ţirut che-i gospodar. Verit-a che vor viru pogodi. Şi pogodit-a cincĭ voz de vir cu do băcĭve mar. Şi iel' a cirat şi oştaru l'-a dat be şi munca. Verit-a ura za durmi ınere. Şi iel' a mes durmi ăn cela magazin.

Şi nopta verit-a cincĭ vozure. Pre sachi voz do mar băcĭvi. Ăn ceale băcĭvi fost-a taţi cel'i al'ţi hraniţ! Şi cuchiari restacheit-a cal'i di su voz şi verit-a-n case şi zepovedit-av be şi munca. Verit-a ura c-a mes durmi toţ. E hmoce ramas-a decla mai zadn'e spela posuda, piatanţa. Şi ieşit-a decla fare şi taţi auzit-a din băcĭvi che ia ămne ocoli de vozure... E iel' zevincnescu: — Ăi doba? —

E ia zaino a razumit ce iel' vor şi odgovorit-l'-a: — Nu-i inche doba! —

Şi decla mere-n case cătra gospodaru se şi-l' zice: — Ăn vozure şi-n băcĭve pl'ir ăi de taţ! —

— Neloje vreda focu şi pure o cadere de ul'e zecuhei! — ăl' zice gospodaru.

Şi . . . rescepit-a cepurle ăn băcivi şi ul'it-a ul'e cade pre iel' neca se zenorescu. E pre cela gospodin şi cu cela sansăl şi cu cuchiari, l'-a mirat muşat ăn pîrjun, c-a iendarmi cl'emat.

Şi cela om, siromahu de manche, facut-a mare bogatie. Taţi poghinit-a e ie ramas-a cu se bogatie, cu pómoch'a lu taţi.

Spuse ăn 3 Pangustichiu 1928 de *Ioje Cărţulicĭ* din Şuşn'eviţa.

Giuseppe Kercelik

Cum se pisc Ioje Cărţulicĭ ie ăns cu măra se

Părcoliţe

Patru fujinda
E doi iezdinda
[Omu pre ca]

*

Are sedla şi nu-i ca
Are cornele şi nu-i bo.
[Puju]

*

Căn se hite-n sus ăi ab,
E căn cade-n prevale ăi jut.
[Ovu]

*

Io-m un roişu bo;
Iuve paşte
Se conoşte
Ni iarba mai mund nu creşte
[Focu]

Cum a Lovranaţu murit

Lovranaţu a fost untrat ăn deble. Pac a stat pre o grane şi ţa grane tal'aveit-a. Trecut-a o babe; pac l'-a zis: — Cade-ver! — E ie l'-a odgovorit: — Ne io! —

Ţa babe mes-a renche e ie, când a grana tal'at, a cazut. Ţa vote ie tîrlita dupa ia: — Moreşti tu spure mie când voi muri? Che tu ai ştivut manche c-oi cade! — E babina-l' odgovore: — Când asiru trei pârţ hitire! —

Brentar din Susn'eviţa
(Litrateit ăn 30 Anguşto 1927)

E Lovranaţu, ie mes-a la more cu asiru şi lat-a o bărsa de grău. Când a verit ăn more, lat-a bărsa dispre asir. Cea vote asiru hitit-a cu ur. Mes-a maţira. Căn a finit smil'i, laie bărsa şi vo pure nazat pre asir. Ţa vote asiru s-a sforţeit; hitit-a cu doile. E mes-a chia. Când a facut po de cale, ie trupit-a cu bătu asiru. Cea vote asiru nazat cu treile pîrdit-a. Dunche ie s-a hitit ămprevale che-i mort. Verit-a porţi pac l'-a farira tota poidit. E ie atunce zis-a: — Se reş io viu fi, re dracu-n voi fi! —

Potle l-a verit ţere de case. Flat-l-a la cale: porţi farira mărăncu e ie zaţe mort la cale! Pus-ăl-a ăn nosîl şi-l portu patru de iel'. Când a verit un cus de cale, ţia fost-a do cale: ure na desno, ure na livo. E ţia ţel'i ţe l-a purtat, s-av pogavareit che pre care (cale) vor mere. E Lovranaţu din nosîl, ie zice: — Docle io-m oile pascaveit, io-m vavic trecaveit pre ţa strinta cale.

— Drac ăn tire! Tu-şti viu şi noi te purtan?! — Hitit-ăl-a

-mprevale omiri. Cazut-a chiaro grevo, pac s-a uţis şi fost-a istino mort!

Spuse ăn 9 Pangustichiu 1928 de *Berto (Alberto) Dianichĭ* (28 an') din Susn'eviţa.

Părcoliţe

Cire vavica ămne şi la un loc staie?

[Ura]

*

Cacove ărpe ăs mai mund ăn mare?

[Ude]

Spuse ăn 9 Pangustichiu 1928 de *Alberto Dianichĭ* (28 an') din Susn'eviţa.

Ce-am io patit...

Io-m dosta ămnat pre lume; dela casa părla casa am mnat. Şi-am patit şi de fome şi de sete şi de goloste şi de sachi drac. E m-am ănsurat şi-am avut şapte ali osăn fecior; Boga-mi pote fost-a devet. Potle l'-am moreit zgoĭi ca şi pul'u-n caibe. Potle mes-a sachi ăn se cale.

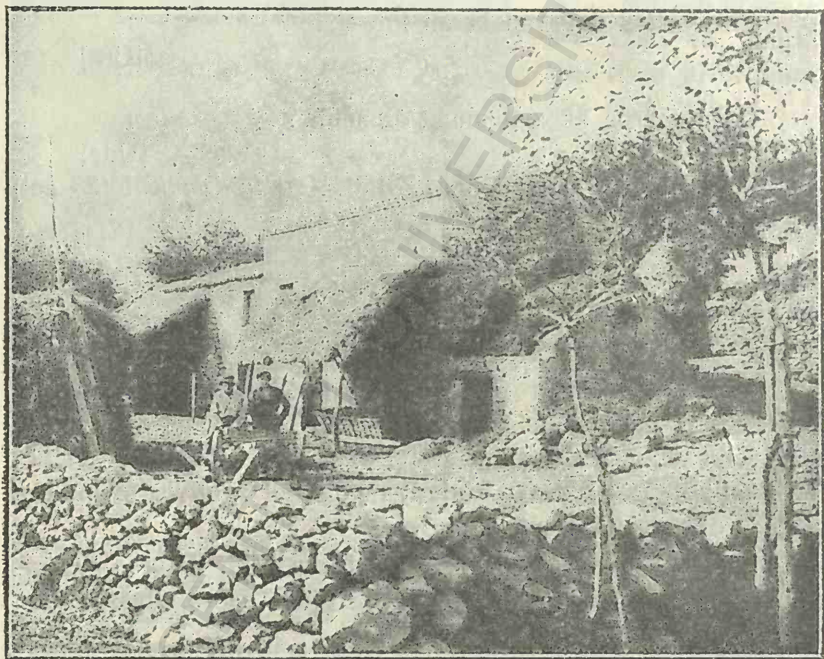
E fost-am do vote ănsurat. E vut-am fil'u. Zis-a: — Chiachio — zice — io meg ăn lov capra [divle capra, sìvastre (ali: caprioli)] ucide. —

E io i-am zis, che nu mere-n lov cea Dumireche; neca ie case. Ie nu m-a vrut scuta, pac a mes. E verit-a un om spure che mn'i-s-a fil'u ucis ăns sire. Şi l-am flat mort ăn *Şcărl'i*, la Sveti Chirin; şi l-am durat acase şi l-am zecopeit la Sveti Duh.

Spuse ăn 31 Angusto 1928 de *Toni Sàlamun Matìş* (81 an'; Nr. lu case 37) din Nòsolo.

Un mare raciun

Nevesta lu ciace
Şi cu feta lu socre
Şi cu mul'era me
Căţ ocl'i aru?
[Doi! Che-i samo o persone!]

Case ăn Nosolo (Villanova) (Litratcite ăn 21 Anguşt 1927)

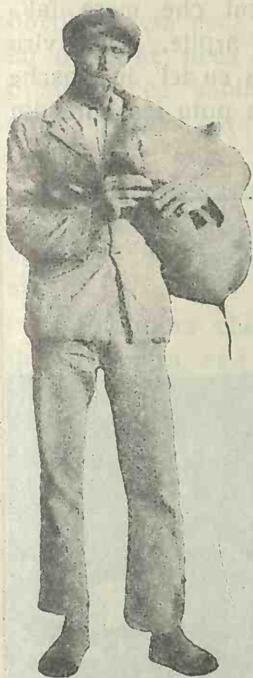
Părcoliţe

Patru mergu
Patru stavu
Patru duvana davu
[Vaca cănd se muije]

*

Mic ăi, mic ie
Mai lunghe coda nego ie
[Acu]

Cum se sope ăn fole

Toni Colenţ din Nosolo sopinda ăn folele (Litrateit ăn 31 Anguşt 1928)

Folele ăs facute de coja de oie e are *canela* de lemne za puşi ănuntru şi *sopelele* ali *mişn'iţele* de lemne. Picioru de oie ăi nazat legat ănuntru. Sopelele (sopelele de fole) aru do *piscure* de palud (aşave slame care ăntre ape creşte). E *gîrliciu*, nazat de lemne, za pure-nuntru piscurle (sopelele cu piscurle). E potle folele se ţiru su pàzuhe e se stische şi se puşe nuntru şi cu jajetele *se pibire.*

Spus ăn 31 Anguşto 1928 de *Toni Colenţ* (26 an'; Nr. lu case 35) ăn Nosolo (Villanova), cănd cesta *Toni* vut-a cu sire folele şi a ăn iale muşat sopit.

De manche şi hmoce

De manche s-a cu folele ănsurat şi cu cele mar sopele şi cu cele mici. Şi hmoce cu armonica zvonescu, tot muşat po gospoţchi... Novi omir, novi sopit!

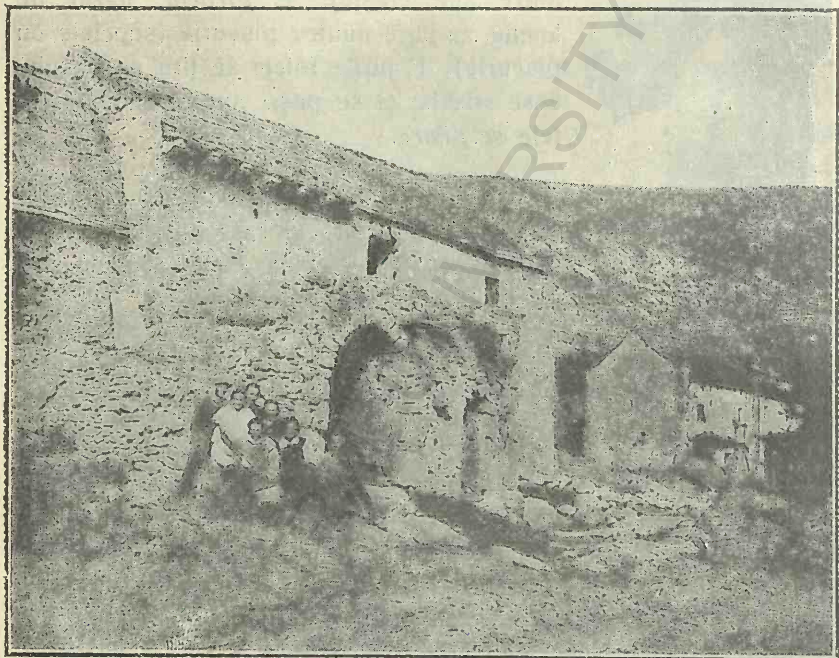
Spus ăn 31 August 1928 de *Ioje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa, cea vote cănd a cesta *Toni* ăn folele sopit.

Poredna maceha

Untrat c-a fost do sirote e c-a vut maceha poredna, che l'-a vrut ăn boşche zepel'ei. Donche cel'i fecior mes-a pobirei zlatne ărpiţe. Pre cale hiteit-a cele ărpiţe za sen'a prende se turnaru rapoi. Pac av focu nalojit ăn boşche. Feciori ramas-a la foc e maceha ăl'-a zis che mere lemne tal'avei. E ia a mes chia. Ma feciori s-a turnat pre cea cale ce-a sen'at nazat.

Verit-a case. Maceha l-a zis. — Aţ verit! Ma nu veţ ato! — Şi zice: — Io voi le speci păre şi cu iel' nazat ăn boşche

voi mira. — Nazat mes-a iel' zlatne ărpiţe pobirei, za pure sen'alu prende vor veri acase. Poredna maceha nazat l-a mirat ăn boşche şi focu a nalojit. Pac ia s-a facut che mere tal'a lemne... E ia a mes chia. Feciori, pre cele ărpiţe, nazat viru acase. Maceha l-a zis che naz-che[1]) va mira cu iel' ăn boşche lemne duce. Pac maceha l-a-ncl'is uşa se nu potu ieşi fare din case cere cele zlatne ărpiţe!

Betăre case (cu baladur) din Nosolo (Litrateite ăn 21 Anguşto 1927)

Damareţe mere cu iel' ăn boşche. Lu sachi a un bobicĭ de păre dat. Pac a focu nalojit. Maceha a mes chia e feciori n-a ştiut veri case! E vavic a plăngaveit. Şi vrut-a muri de fome.

E ăn boşche che s-a casa facut. Din cea case c-a ieşit afare o babe şi che le gane: — Veriţ ănuntru! Voi ve io da munca şi be! —

Şi iel' mes-a ăn case! Ontrat cea babe ăncl'is-a fetu ăn camera devet an'. E feta fost-l'a decla.

[1]) = nazat che.

Cea babe fost-a hudobina. Cănd a fost devet an', zis-a che va fetu poidi, che va face o bure pecèn'e (ali: un bur obed). E feta neca vede che căt ăi fetu gras. E feta dus-a osu făr de carne, neca hudobina vede che ie fetu mărşav. Ia s-a pristraşit cea babine: che neca coptoru nejare (ali: zepale), che va manche păra speci. Cea babine che gane: — Ămne vede se-i coptoru nejarit! —

E ia che gane: — Mi se vede che ăi; pas tu, babo, vede! —

Hudobina che mere cu mărele nuntru, se-i cadu, pac fètiţa vo porinit-a nuntru şi zecl'is-a-vo neca zgore!

Mes-a se frate rescl'ide din camere; e lat-a fetu bărsa de zlata şi feta bărsa de şoldi şi c-a mes chia.

Viru la un mare potoc, che n-a putut (mere) pric. Cel'i fecior plăngu ocoli (ali: pringhe) de ape, che nu potu pric. Şi o golubiţe c-a verit: che l'-a fost maia. E golubiţa: ur che va la su crèluta, e cela atu, che nu pote! Fetu plăns-a. Pac golubiţa-l' zice: — Voi şi din tire rapoi veri! — Turnat-a şi din cela atu. E cea vote feciori c-a mes chia.

Cum se ăn Nosolo grăvu vinture
(Litratcit ăn 31 August 1928)

Cănd a case verit, maceha l'-a murit de ruşire. E ciace che l'-a fost viu. E cel'i fecior c-a spravnit bărsa cu zlata şi cu pinezi. Şi-a verit la mare srice şi la bogatie.

Spuse ăn Nosolo (Villanova) ăn 31 Anguşto 1928 de *Milia Salamun Matiş* (14 an') şi de *Luigia (Slava) Iurman Jgol'a* (14 an').

Pîrcoliţe

Cire ămne prin selişte ănmeştit ăn coje de lemne?
[Viru ăn băcîve]

*

Cu care grabl'e lucre omu mai mund (ali : saca zi?)
[Cu măra care ca şi grabl'ile are jajete]

Ce n-a nigdar fost, ni nu va nigdar fi

O vote fost-a trei fraţ e iel' fost-a lovţi. Ămnaveit-a ocoli zia şi nopta, prin mar şi şcur boşche. O zi căn au iel' nuşte lovit, l'-a focu falit za pripravi obedu. Ala che mergu iel' din foc! Mere cela mai betăru frate. E iuve? Iuve hunţutu focu lojit-a: ăn cela codru!

E ie zice, cela lovăţ: — Io-m verit che-m zalica foc daĭi! —

— Ben'! Se-r spure cea ce n-a nigdar fost e ce nu va nigdar fi, ţ-oi da, e se nu, ţ-va mere za glavu; ver mere su cabă! —

E cela lovăţ nu ştiĭe niş ce va ie spure!

— Donche nu-şti tu bur za spure, ver su cabă ĭi! — Şi l-a su cabălu pus.

Doile frate, cela sridenu, vire şi ie din foc: — Che-m zalica foc daieţ! —

— Se-r spure ce n-a nigdar fost e ce nu nigdar fiure! —

N-a ştivut ni cesta-istu şi moreit-a su cabălu mere.

Ala cela treile din fraţi sel' şi din foc!

— Dobar vecer! Iuve mi-s fraţi mel'?

— Su cabălu! E se nu ştiuri spure ce n-a nigdar fost e ce nu va nigdar fi, ver şi tu mere cu iel'! Şi voi lu tustrei capu tal'a! —

E poşnit-a cela treile frate, cela mai tireru, spure: — Căn s-a me ciace nascut, i-om moreit prevtu cere za ciace cîrsti. E decla lu prevtu ămn'-a spus che prevtu mes-a pre hudoba cîrsti, neca ie daie mir lu omiri şi lu prevţi şi lu ceale decle... Donche m-am io domislit che voi la Domnu mere. Ma cum voi io cea face!? Lăhco! Io posadesc un bob, e bobu poşnit-a val'e nerasti. Pi-

re la cer av nerastit, che io poc la Domnu ĭi. Ma lat-am cu mire şaca de mechine. Verit-am cole ăn rai. E Domnu nu-i! Che mes-a la păcă, vede cum ardu grìşnici ăn muche. Și an'elu ămn'-a spus: — Căn ai tu pire ancĭa verit, ăşti vridn pre sachile cîrsti! — Și io cavtu cole jos pre pemint şi vezut-am focu vostru şi mn'-am zis: — Ala homo cîrsti pre crstianu carle şa muşat focu naloje! — Ma verit-a capra, preiedit-l-a bobu e bobu cazut-a pre vale. Cea vote io-m jvelto facut şpagu de mechine şi prea cea am ăn zdolu verit neca pre voi cîrstesc!... —

— Ămne chia dintru a mel' ocl'i! — av cea vote hudoba vicheit — Și le-ţ şi tel' fraţ, carl'i-s cole su cabălu! —

Și mes-a hunţutu pre lume...

E cel'i trei fraţ ş-a pocie muşat obedu pripravit pre focu lu necisni duh.

Spuse ăn 26 Angust 1927 de *Ive Tîrdoslavichĭ Zidariciu* (de 64 an') din *Sucodru.*

Căţ smo noi Rumeri din Istrie

Ăn anu 1921 s-a făcut raciunu de omiri şi s-a broĭit che noi smo:

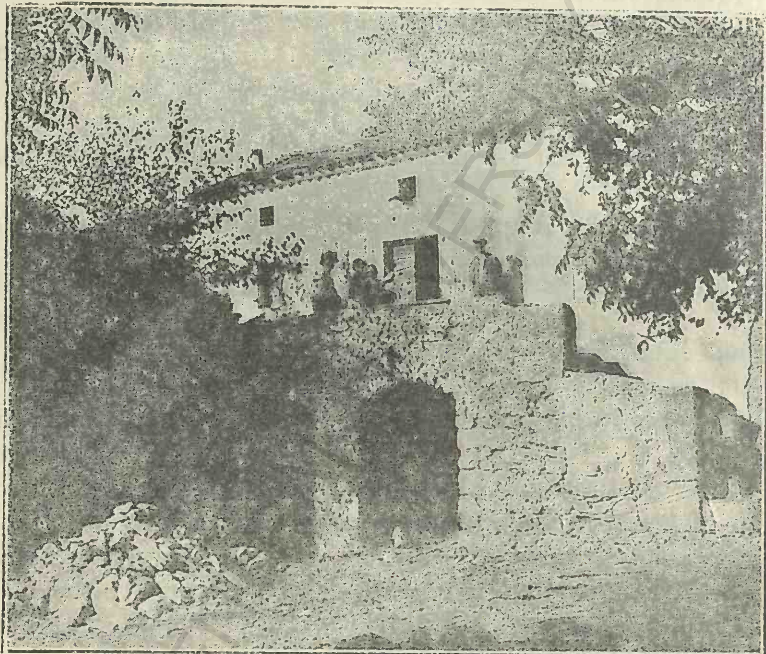
ăn Bîrdo	671	omir
ăn Susn'eviţa	402	omir
ăn Sucodru	289	omir
ăn Nosolo	280	omir
ăn Gradin'e	273	omir
ăn Letai	192	omir
an Gromnic	186	omir
Insuma	2293	omir su Monte Maggiore.

Şi-nche cu fraţi noştri din Jeiăn iuve-s 100 (sto) case, noi ren fi mai mund nego trei mil'ar.

Ma ciude de noi ăs inche ăn ceale mar cetaţ: Fiume, Pula, Trieste, e potle ăn Meriche şi-n Avstralie şi pre vapore şi pre tota luma. Și-n Romanie ăs ciude de iel', omir ştiudieiţ şi profesor şi, cum an noi vezut, şi mul'er, carl'i ganescu ca şi noi. Duncve noi puten fi astez ure trei mil'ar cincĭ sto (3.500) carl'i cuvintan ţăsta muşate limbe cu care ren jivi şi muri!

Fecioru Nenascut

Vut-a un om o mul'ere nòsiche. Mul'era mes-a ăn şpita. Zvadit-a fecioru din ia manche nego ia murit. Pocle cela om dat-l-a fetu lu o jensche che neca-l suje, che neca zgoie. Şi cela fecior s-a muşat zgoĭit. Cănd a verit ăn an', dat-l-a ciace-n şcole.

Casc cu baladur ăn Sucodru (Litratcite ăn 23 Anguşt 1927)

De cănd a ie şcolele trecut, verit-a tare şi muşat che fost-a o vesèle za vede-l. E vavic ăn lov. Flăt-ăş-a inche o breca. E cea breca a fost za zleji. Cănd l'-a verit a l'ei ure, breca crepat-a. Şi viĭu brechiciu zvadit-a din ia. Şi ie zis-a: — Cesta-i brechiciu nezlejit! —

Potle, na nuşcăt vreme, ie c-a mes cere un ca. Flat-a o iapine. E cea iape fost-a za ojdrebi. Crepat-a şi iapa cănd a fost za face jdribăţu. Zvadit-l-a fare din iape viĭu şi pus-l-a su ate iape doĭi. Şi ie zis-a cela *Fecioru-nenascut:* — Cesta-i — zice — caliciu neojdrebit. —

Ma ăn cea vreme fost-a un ţesar e vut-a o fil'e care nu s-a vrut marita. E ţesaru dat-a fare hartele che sachi carle ăi za ănsura neca vire. Cea vote feta lu ţesaru zis-a: — Ben'! Io m-oi marita, ma samo dupa ur lu carle lume io nu-l' ştiuru! —

Verit-a ciude de iel'... E ia lu sachi ştivut-a lumele. Vire şi cela fecioru-nenascut mai zaden de toţ, iezdinda pre se calicĭ şi cu brecu scocinda, şi ăntrebe: — Carle săm io? — Nu l'-a putut spure! E ie spus-a: — Io săm *Fecioru-Nenascut* e tu moreşti fi me mul'ere! —

Şi şa fost-a! E iel' doi s-a scupa-nsurat. Mujica fost-a şi parada şi obedu. Şi io-m fost colè şi-am zis: — Blazi de carle-i nenascut! — Şi cea vote dat-ămn'-a ţesaru o bîrtiţe-n cur şi ancea m-a hitit neca ve spur şa renche...

Spuse ăn 26 Angust 1927 de *Ive Tîrdoslavichĭ Cmetìciu* (55 an') din Sucodru.

Părcoliţe

Damareţe ămne pre patru piţore, la podne pre do şi sere pe tre piţore.

[Cîrstianu, che cănd ăi michicic ămne pre tute patru, cănd ăi mare ămne ca şi bohtaru, e cănd ăi betăr more se ştapei cu bătu].

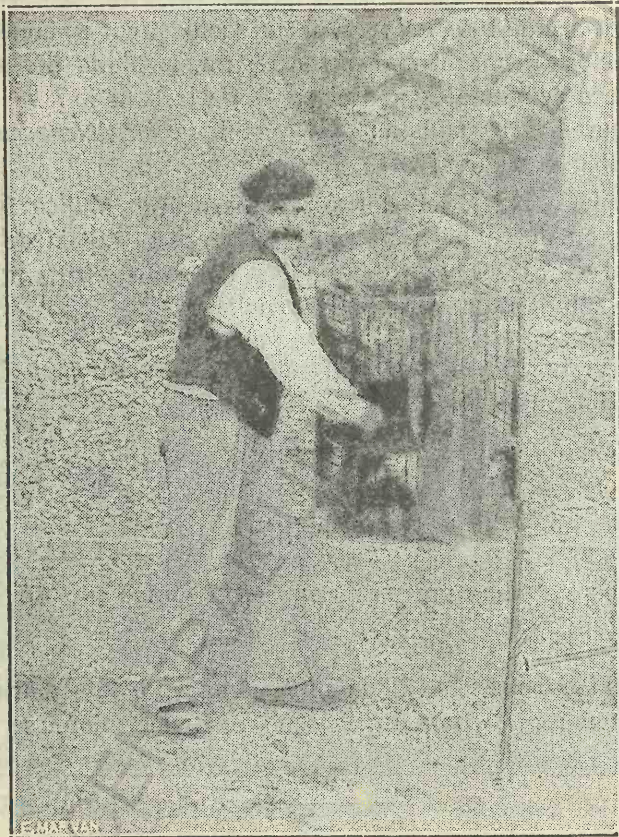
Tîrcea...

O fete mes-a din păre. Şi verit-a iuve sopelele sopit-a şi mladichi cu ate fete jucat-a. E ia vut-a bisaghele cu păre. Şi ia cavte pre ur che neca-l' ţire bisaghele. Şi-l ăntrebe: — Cum te tu cl'emi? —

E ie-l' ziţe: — Trcea! —

Bire-i! Ia poşnit-a juca... Jucat-a jucat, docle s'a finit plesu! Mere din bisaghe... Ma cela hunţut scapat-a cu bisaghele cu dracu!

E mlada nostre ăntrebe: — Iuve-i Tîrcea?
— Ma carle-i cesta? — ... che niciur nu l-a ştivut ţela-istu!
E ramas-a feta samo cu jucatu!

Ive Clan'aţ Puşe din Bîrdo litratcit ăn 5 Anguşt 1910 ăn Abbazia, iuve vindavcia pulaştri şi ovale

Spuse ăn 24 Anguşt 1927 de *Mate Peras* (cela betăru: 91 an') ăn Bîrdo.

Părcoliţe

Carle iez (ali: iej) ămne dupa sachi plug?

[Zubatca]

Ce mi s-a potrebit

Cănd a fost ancea rat, n-a fost niş za de fome poghini. Mes-am ăn Pasin, che voi colè ceva cumpara. Cia n-a fost niş za cumpara. Pac am ăntrebat ăn o ostarie neca-m daie ceva de munca. N-ie niş nego radicĭ cuheitu şi un bobicĭ de carne. E radiciu fost-a chiaro cu sev zebelit. Și cvartinu de vir am beiut. Păre n-a fost niş. Și tunce verit-a doi din Porecĭ (Porenze). Și io l'-am ăntrebat che se se pote ceva la iel' cumpara. Iel' a zis che se pote, ma zalic. E pinez a fost na mil'ar, heei! E hrana n-a fost. Ma potle zicu che-i za mna ot ur de cale păr ăn Porecĭ. Și io siromahu mes-am.

Și cănd am verit ăn Tin'ani, am popit cvartinu de vir şi am muncat un custichĭ de carne şi radicĭ. Ata n-a fost niş. Trei mişeţ che n-an păre vezut. Și de cia ăn Porecĭ inche şase ure de picior de mna, care va mna şi vred!

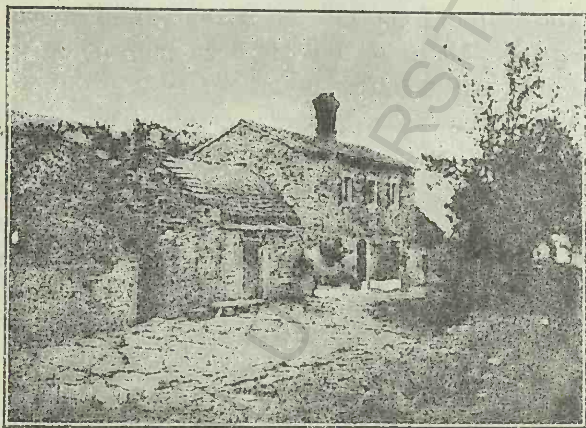
Cănd am verit cole, siromahu, am ăntrebat che se-i ceva de merinda. E ia zis-a oştariţa che-i zalica orij şi carne. E păre niş! Potle io scuşesc se ieste ceva che cumpăru. Și n-am putut niş afla. Și fost-a pringhe patru-cincĭ sere. Zaino cu cesta chia! Mes-am po-noci chia.

Verit-am pringa zece ure ăn Badèna. Selişte mare-i, muşate. Ma fil'u mev case ămn'-a zis che neca me vegl'u, neca vavic cavtu largu, che nu me taţi pocradescu şi ucide inche. Și cea fost-a pringa zece şi pòdie. E io-m scutat se nu vrur vire cătra mire che me deşpul'escu. Scutu şi avdu che patru de iel' ămnu şi ganescu pomaliţo ... E io zic ăns cu mire: — Ver vede ce se va pogodi de tire! —

Și verit-am io la o baràchiţe. Fost-a nuntru cèliţe. Vin'u şi cel'i cole. Și s-a pomin'eit (ali: ganeit) c-or mere celiţa pocradi. Verit-a-n barache. Io fost-am la o ulişte de novi model, mare; şi m-am muşat zecl'is ănuntru de friche. Verit-a tatu, pezeit-l-a cu mărele che care-i mai grelo, se nu-l re prazen la. Vire la cela iuve-am io fost şi zice: — Cesta-i bur! L-ren la şi cesta! — E lat-a mire na mesto de ml'are. Și cea purtat-a un cvart de ure. Și ie gane lu cel'i al'ţi che ce-i grelo a lor. Iel' zicu che-i grelo, ma che ne stvar. E cela, tatu mev, zice, ie che nu pote purta, che-l va pure-mprevale. Ma iel', cel'i al'ţi zicu: — Ren pocini zalica şi tu ver mere slama zalica cere, se

se pote medu la. Noi mezèn iuve tu ştiii che arem de mere şi potle ren doi veri pre o manavèliţe purta şi cesta grelo! —

Domnu dat-a scrice che când a iel' mes chia, e când a iel' facut un bocun de cale, io-m spil'eit pre ce şcul'iţe, pre iuve se cavte cum celiţele lucru. Vezut-am c-au mes cu dracu şi cea ure, pomalo, şegavo, mes-am chia ca şi lişiţa, che mn'-a Domnu dat cea paminte şi scrice. Şi tunce io m-am scuns dupa un zid de ărpe, docle iel' veriru. E n-a verit samo doi de iel'

Betăre case ăn Costîrcean, Bîrdo (Litrateite ăn 4 Pangustichiu 1928)

şi cu o manavela cu ce-or purta cela ul'. Când ăl iel' podignescu: — Eh — zice — ma-i cesta — zice — lăhco (ali: legăhno), e manche fost-a grelo! Ver tu vede che n-a Domnu caştigheit, che noi ţăsta lucran; che-i celiţa mare pecat fura-o. E noi an chiaro e smîrtno zegreşit c-an furat. Ahmoce, ce ren noi face? Ducen lu cela gospodaru celiţele nazat, c-an chiaro zegreşit. — E iel' pus-a pre umer ul'u şi dus-l-a nazat.

E io cea vote mes-am cu şegarie pre ţesta, cătra Tin'ane; e când am verit ăn Tin'ane, fost-a ozòri. Şi io-m avut chiaro friche şi potucit-am la o uşe neca-m rescl'idu. Şi tuncea m-am şcapuleit. Ma doi miseţ de zile n-am putut nişt.

Spuse ăn 28 Anguşt 1927 de *Martin Tărcovichi* (de 70 an'; Nr. lu case 60) din Bîrdo.

Fecioru carle o dobăndit bogatie

Untrat fost-a un fil', samo ie cu maia se. E fost-a dosta siromah. E niş n-a vut ce munca. Maia che-l' ziţe: — Ămne tu cerişne fura din campan'e; ren zobl'i tu şi io. —

Pac cmoce ie mes-a pre cerişne o ponoţ şi iuşto poşnit-a che va neberi lu maie şi şie... Verit-a un gospodin şi cu hla-

Betărc casc ăn Costîrcean, Bîrdo (Litrateitc ăn 3 Pangustichiu 1928)

păţu şi cu calu şi cu bărsa de pinez pre ca. Cmoce c-a hitir cea bărsa de pinez su cerişne ămprevale dispre ca. Şi c-a zis lu hlapăţu: — Sape anţa o şcul'e! — E dimboco c-a facut păr la umere, păr la gut. Tunţe che cănd a şcul'e scopeit, hitit-a bîrsa nuntru. E c-a zis lu hlapăţu: — Cuche-te pre cea bărsa de pinez, neca mai bine staŭu pinezi. — E cănd s-a siromahu hlapăţ cucat, cela gospodin cu sabl'a l'-a talat capu!

Potle gospodinu c-a zăgărnit cea şcul'e. Tunce, che cănd av-o zăgărnit, facut-a pre cela crai zavèt: che chănd se va pripeti che doi se vor ănsura şi gol' de case mere neca anţa

facu un ples vărde de cela mortu şi de pinez, che neca-l' dignescu fare cel'i pinez. Cela din cerişne vezut-a tot, avzit-a tot!

Şi iuşto şa facut-a cela plez cu se mlada! Lat-a pinezi; e cea vote mortu zis-l'-a: — Blazi şi blagon'a de mire şi de tire, che m-ai de anţa şcapuleit! —

E cela mortu mes-a-n rai, e cel'i viĭi facut-s-a raiu pre pemint . . .

Spuse ăn 29 Anguşt 1927 de *Ive Clan'aţ Puşe* (70 an' Nr. lu case 94) din Bîrdo.

Do-trei besede

Ce voi io cu bătu, căn io nu-sm şepast.

*

Gal'ira za ur ov căta cacade, căt che vo avde lişiţa.

*

Latre cărele (ali: brecu), c-av şi cel'i betăr a lui latrat.

Spuse ăn 1910 de *Ive Clan'aţ Puşe* din Bîrdo.

De tatu cela şegavu

Untrat fost-a un mare tat. Mes-a che va fura pinez din casa ţesarsca . . . Și at a verit şi ie. Și iel' ganescu: — Șa ce-ai tu verit? —

— Che reş io fura zalica pinez.

— Ben'! Provemo acmoce carle-s noi mai şegav! —

Mes-a ur pre zid ăn zgoru ovu de su lastoviţa din cuĭib fura. Furat-l-a, şi lastoviţa dormit-a renche! E cela atu, când a ie mes ovu fura, e ie lui podlogu di su postola (furat-a). Cela vire jos cu ovu de lastoviţa ăn pumăn; pus-l-a jos, e lastoviţa dormit-a pre ova!

Cmoce che-l' zice: — Ieşti tu capacĭ mere fura ovale di su ia? —

E cela zice: — E ia! —

— E ce ţie fale?

— Nicĭ!

— Nicĭ? Cavte su postolu! —

Vezut-a che-l' podlogu fale!

— A noi smo bur amindoi! — Ala iel' a scupa furaveit, e fost-a ca şi doi fraţ. Ma ur fost-a ănsurat, e ur n-av.

E saca nopte iel' pinezi laveia fare din casa ţesarsca. Ţesaru fost-a deşpereit che-l' pinezi saca nopte falescu. Şi ie c-a mes ăn părjun cătra al'ţi taţ, carl'i fost-a ăn caştig, e zis-a: — Voi aţ fost uri taţ, neputiţ-me cum l'-oi io caţa pre cel'i carl'i mie furu pinezi. Lasa-v-oi io na cisto case din părjun. — Iel' l'-a zis lu ţesaru che neca facu o copunera ca şi cănd şoriciu mere ăn mìşn'ac şi nu pote fare.

Facut-a piţmaheru (ali: covaci) zaino şi pus-av-o caiba vărde pinez. Ur a mes che va la pinezi, e cela atu ştepte-l fare. Şteptat-l-a dosta! N-a verit! Mes-l-a cere; mes-a şi cesta-istu dupa ie nuntru. Mes-a şi cela doile nuntru, e fost-a ăn caibe zecl'is!

— Ala chia!

— E nu poc che săm zecl'is (zeprit)! —

L-a poşnit traje de cap, de măr, de piciore... N-a putut!

— Fratele mev, tal'e-m capu neca nu ştivu dende ăsmo noi e dende-şti tu! —

Tal'at-l'-a capu şi mes-a chia! — Iuşto cela ănsuratu ramas-a făr de cap. Mes-a cela atu cătra lui mul'ere case, e ia plănje, vavic plánje. E ie zice: — Tacĭ! Nu plănje che ren ne caţa (ali: polovi)! —

Ţesaru c-a mes damareţe na patru ure vede ce ănuntru-i. E fost-a omu făr de cap! Ie che se ciude. Val'e c-a mes cătra cel'i părjunanţi: — Pravo c-aţ voi zis c-oi caţa, ma-i omu făr de cap! — ... che neca se zmislescu părjunanţi che cum vor caţa cel'i al'ţi taţ. E iel' s-a zmislit che neca pure carne ăn saca bicarie po un napulion chila e vardia la saca bicaria...

E vin'u declel'e c-or cumpara. Ma carna-i draghe! Po napulionu! E toţ fujit-a chia făr de carne.

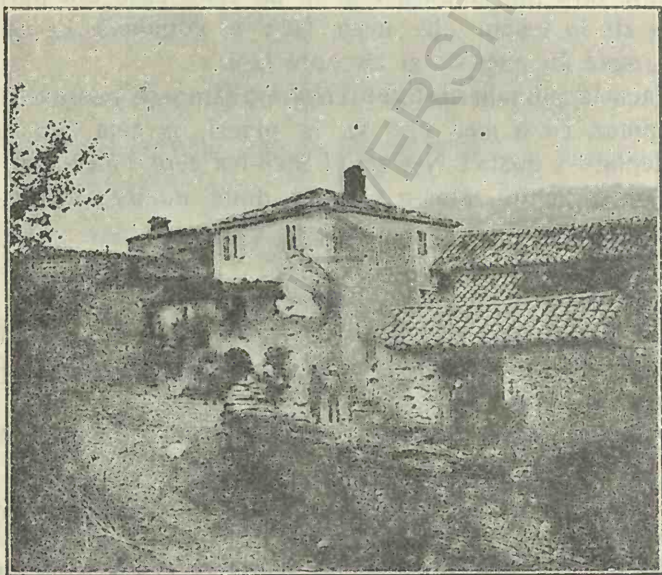
Vire şi cela hunţut cu borşa, che-ntrebe do chile de carne. E becaru che-l' ziţe: — Ma ăi doi napulion! —

— Ce-ari tu şti! Tu de-m mie doi chile de carne! —

Cănd l'-a carna dat, ie iuşto platit-a! Mere chia; vardia dupa ie. Cănd a ie mes ăn portun ănuntru, cea vardiie facut-a

crijichiu cu jesu (ali: cu creda), neca ştivu iuve mes-a... Ie cea vezut-a, che ie fost-a tipo. Torne-se nazat de şte (?) [ali: despre (?)] şcale şi face crijichiu şi lu cela şi lu cela, la ure zece portune. E vardia tunce vire: la cela portun criju; la cela portun criju; la cela atu portun, criju! Nu s-a dat şti. Cea zi nu l'-a putut doprovei nicĭ.

Ata zi, che neca-l puru traje pre vozichĭ cela mortu e iuve plănsèru, de cìa che va fi. — Donche ia, mul'era lu cela mortu, c-a plăns ăn case cănd l-a vezut pre ocne. E cela atu

Betăre case ăn Costîrcean (Litrateite ăn 24 Anguşt 1927)

fost-a cu ia. Cănd a vardiĭa verit, ie răzbit-a vreda boţunu de ul'e e c-a sramotit-o e şpagu lat-a che va vo obisi de greda. E vardiĭa spus-a: — Mejen chia! Cìa nu-i za noi! —

Cmoce cela ţesar c-a fost deşpereit. Nazat c-a mes cătra iel' ăn părjun: — Voi aţ bire neputit, ma cìĭa ul'e prolit-a! Vechĭ n-a putut tota zia nicĭ afla! —

Părjunanţi ăl' odgovorescu: — Cìa ţea fost-a! Ma voi n-aţ ăl' ştivut polovi (ali: caţa)! — E iel' se zmislescu, che cum vor caţa-l' neca-i lasu din părjun. Şi zicu: — Pureţ-ăl ăn capeliţe şi vardiĭa pre ie (ali: la ie)! Tunce-l'-ţ caţa cel'i şegavi! —

Cmoce pus-l-a ăn capeliţe şi soldaţi vegl'at-l-a. Cănd s-a zeşcurit sere, mere ie chè va fura se cumpan' din capeliţe. Lat-a cu sire za munca şi za be şi rom şi rachie şi o boţe de dòrmin (za dormi face).

Vire cìa dupa Zdrava-Maria sere, che-ntrebe: — Dobar vecear (ali: bura sere)! Veţ me lasa anţa durmi? —

— E ne, ancea nu cutezan te lasa durmi, che anţa cela mortu vegl'an!

— Şa Domnu cu voi! Voi io mere renche!... —

E vahcomandant: — Neca ţfie cu noi, pri pricĭ ali su pricĭ; neca dorme! Iuve siromahu cîrstian va mere acmoce, nopta, ăn şcuro! —

C-a zvadit ie dupa tavola (ali: pre desca) za munca şi za be, che l'-a dilit şi lor, neca şi iel' merăncu. E pocle lu sachi jmuliciu de dòrmin!... Toţ a zedurmit! Tunce lat-l-a cela mortu, pac a ie cu ie mes ăn ţimiter şi l-a zecopeit. E vardia ramas-a cìa durmi! De cănd l-a zecopeit, mes-a case, durat-a roba de capuţini; verit-a cìa şi l'-a-nmeştit vărde ţea-ista, roba de fratele, de capuţini.

Vechĭ c-a fost sorele fare, cănd s-a vardiia probudit (ali: zbudit). Dat-a friraport (Frührapport) lu ţesaru... Mes-a toţ ăm pîrjun!

E cela-istu jivit-a ca şi un grof cu mul'era lu cela mortu.

Spuse în 1 Pangustichiu 1927 de *Ive Clan'aţ Puşe* din Bîrdo.

Părcoliţe

Ce-i mai mund ăn mare?

[Udo]

*

Căt ie mara dimboca?

[Căt ărpa mere păr la fund]

*

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ* din Bîrdo.

Cât ăi mara dimboca

Fost-a un cîrstian carle furaveit-a. Şi ie s-a trefit ăn cale cu un putnic şi ucis-l-a şi l-a pocradit. Şi cela putnic vut-a un cumpan' cu sire; ma cesta cumpan' mes-a na stran za sel jivot... Şi din boşca ie cea vezut-a, che l'-a cumpan'u ucis şi l'-a pinezi poberit. De frica nu s-a vrut oievi che re fost şi ie ucide. Ma ie bire l-a cunoscut care-i cea. Şi cănd a ie verit case jalosăn, făr de cumpan' che l-a omiri ăntrebat: — Iuve-i te cumpan'? —

— Ucis-mi-l-a un hàiduc ăn boşca şi l'-a pinezi pocradit; io-l bire conosc cela hàiduc. L-oi lu săndeţu spure (ali: tănji), neca-l sănde! —

Ie l-a tănjit lu săndeţu e săndeţu facut-l-a veri val'e cătra sire. N-a ştiut din ce-l săndeţu cl'eme. Şi ăntrebe: — Gospodine, zacĭ ai tu mire facut veri ocĭ? —

— Tu-şti un haiduc mare! Şi-n cea boşca ai omu ucis şi l'-ai tot poberit ce-a vut. Zacĭ l-ai tu ucis? Putut-ai şolo pinezi la, e ne ucide-l! —

Ie pre cea odgovore: — Nu-i cea istina! — Che cire a ie vezut?

— Cela şi cela, fost-a-n boşca şi t-a vezut... —

Şi facut-a săndeţu veri şi svidòcu neca spure che cum s-a stvara dogodit. Şi tunce-l săndeţu ăntrebe: — Ie istina c-ai tu vezut căn a te cumpan' ucis? —

— Istina! — Ie che va jura che-i istina, macar sto puti se-i potriba.

L-a osăndit săndeţu za obisi-l che a nedujăn cîrstian pocradit şi inca l-a ucis: — Tu-şti dostoien capu pl'erde! —

Ma cela potle clecnit-a ăntru ie, ăn gol' jeruncl'i şi che nu va cea nigdar ato face.

— Io nu-ţ poc cea otprosti; nego davu-ţ o prèlunga za do zile. Şi-n cele do zile tu moreşti resmisli căt ie dimboca mara şi căt ie visoco ceru dela pemint. Se nu, va ţie za-glavu mere! —

Cela fost-a tunce zalica vese, zalica jalosăn, che l-a frica lovit che cum va ie cea resmisli.

Vire acase şi-l ăntrebe priatel'u lui: — Cum ai trecut?.

— Slabo! — Şi tot l'-a muşat spus. E ie fost-a chiaro jalosăn che cum va cea ie resmisli. Şi priatel'u l'-a zis: — Braine moi, lăhco! Şolo tu ver zice che căn se răpa hite ăn mare, che mara-i dimboca docle răpa vire-n fund; căta-i ia dimboca; e ceru, căt cîrstianu pogl'ede dela pemint pira ăn cer, căta-i visoco! —

Verit-a-ntre săndeţu, zalica vese şi zalica jalosăn... Săndeţu-l ăntrebe: — Pobratine, ai resmislit cea ce chi-am io zis? —

E ie zice iadno: — Am, gospodine! —

— Spure cmoce căt ăi mara dimboca?

— Căt se răpa hite ăn mare din vărh păr ăn fund; docle ia-n fund vire; căta-i dimboca!

— E ceru căt ăi visoco dela pemint?

— Căn io pogledesc zdolu dela pemint pira sus, şa iuşto-i căta visoco! —

Săndeţu s-a tunce priciudit. Pac zice inca cela haiducu: — Se nu, gospodine voi credeţ, paseţ (ali: ămnaţ) voi măra zmeri, se nu cea-i iuşto şa! Şi nazata voi zmeriţ dela pemint păr la cer; veţ vede che-i istina! —

Şi tunce săndeţu moreit-a otprosti-l'.

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ* din Bîrdo.

Do-trei besede

Carle nu ştie sluji, nu ştie nanca comandei.

*

Cănd nu vire din iirime, nu se pote cănta.

*

Cu lumele lu Domnu poţ mere iuve ver.

*

Dupa pust vire corisma.

*

Iuve doi se svadescu, treile se vesele.

*

Ocl'i lu paronu face gras calu.

*

Betăre bandere hvale capitanu.

*

Mai bire ăns nego cu re cumpaniïe.

Ştampeite de *Andrei Glavina* ăn *Calindaru lu Rumeri din Istrie* 1905.

Ce n-a piseit [1]) Martin Tîrcovichi

din Bîrdo ăn 4 Antoşn'acu 1928

tremetezem ur libriozaruga
domnu ma tre tremetez vreda che
ve rogu co-i ur tremet in America
lu fil'i che nu ran rada uta nosto
limba şi at an ren tremete ur fecor
da-n scole che se nu se nostra limba
zetare

... tremeteţ-ăm ur librici za ruga
Domnu; ma tremeteţ vreda che
ve rogu c-oi ur tremete ăn America
lu fil'i, che nu ran rada uta nostra
limba; şi at an ren tremete ur fecior
da-n scole, che se nu se nostra limba
zetare ...

. . . .

Domnu cu voi vostru
frate Martin

Domnu cu voj vostru
frate Martin

---

1) M. Tîrcovichi a spus şi uru atu a piscit.

Părcoliţe

Io-m un bo; totu pote mere-n ştale, samo cornele nu. [Sfrdelu]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ* (71 an'; Nr. lu case 60) din Bîrdo.

Cum ăi uru şa-i şi atu...

Dunche ăn o plavanìe n-a fost preutu. Alora jupanu mes-a cere che se re pute fla preutu. E taţi pocradit-a preutu, pac s-a un tat ăn roba lu preutu ănmeştit. E cela tat vacile pascaveit-a, ănmeştit ca şi preutu. E cela jupan:

— Bura demareţe, popesine! Voi ancea vegl'aţ vacile, e noi n-arem preutu! —

E preutu-l' gane: — Io-i veri za popa la voi! —

Şi jupanu spus-a lu omiri sel' c-a flat preutu! E verit-a ăn cea selişte cesta-istu za popa şi maşiveit-a (ali: lucrat-a misa) şi spureia: — Io — zice — lucru ca şi at preut! —

Ma omiri poşnit-a cuntro de ie, che ie nu lucre cum preutu more lucra. Donche iel' tănjiveit-l-a lu bişcopu. Bişcopu obedit-a cnighele che se ie facut-a şcolele şi tirere misa (ali: prve misa). Nu l-a flat. E ie mislit-a che verit-a de su at bişcop. E piseit-l-a bişcopu la capelanìe che va veri ie ăns vede cum ie lucre misa.

Pocle cela preutu cănd a vezut che va veri bişcopu ie zecuheit-a apa, pac pus-a ăn cropelniţe. Tot narodu ş-a zgorit jajetele ăntru cuheite apa.

Cănd a verit bişcopu, ie a fermeit ăn baseriche o cantrida muşata, ăntru oltar. E cuvinte lu bişcopu neca caute ăn baseriche che omiri căn veriru che n-or se nanche pricreji. E omiri căn verit-a ăn baseriche, vut-a friche pure măra-n cropelniţe che mislit-a che ş-or mărele opari. E bişcopu zis-a: — Ma istina-i che ceşti omir ăs macachi (ali: bedast), che nu s-or pricreji! —

E preutu facut-a propèla nejari ăn foc şi dat-a lu omiri buşchei. E preutu şegavo ţirut-a propeliţa ăntre măr ma zamoteite ăn faţoliciu neca nu se ie ăns zgore. E sachi cire buşnit-a,

s-a zgorit; e sachi, şi mic şi mare, pl'ucnit-a. E bişcopu zis-a: — Cești omir ăs Boga-mi muni'ţ che pl'ucnescu pre Domnu ! —

E preutu zis-a: — Fie Domnu cu voi! Pac io săm ăn cesta sela dvanaist an'. Dat-ămn'-a cel'i omir şase moşn'e de pinez. Donche fost-a trei de juţ şi trei de srebro (ali: abi). Şi pocle ie s-a obîrnit cătra bişcopu şi zis-a: — Do moşn'e va fi lu bişcopu de zlata, e do de srebro; e mie va ramare ura de zlata e ura de srebro. —

Cea vote bişcopu restignit-a mărele şi zis-a: — Maşe, pope moi, maşe, che tu ştiĭi inche mai bire nego io maşei! —

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Fran'e Jgal'ardichĭ Lupichiu* (65 an'; Nr. lu case 79) din Bîrdo.

Părcoliţe

Noi arem do surăr; cire le neteze de cosiţe, tot mai chiaro căntu.

[Clopotele — când se netezescu de şpagu]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Natalia Tîrcovichĭ* (17 an'), fil'a lu *Toni Tîrcovichĭ* din Bîrdo.

*

Blaga mere făr de coje-n ştala, e cu coja vire fare.

[Hlebu, păra su fughera]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Maria Tîrcovichĭ* (20 an') fil'a lu *Ive Tîrcovichĭ*.

Omu more fi siguru de lucru sev

O odoviţa l'-a omu murit şi tirere fost-a. Şi cea fost-a cănd s-a intrada jn'it. Şi ia facut-a un pîrnat; şi ia nu l-a bire facut, — ca şi o odoviţa, po jeienschi. Zemocit-ăl'-a pîrnatu. Pac ia plăns-a şi s-a ociuveit che cum va ia ceasta omlati.

Cea vote verit-a Domnu şi Sveti Petru cole. Şi ie zice: — Ce plănji? —

— Io plăng che mn'-a omu murit şi n'-am vut cire mi-l

va face pîrnatu, pac l-am ănsa facut; pac n-am bire facut, che mn'-a zemocit. E niciur nu vrese veri, niciur namlati juta, che-i gn'ilo şi-i prevastito.

E Domnu zice: — Ben', rem ne noi smil'ui pre tire za omlati ceasta ţie. —

Ia odgovorit-a: — Cum veţ voi mie ceasta omlati căn n-areţ ţipurle?! —

Pepa Michel Liubicichĭ (34 an'; Nr. lu case 96) din Bîrdo
(Litrateite ăn 24 Anguşto 1927)

Ie l'-a zis: — Ţie nu-i potriba ăntreba cu ce rem noi omlati! Nu niş prigovori cum noi mlatirmo! —

Pus-a focu neca zgore pîrnatu de gărv. Odoviţa caţat-a tunce plănje. E ie tunce zis-a: — Tu tacĭ căn noi mlatirmo! — Şi moreit-a tunce tacea.

Şi de cănd a tot zgorit, Domnu promişeit-a cu băticiu printre ceruşe şi tăciure, şi tunce grău mes-a de un parăt, e tăciure de at parăt. E ia zehvalit-l'-a şi bojiţa zdignit-a-n sus (ali: ăn zgoru) şi zis-a: — Hvala Boga che s-a şal' omir trefit, che mn'-a cesta lucru muşat facut! —

Şi iel' a potle chia mes.

At an, când a fost vrema de jietva, cea odoviţa tot grăvu pojn'it-a şi l-a-n cupure pus. Căn l-a finit pure-n cup tot l-amprins. Şi tot a zgorit! N-a ramas niş, se nu ceruşe! Şi de când a ramas şolo ceruşe, ia cu băticiu mişeit-a cea ceruşe, che va grău veri fare. E n-au vrut veri fare! Şolo (ali: samo) tăciure! Niş ato! Şi ia tunce gândit-a (ali: plâns-a). Şubito vin'u Domnu şi Sveti Petru! — Ce plânji? —

— Cum n-oi me io plânje!... An a trecut doi omir pre ancea şi facut-a şa şi şa... Şi proveit-am şi io mişei ceruşa, şi nu mn'-a vrut veri curata intrada afare, se nu ceruşe! —

Pa ie l'-a atunce zis; — Zacĭ ai tu mes face cela lucru, căn n-ai fost tu sigurne?! Sachi cîrstian che more fi siguru de cela lucru ce ie face! Nigdar mai tu nu cea face, ce nu-şti sigurna! —

E promişeit-l'-a Domnu ceruşa cu se băticĭ şi tunce mes-a pòsebi ceruşa, posebi gărvu e posebi slama.

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ* din Bîrdo.

Sudn'i dăn

C-a vut o socra zetu. Pa potle cela zet a vut trumba za sopi. Pac ie c-av cela zet c-a zis: — Când şapte vote io trumbetiru, che va fi sudn'i dăn! —

Potle mul'era când a zetu şapte vote trumbeteit, tunce ia mislit-a che-i vechĭ finite luma şi mes-a-l' spure lu omu tot ce-a fost, ce-a ia lucrat... Ia che când s-a maritat cu ie, che nu l-a avut rada. Ia c-a daveit bragheşile de lui lu cela atu fraier...

E tunce omu, zetu lu socre, c-av-o bire batucit. Şi şa fost-a sudn'i dăn!

Spuse ăn 3 Pangustichiu 1928 de *Ive Bubulichĭ* (60 an'; Nr. lu case 7) din Bîrdo.

Cum a fost starina roba de nostre jensche

Fost-a *ţarsa* de lăra, lunghe păr la piciore şi făr de mărecĭ. De lăra negra *cordela* de pan su ţarsa ţeleste (ali: blavo). *Ţarversu* roişu (ma fost-a şi abe şi negre şi de tote colùrele). E desupra *camijola* de pan cu mărecile. E la gut o mare *şarpa* de svile (ali: de seta) abe (ma fost-a şarpa şi abe şi roişe şi jute şi şacacove, de tote colùrele). E pre şarpa *colaru* cu criju. Şi *postolele* negre cu *bicĭvile.*

Spuse ăn 3 Pangustichiu 1928 de *Tonca Bubulichĭ* (58 an'; Nr. lu case 7) ăn Bîrdo, cănd Tonca s-a ănmeştit ăn starina roba şi fost-a litrateite ma n-a bire ramas litratu.

Ce-am io patit

Căn a mire maia nascut (ali: rodit), fost-a un şn'idar la noi, carle cusut-a roba şi Marco l'-a fost lumele. Şi tunce ie fost-a-n şcapìne şi căn au auzit che săm nascut, che m-am nascut, c-am io plăns, tunce ie scapat-a chia... E postolele ş-a lasat de friche e a rescuţ ăn scapìne chia scapat casa dende ie fost-a, şi far de coromac şi far de iacheta. E mie maia caţat-a plănje che cire-l' va ceva scuhei şi focu neloji. E io-m tunce zis: — Taciaţ voi, taciaţ, io meg la Matichĭ Peras che ie pipive, pa ie are ferminante! —

Mate Peras din Bîrdo
(Litrateit ăn 27 Anguşt 1927)

E io l'-am ăntrebat şi slama. Pa ie zis-a che n-are, nego che ş-a ie tal'a un bob de barbuţe e de bafi,e che-m va da; che se va lăhco focu stecni, che ie le majeia cu ul'e, che s-a vreda focu caţa arde. Şi tunce io vreda cu cea case-m verit şi focu stecnit, şi vreda lu mame scuheit zema, şi ovu pre ia pus. Şi ia che-m zehvale şi che me

va bire zgoîi cu se lapte, neca sricen fivu — şi m-a tunce po-l'ubit (ali: buşnit).

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* din Bîrdo.

O bure besede de Matichi Peras

Cel'i tirari-s ohol'
Şi pre slame zacu gol'!
(ali: Ma dormu pre slame gol'!

Spuse ăn 24 Anguşt 1927 de **Mate Peras** (91 an'; Nr. lu case 4) ăn Bîrdo.

Nu l'i se cuteze omu lu mul'ere tot da şti!

Untrat fost-a omu şi mul'era. Iel' s-a verni ţirut ur de at, che nu re spure ur de at niş (slabo). E ie-l' gane: — Ieşti tu verna za ne spure nigdar niş? — Ia che ie!

Ie o sera, de când a sorele zeîidit, cea fost-a şcuro, când a ie case verit. Şi ie când-a de fare verit, fost-a totu de sănje, tot ocîrvavit. Şi ia-l tunce-ntrebe: — Iuve-i fost? —

Ie tunce zis-a: — Trefit-ăm-am pre vùncearu (carle lăra porle). —

Şi tuncea ia zis-a c-a slabo facut, che l-a ucis.

— Şa Bogu hvala! —

Nuşcăt vreme dupa cea, facut-a ie nuşcarle chiacule cu ia, neca vede se-i ia verna. Tunce ia l'-a prigovorit. Tunce ie vrut-av o cu trişca trupi printre dinţ. Dat-l'-a o nòpacîniţa. E ia l'-a zis: — Ce rei şi mire ucide ca şi cum ai vuncearu ucis carle lăre porte!? —

Şi tunce cele jensche avzit-a. Mes-l-a tănji la săndeţu c-a vuncearu ucis carle lăra porte. Săndeţu l-a cl'emat ăntre sire ăn sud. Şi tunce ie l-a-ntrebat: — Gospodine, ce m-aţ cl'emat ancea? —

— Tu ben' ştiîi ce!

— Ma io, — zice — gospodine, nu ştiu din ce!

— E — zice — ce n-ai tu ucis vuncearu carle lăra porte?

— Ia, gospodine, ma io-m ucis vuncearu carle lăra porte! Ma cea fost-a şcopăţu (ali: aretele) mev! —

Pac l-a săndeţu case tremes; lasat-l-a mere chia. Si căn a ie verit acase, pac ie vo sramotit a se mul'ere c-a manche ganeit che-i verna, che nu re nigdar spure niş de ie... — Vezi tu, ce-ai de mire facut! Che mire re săndeţu face obisi, se reş fost omu ucide! Pac n-am nego şcopăţu. Pac tu-şti mărţina, niş coriste, slipìcina, che nu-ţ voi nigdar ato niş crede! Şi hvala lu Domnu che te-am scusit cacove ieşti! Şi ato nu-ţ reş crede niş! —

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ din* Bîrdo.

Părcoliţe

Un frate smìroma merănca, e nicad nu se pote satura.

[Cl'uciu cu carle se firu fare zvade din copa]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Jerafin Tîrcovichĭ* (13 an'), fil'u lu *Ivan,* din Bîrdo.

Voi şi io ca şi voi!...

Untrat a fost un preut ăn Paz. Pac av ie predicheit dela oltar che se mladichi cu fetele igrescu şi buşchescu pri su lişn'ace ocoli de baseriche; e cea che nu-i muşat. Ma ne che se şolo igrescu, che cipchescu şi buşchescu, neg che lucru şi şcandal'i. Ma che se nu se ostaviru de cea, che se lucraru renche, che va şi ie caţa şa lucra caşi şi iel'. Şi... şa fost-a!...

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ.*

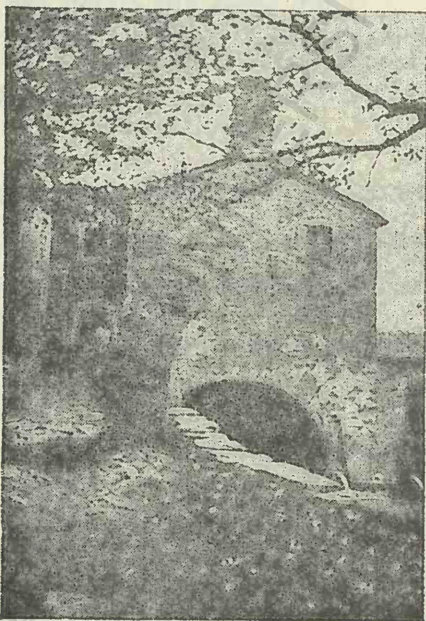
La ce pote fi coristne zema de lemun?

Ne tarin şi ne osnajin mărele cu coja de lemun când mărele ăs macheite de tinte.

Ne osnajin crilaşele de slame cu zeme de lemun.

Ne majin mărele crepate ali dejerate cu zeme de lemun şi vavic ren ve corist.

Ştampeite ăn *Calindaru lu Rumeri din Istrie* 1905 de *Andrei Glavina.*

Case betăre ăn Cîrnelichi, Bîrdo
(Litrateite ăn 24 Anguşt 1927)

Căte stele ăs ăn cer

Untrat a vut un om o mul'ere; şi ia rad lucrat-a cu al'ţ şcandal'i. Ie cea dozneit-a. Ie vo avijeit-a, ia che se cea renche lucrare, che va vo ucide. Şi toturo lucrat-a!

Şi ie tunce mes-a ăns lu săndeţu spure, che nu-i potriba svìdocĭ c-a vo ie ucis. Şi săndeţu che l'-a tunce zis: — In-

şuma nu-i pravo c-ai vo tu ucis. Io reş vo fost osăndi! — E che-l va caştighei za ucide şi zàglavu.

E ie tunce rugat-av săndeţu neca-l' otproste, che se pote, che ie nu-i criv, c-av-o căta vote avijeit. E săndeţu: — Doboto che şi io reş me mul'ere ucide se re cea şa lucra, ma nu-i zàconu che se pote ucide. —

Şi săndeţu l'-a dat atunce do zile de promeş za resmisli o stvar: — S-er tu pobroĭi tote stelele ăn cer şa io-ţ otprostes. Dau-ţ termen do zile! —

Na do zile verit-a cătra săndeţu nazat şi verit-a iezdinda cătra săndeţu pre un ca sùrast (ali: sivast).

— Ai resmislit cea stvar? —

— Ia, gospodine! Mai amanche ver tu, gospodine, pobroi peri pre mev ca, cele sùraste pòsebi, cele roişe posebi; pac ţ-oi spure cum am io stelele pobroit! —

Săndeţu s-a tunce acaţat de cap cu amindo mărle, che cum va ie cea pobroi.

— Neca-ţ fie otprostito, che io nu poc pobroi ceşchi per pre tev ca! —

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichĭ* din Bîrdo.

Părcoliţe

Io-m o n'ive care cănd ploie,-i uscate, e cănd nu ploie ăi ude.

[Şpagu, che cănd ăi ud ăi tărd, e cănd ăi uscat ăi mole]

*

Io-m un frate care mere-n zdolu ărdănda, e ăn zgoru plăngănda.

[Sichiu-n şterna — mere ărdănda che roşte, e vine plăngănda, che suzele rone]

*

Ăi un frate che nu-i viĭ, n-are suflet, cîrstit ie şi suflet ăn ie bive.

[Vaporu; ăi cîrstit che are lume]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Ivan Tîrcovichĭ* (12 an'), fil'u lu Toni Tîrcovichĭ din Bîrdo.

Şavrinchele . . .

Untrat Şavrinchele purtat-a ovale cu asiru ăn Tărst. Pac a asiru puţa vucit ăntre prah. Pac a ceale jensche zis ure luate: — Vraije asir! Tu puţa printre prah vuceşti. Tu vo traji

Mul'ere din Cărnelichi, Bîrdo, cu spărla
(Litratcitc ăn 5 Pangustichiu 1928)

pre pemint, e mie ce re rabi. E ce ata gane: — Vedeţ, iuşto aşa are a nostru jupan. O me, ce re mie rabi! —

Spuse ăn 27 Anguşto 1927 de *Iure Zovichĭ* (53 an') din Cîrnelichi (Bîrdo).

Părcoliţe

Ce misle l'epuru căn anu fine?
[le misle ăn at coracni (ali: mere)]

*

Când staie pe trei picior l'epuru, ce misle?
[Misle şi pre patrule sta]

*

Ce-i mai mund pre lume:
[Craiure; che tot are craiure]

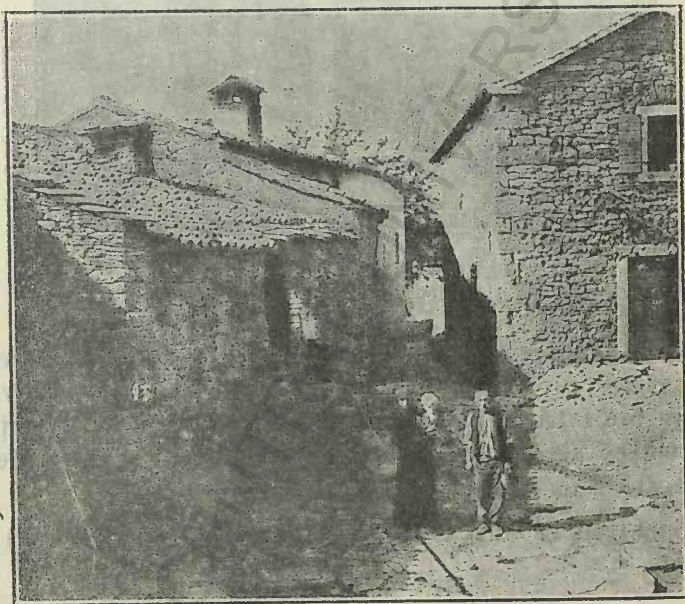
*

Cacove ărpe ăs ăn mare? [Ude]

*

Ce-i cea che i se capu tal'e e sănje nu-i?
[Capu de capuzu]

Spuse ăn 5 Pangustichiu 1928 de *Ive Clan'aț* din Bîrdo

Case betăre ăn Cărnelichi, Bîrdo
(Litratcite ăn 24 Auguşt 1927)

Cănd a fost mar gal'ir şi mar ovale lucrat-a...

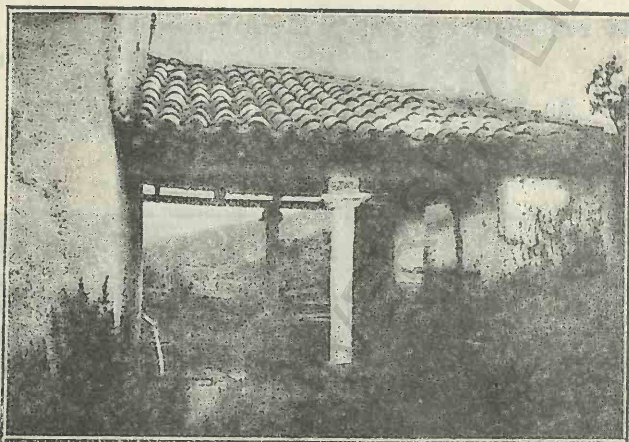
Cuvinte ur: — Nu-i — zice — crede, che-i ce gal'ire şa mare! —

E un at cuvinte: — Cum nu-i crede cănd pre pemint a mnat e ăn nebo ştelele dosigheit-a!? Şa donca moreit-a şi mar ovale lucra! Dvanaist de iel' muncat-a cu pirunele din un ou!—

E cela atu cuvinte: — Ca şi inche dupa ce fost ur! Glaviţa de capuz. —

— Ma cum tu cuvinţi, brate, che glaviţa fost-a mare?

— Ma io glaviţa ne vezut! Io vezut corènu. Dvanaist covaci cuĭit (fl'eru) pre ie. —

La baserica din Gromnic
(Litratcit ăn 27 Auguşt 1927)

Cela atu zice: — Ma bire, brate, io n-am corenu vezut, se nu io-m vezut frunza, iuve s-a iel' preste mare trase: dvaiset şi patru pre fol'a de ie. Donca tu vezut corenu şi glaviţa şi iuve cuĭit covaci, e io vezut-am che s-a dvaiset şi patru de iel' tras pre fol'a de capuza.

Spuse ăn 27 August 1927 de *Maria Ţiţeran* (99 an') din Gromnic.

Do-trei besede

Cum ţ-ai şternut patu, şa ver durmi.

*

Mai bire ăn casa me nego ăn palaţurile lu at.

*

Carle n-are srice, neca nu mere lovi.

Ştampeite ăn *Calindaru lu Rumeri din Istrie* 1905 de *Andruţ Glavina.*

Vodn'anchele

Ămnat-a Vodn'anchele cu laptele-n Pula vinde. Şi l-a purtat cu asiri. Şi ure, ia zeiezdit-a asiru; ma asiri s-a vrut pol'ubi. Şi ia facut-a loc lu asiru, neca ie scoce sus: e ia cazut-a de jos (ali: ămprevale) su asiru şi su asire, şi zice: — Zalic mai jos, zalic mai sus! Ce-i cia, ce-i cia! —

Spuse ăn 27 Auguşt 1927 de *Toni Ţiţeran* (60 an') din Gromnic.

Casa lu Toni Ţiţeran ăn Gromnic
(Litrateite ăn 27 Auguşt 1927)

Părcoliţe

Ăi o case cu patru uşe; pre ure meg ănuntru şi pre trei ănavote ies fare.

[Chemeşa]

*

N-are suflet
E laie suflet.

[Pucşa]

*

Pre cät creşte, pre căta se face miche.

[Telina lu omu]

„Cea ce-i l'ucico, nu coriste za la"...

O vote fost-a un ţigan. Pac a trecut pringa un covacĭ carle lucrat-a bătîţu. Cànd a verit ţiganu, covaciu a hitit bătu ăntru covacie. Ţiganu a popadit bătu che-l va la. Ma bătu fost-a dosti cad. Pac a streşit ţiganu cu mărele şi l-a hitit chia che „cea ce-i de l'ucĭco che nu coriste za la".

Spuse ăn 27 Auguşt 1927 de *Tonca Poldrugovaţ* (45 an'; No. lu case 11) din Gromnic.

Părcoliţe

Care bo mere far de capot ăn dvor şi vire fare cu capotu?
[Păra ăn cotleniţa]

Spuse ăn 1 Pangustichiu 1928 de *Tonca Poldrugovaţ* (47 an'; No. lu case 11) din Gromnic.

Cum a Căstăuţi golubi fost

Untrat c-a mes Cîstăuţi c-or mere letei ca şi golubi. Pac a pus crèlutele de curèt. Potle mes-a-n hrast che vor zleti caşi şi golubu. Pac a cazut ămprevale şi s-a razbit trumbele.

Spuse ăn 7 Pangustichiu 1927 de *Maria Brîncela* (57 an') din Gradin'e.

Părcoliţe

Ce trece pre cale şi nici ur brec nu latre?
[Prahu]

*

Cire ăntre mai pîrvi ăn baseriche?
[Cl'uciu. — Ai ne! Che-i glasu de cl'uciu!]

Cum a Căstăuţi letit

O vote Căstăuţi mes-a-n lov c-or golubi lovi. Pac mes-a pre copacĭ sus, pac iel' vor acaţa ca şi cragùl'u. Pac s-a zerenit che va şi ie leti şi-l' va acaţa. Pac a cazut şi s-a ucis. E cela atu verit-a — fost-a doi de iel' — jos; şi din ie tîrlit-a sănje.

Iosep Brănţela din Gradin'e
(Litrateit ăn 7 Pangustichiu 1928)

E ie zis-a: — Dracu chi-a svichia la! Ce ai golubu presăn poidit făr de mire!? — Che l'-a sănjele tîrlit din gure şi din cap. Și cea vote lat-a un cus de lemne şi udri preste ie: — Che ce-ai tu poidit făr de mire golubu?! — Și mortu batut-a.

Spuse ăn 7 Pangustichiu 1928 de *Iosep Brănţela* (66 an'; Nr. lu case 24) din Gradin'e.

Do-trei besede

Bate fl'eru pire-i cad!

*

Scalele se metüre de sus ăn jos, ne de jos ăn sus.

*

Nu ie carne făr de ose.

*

Nu ie bedast cire mărănche, nego cire-l' daie.

*

Munca nu ie ruşire.

*

Ceasta lume facuta ie cu scale: uri mergu ăn sus, al'ţ ăn jos.

Ştampeite de *Andrei Glavina* ăn libru lu *Iosif (Ioje) Popovicĭ*.

„Cela-de-Sus"...

Untrat fost-a un tîrgovăţ din Senovichĭ (ali: Sucodru). Purtat-a pul'i la o caibe. Şi o fete l'-a mes juta purta părla vărh de codru şi părla Moscheniţe. Şi verit-a su o cerişne. Cea vote lui s-a scotit che va mere pre ia... E bèizacu fost-a pre cerişne sus; e iel' nu l-a vezut... Poşnit-a iel' lucra... E ia zis-a: — Se rei ceva face, cire va hrani? —

Ie zis-a cela-istu: — Cela-de-Sus! —

A beizacu fost-a ăn cerişne..., sus...: — Şa t-a dracu la, che-ţ voi io hrani, ce tu facuri! —

Şi iel', cel'i doi s-a pristraşit che Domnu şa gane şi scapat-a chia neca ăns hranescu a lor cel'ade...

Spuse ăn 28 Auguşt 1927 de *Serafin Contuş* (45 an'; Nr. lu case 31) din Letai.

Părcolițe

Se cuche pre ape (ali: pre potoc) și nu se zmoce.
[Hladu]

*

Pre căt se mai mund laie (ali: vade), mai mare se lucre.
[Grobu; șcul'e]

Cum am manche biveit

O vote, cănd a fost rat, io-m fost tîrgovăț. Cumparat-am doi boi și patru vițel'. E cesta Ioje Cărțulicĭ fost-a cu mire za traibera; gonit-ămn'-a doi vițel' za Opatiiu (Abbazia).

Verit-a rùjnica (jandarmu), lat-ămn'-a vițel'i c-a fost contraband și mn'-a lat osăn sto fiurin. Și cu cel'i al'ți vițel' — c-am avut șase — mes-am chia preste codru ămnănda. E cea vote nu m-am pristrașit niș.

Cănd am verit de sus, mes-am al'ț boi cumpara. Na mesto de osăn sto pl'erde, dobăndit-am petnaist sto fiurini. Trecut-am bire.

Spuse ăn 28 Angușt 1927 de *Serafim Contuș* (45 an') din Letai.

Do-trei besede

Bovu de corne se leghe, e omu de limbe.

*

Cire sape grobu lu at ăns cade nuntru.

*

Iuve se sfire, juca se more.

Avzite ăn 25 Angușt 1927 ăn Letai.

Pinezi lu dracu

Untrat fost-a un tîrgovăţ, un mare cmet. Şi ie sachi boi ce-a vindut, n-a vrut vinde se nu-n zlata. Şi vut-a cia la casa, o cerişne şupl'e. Şi cel'i pinez, la o brente vut-l'-a ăn cea şupl'e cerişne. Ma cela cmet, cela grof fost-a de diavol napastaveit.

Şi fost-a un mare siromah la un gradìcĭ. Nicĭ ur n-a vrut crede-l, nanche pre o chile de păre. Verit-a dracu către ie şi l'-a zis: — Ver mere tu cu mire, siromaşe! —

Şi mes-a... Verit-a la cela grof: — Gospodine, cesta cîrstian ăi potribăn! Ie va sluji la voi.

— Bire-i — che se-i capaţ boiĭ goni?

— Ia, ăi! —

— Bire-i! Măre ren mere ăn sămăn'! —

Şi mes-a cela cîrstian cu grofu ca şi za hlapţa. Şi paru de boi vindut-a ăn zlata. Şi cela grof cel'i pinez porte ăn cerişne, ăn cea dubl'e. E hlapăţu captat-a iuve pus-a pinezi... Cea vote dracu l'-a zis: — Brenta de pinez le-ţ chia, e şpagu-l hite ăn dubl'e nazat! —

Şi cea vote mes-a gospodaru, grofu, che va pinezi broiĭ. E... n-a fost nicĭ, se nu şpagu! Cu cela şpag, dracu l-a tenteit: obisit-s-a pre cerişne za lacomiĭu, intereseit de pinez...

E cela siromah facut-a palaţu şi jivit-a muşat do smîrti.

Spuse ăn 28 Anguşt 1927 de *Serafin Contuş* din Letai.

Nu-ţ rata!

Nu-ţ rata misla renche lu bedastu, foma renche lu cela satulu şi vesel'a renche lu carle plănje!

Cum a hlapăţu verit bogatin

Untrat a fost un bogatin mare şi vut-a un bur (ali: verăn) hlapăţ. Şi l'-a zis: — Tu-şti me hlapăţ, bur, verăn! —

Şi cela stari grof fost-a. Facut-l-a ăn conòbe o dimboche şcul'e scopei şi pus-a trei bărse de pinez nuntru. Şi cea vote

l'-a muşat pinezi pus ăn şcul'e şi cu o mare şcril'e l'-a coperit. Şi muşat cu se cur zdrseit-a pre cea şcrile şi zis-a: — Cănd verire me cur ancea, pre cesta şcrila, neca se pinezi zdignescu! —

Cănd a cela gospodar murit, hlapăţu l-a vegl'at. E ie zis-a lu familie: — Ămnaţ toţ durmi! Io-i me gospodar vegl'a. —

Tonca Traval'a din Letai, pletinda bicĭvile
(Litratcitc ăn 1 Pangustichiu 1927)

Şi mes-a toţ durmi. E ie nopta, cu cela mortu pre umer, şi pre scala ăn conoba! Cea votc cu cela mortu cur zlimeit-a pre şcrile. Şi... lat-a crampu şi pinezi otvorit-a. Potle dus-a cela mortu pre şcrin'e iuvc zaceat-a.

Şi verit-a hlapăţu un mare gospodin. Jivit-a sritno. Se reu şi noi şa jivi făr de munci!

Spuse ăn 28 Anguşt 1927 de *Serafim Contuş* din Letai.

Părcoliţe

Ca-i-şi luma-i mare
Şi hladu nu are.
[Cala, ţesta]

*

Se re scula-se pre piţore
Re veri pire la sore.
[Cala, ţesta — căta-i ia lunghe]

Cănd lucre at, lucre şi tu!

Untrat fost-a doi fraţ. E ur a arat şi sapat şi lucrat; cela at frate samo bojiţa dvizeit-a, che-l' va Domnu din cer hitei şi hrani far de lucra. A ben'! Cănd a o vrime jetvie, ie vut-a de saco cela frate! E cela atu niş!

Cea vote Domnu şi Sveti Petru ămnaveit-a ocoli pre lume. E Domnu l'-a zis: — Zacĭ che n-ai tu lucrat ca şi cela te frate? Ie lucrat-a şi are! E tu n-ari niş! —

Ie, che s-a privarit ăn raciun!

E cea vote l'-a Domnu zis: — Căn lucre at, lucre şi tu! —

Pocle, ie vut-a de grăv dosti, fratele lui carle lucrat-a. E Domnu l'-a zis lu cela cu bojiţa ...: — Ămne cătra frate, neca-ţ daie slama pretuci (ali: primlati). —

L'-a dat fratele slama premlati; pocl'e l'-a dat za jivl'en'ie dosti grăv şi zis-a: — Căn lucre at, lucre şi tu; pac ţ-a Domnu da! —

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Serafin Contuş* din Letai

O bure besede

Mai bire-i ăn hliv dormi, iuve porcu zace, nego ăn tŭĭi palaţ.

Spuse ăn 22 August 1927 de *Ive Lenţovichĭ Soldatichĭ* (64 an') din Letai.

Oştaru mulăţ

Ăn betăre vreme Domnu şi Sveti Petru ămnaveit-a ocoli pre lume. Verit-a la o locande durmi. Ăntrebat-a be şi munca. Zvadit-a potle din torba ţechinu (ali: zece fiurin) şi platit-a raciunu şi mes-a chia. Oştaru laie pucşa che va Domnu ucide şi Sveti Petru şi che-l' va pocradi. Şi ie vire ăntru iel'.

Şi ie zice Domnu lu Sveti Petru: — Le şpagu! Cela mulăţ ver colè lega! — Ala, Domnu facut-a de cîrstian, de cela oştar, mulu!

Şi verit-a la o cava, iuve se ărpele sape. Gospodaru, capo de cava, s-a nemureit ăn cela mulu şi zice: — Vindeţ-ăm cela mulu! —

— Ne! Voi posăndi. Daieţ-ăi samo munca şi be şi pureţ pre ie căt veţ, samo se nu re foma pati! Za anu de zile! —

Za anu de zile fost-a pogodit!

Cănd fost-a anu, cela gospodar l'-a dat bisaghele de pinez. E Domnu lat-a cela mulăţ chia şi leghe-l ăntre uşe lu mul'ere. Şi pocle: — Dobro iutro, gospodariţa! —

— Bog! Anu de zile fale-m omu! Fost-a doi omir şal' şi me om potle nu ie-l. —

Cea vote mulăţu s-a rezlegat şi mes-a ăn vărt pre capuz (carle face glaviţe). Laie mul'era bătu, ùdri preste mulăţ. E Domnu s-a smilveit. Zis-a: — Nu-l bate, che nu ştiĭ carle-i cea! — E lu mulăţu: — Le-ţ bisaghele şi ămne ăn case! Cire va pinez ve trebe che se munce za n'ih! —

Şi fost-a nazat bire! Facut-s-a mulăţu nazat om. Şi potle nezideit-a palaţure şi locandele, ma zeslujit-a mai manche!

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Serafin Contuş* (42 an') din Letai.

O svete besede spuse de Ive Lenţovichĭ Soldatichĭ

Carle hite se limbe chia şi a se sănje ămprevale, cesta nu-i pravi cîrstian!

Spuse ăn 22 Angust 1928 de *Ivan Lenţovichĭ Soldatichĭ* (64 an') din Letai.

Ștorii și ate stvar za lu Jeianți

Ai tu a me, io-m a ta

Fost-av o vota un grof. Cela grof n-av avut otomobile ali caroţe cu cal'i, nego ş-a ie aflat un cùcear. Ie av tras òcoli pre cetàţ. E cela grof a fost bur cu jenschele, cu care l'i s-av mai muşate vezut.

Mes-a o vota la mul'ara alu cucearu şi ie cu ia s-av igreit şi verit-av părla cea che s-av iel' rad avut şi l'ubit.

Omiri av tot cea ştivut şi lu cucearu spus. Ali cucearu cea n-av crezut; şi av crezut şi n-au crezut... Cănd a vezut che-i cea istina, av zis: — Io-i şi a ta mul'are cănd ai tu a me! Pac ne samo mul'ara, nego şi fil'a a ta! —

O vota a mes ăn iarna cucearu cu caroţa din cela gospodin. Şi cucearu ăşi-av acasa pon'avele lasat. Şi grofu nu s-av avut cu ce ogărni pre jeruncl'i. Zis-av grofu lu cucearu neca meje la a lui gospa, neca daie do pon'ave. Cănd a verit cucearu la gospa, cucearu n-a ăntrebat pon'ava, nego av ăntrebat che va ĭi cu ia ăn pat, pac şi cu fil'a; cu ura şi cu ata. Mul'ara av zis che nu va da se l'ubi. Atunce-av cucearu mes ăn uşe de casa şi zis-a lu grofu: — Gospodine, mul'ara vostra nu vrese da; ni ura ni ata! —

Grofu ă-vichè ale mul'are: — Daţ ura şi ata! —

Ma mul'ara ni atunce n-a vrut da. Gospodu viche: — Se io colo verir, moreiţ da ura şi ata! Şi va voi io buşni se nu dàreţ! —

Atunce gospa a moreit... da... Şi a moreit cu ie ăn pat ĭi...; şi ia şi fil'a l'ei, che cucearu a zis: — Şi ura şi ata! — E grofu jos în caroţa aştepte...

Vlat-av cucearu do pon'ave şi mes-a jos şi chia s-a otpel'eit ăn cetate.

Cănd av acasa verit grofu, av zis mul'ara: — Asirule, ce-ai tu lu cucearu zis neca cu mire ăn pat meje?! Pac nu-i mie de mire, nego de fil'a a nostra Emilia! —

Atunce meje grofu tîrlinda la cucearu: — Ce-ai tu facut? Io am tire din pon'ave tremes, ne c-a me mul'are l'ubi!... —

— Ai tu a me, grofule, io-m a ta! Pac ne samo mul'ara, nego şi fil'a! Acmo smo platiţ! —

Spusa ăn 5 Şetembre 1927 de *Mate Doricicĭ Martinina* (cvărnar şi doi an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Do-trei besede

Sachile mai rad focu loje la ola a sa.

*

Stamă ca şi ţesaru, e tîrpimă ca şi cărele.

Spuse ăn 5 Şetembre 1927 de *Mate Turcovicĭ Rade* (56 an'; Nr. ale case 20) din Jeiăn.

Cum au Lovranţi costan'u prisecit...

O vota av vărde mare costan'u visit. Atunce (ali: ontrat) Lovranţi av zis che vor de costa'n asiri naveji, neca nazat natezes de grane. Acmo cănd au costan'u prisecit, asiri fost-av legaţ de costan' şi costan'u ăl'-av potegnit ăn mare. Atunce s-av utopit şi asiri şi costan'u...

— Ala! Pòĭmo chia! — zis-av atunce Lovranţi şi vlat-au tarniţele pre sire...

E cănd av mul'erile vezut din departe che viru cu tarniţele pre sire omurle, poşnit-av vichei: — Ioh de noi, che asiri viru şi omiri nu! —

Spusa în 6 Şetembre 1927 de *Toni (Anton) Sancovicĭ Pajar* (67 an') din Jeiăn.

Părcoliţa

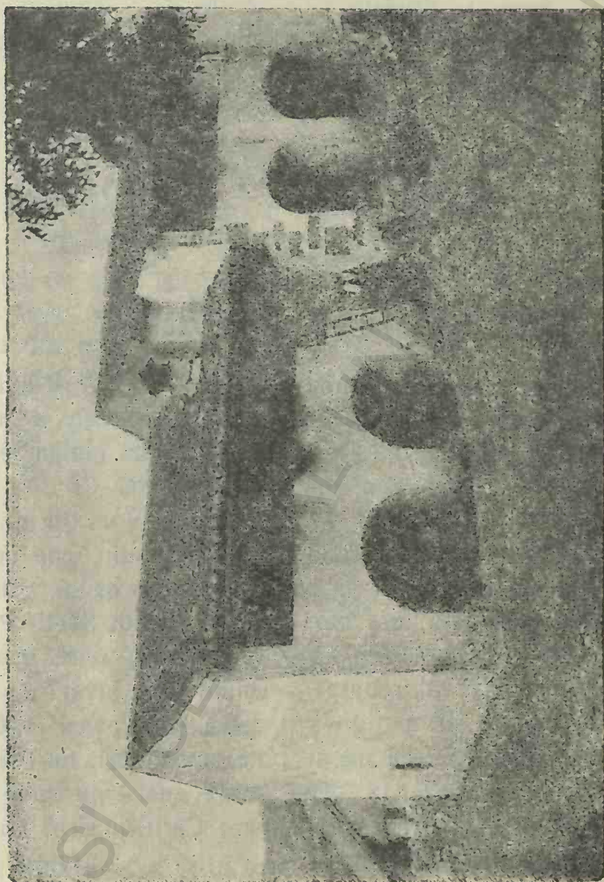
Cătro meje l'epuru cănd ur an trece?

[Ănr-a doile an!]

Spusa ăn 6 Şetembre 1927 de *Mate Doricicĭ Martinina* (42 = cvărnar şi doi an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Ucodlacu

O vota c-a mes a nostra maie ăn Rica. Tot căn c-a verit nazat de Rica, tot c-a ăniurbat un ucodlac. Şi c-a zis: — Babo, cotro mej? Babo ver mere, ver hruşvi? — Ia c-av zis che „voi“.

O betăra casa ăn Jeiăn (Litratcita ăn 6 Păngustichiu 1927)

Mes-c-au cela ucodlac aduce. E maia mes-av ăntru dracie. Tot atunce che ie vire ucodlacu şi che cuvintave: — Babo, ver mere? Babo ver hruşvi? —

Ia se-ntru dracie taĭè. Ucodlacu che tîrle un cvart de ura ocĭ şi colè: — Iuva-i baba? — Atunce ia se taĭit părla Sveto-

lutro zvonit. Poşnit-a de zi cocoţi cănta. Atunce-av ia mes pomalo chia. Şi verit-a acasa şi asta-v spus. Şi vechĭ nu-i niş.

Spusa ăn 6 Şetembre 1927 de *Andrea Sancovicĭ* „alu ciaia fecior“ (17 an') din Jeiăn.

Părcoliţe

N-are duşa
E vlaie duşa. [Pucşa]

*

Cănd ăl hiteş ăn sus ăi ab
Cănd cade-mprevale ăi gabir. [Oşoru]

Postularu şi morta

Domnu şi Sveti Petru ămnaveit-a pre svit. Verit-a ăr-o selişte şi la o mica casa a pre uşe potucit. Ăn casa a fost postularu. Domnu av ăntrebat s-aru loc de durmi cia la ie. Postularu av zis che are mic loc, ma che la va da.

Acmo l'-a pus ăn cutu de casa iuva vor durmi. Ata zi domareţa av Domnu ăntrebat postularu raciunu, che vor plati. Postularu av zis che nu la va niş vla, che-s brijni. Atunce-av zis Domnu: — Bravo, tu-ş bur om! — Acmo Sveti Petru av zis lu Domnu: — Da-r-l'em noi o stvar face, neca mai lăhco jive. — Domnu l-av ăntrebat: — Cume trei stvar rei tu rad ave? — Postularu ăl'-a otgovorit, neca face aşa: — Cire pre a mev scand şezure, neca nu se pote scula părla nu-l' io ziser. A dova stvar ie: Carle la ocna verire, neca nu meje dela ia chia, părla nu-l' io ziser. A treia stvar: Carle mesere ăn hruşva ăn vărt neca nu pote ieşi din ia. —

O zi av lucrat postularu ăr-a sa casa. Verit-av o aba jensca la ie. Cea fost-a Morta. E Morta av zis alu postularu, neca meje cu ia ăn cela at svit, che va muri. Postularu s-av despre scandu sev sculat pac av mes Morta pre ie şede. E postularu av mes pre at scand şede; pac av zis: — Voi fini manche

(face) doi par de postole, pac voi cu tire ĭi. — E ie a finit doĭ par, pac a poşnit a treile. Morta zice: — Ala, pòĭmo chia! — Şi s-av vrut scula, ma nu ś-av putut. Atunce-av zis Morta: — Lasaţ-me chia! Înca veţ un an jivi. Vechĭ nu voi io la tire ur an veri! —

Verit-a doile an la ocna: — Ala poimo chia, che ţi-av un an trecut! — Postularu s-a rasiadit şi zice: — Io-am dosta ţait (ali: vreme). — E Morta s-av rasiadit şi zice: — Ben' bi-re-i! Va cea ata morte din tire veri! — Şi-a vrut chia dela ocna ĭi, pac n-a putut: — O tu postularu (ali: postulare), las-me chia, che ţi-ie ocna ca şi scandu. Vechĭ, nu voi înca un an veri! — Şi mes-av.

Verit-av a treile an, ma n-av mes la casa, negh av mes ăn vărt ăn hruşva. Şi cleme din vîrt: — Postularule, ala poimo, c-am verit din tire! — Postularu s-av rasiadit şi vlat-ăşi-av un par şi mes-av abate preste Morte ăn hruşva. Poşnit-av-o abate. Primit-a bure. — Las-me chia, nu me abate! Nigdar nu voi vişe veri din tire. Jive za văvăc! —

Şi astez ă postularu jive!...

Spusa ăn 6 Şetembre 1927 de *Mate Doricicĭ Martinina* (42 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Părcoliţe

Cume ărpe ăs ăn mare? [Ude]

*

Cătro meje l'epuru cănd sorele zaĭde? [Ăn hlad]

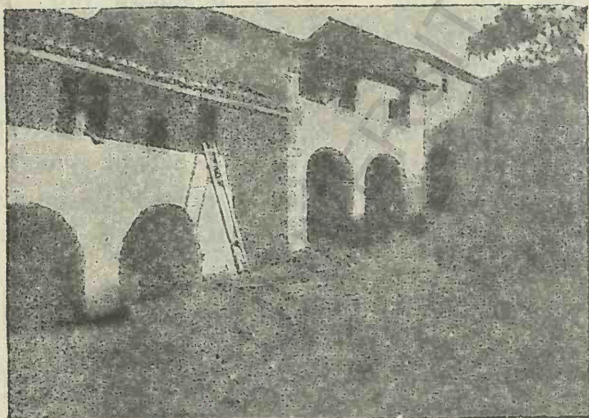
Omu carle ş-a mul'ara spovedit (ali: spovideit)

O vota a fost omu şi mul'ara. Pac s-av mul'ara cu al'ţ omir rad avut şi l'ubit. Al'ţ omir av lu omu spuraveit che l'i se mul'ara cu al'ţ omir traje şi pol'ube. Cela om n-av cea crezut neg ie av zis neca-l' ănsa mul'ara spure, che va ie atunce crede. Av omu dosta aşteptat neca-l' mul'ara spure...

Pac ie av mes la mèjnaru şi-l' zice: — Braine moi, de-m roba lu prevtu neca-m io mul'ara spovides! —

Şi l'-av dat mejnaru roba alu prevtu.

Cela om av mes ăn codru ăr-o bucva şupl'e. Pac av mislit siromahu cum va ie face neca-l' mul'ara ancĭ vire şi spure. Lasat-av roba ciia şi mes-a fujinda acasa. Cănd av la mul'are verit, av zis: — Mul'aro, rei tu şti cum me-m io muşat ăn cea bucva ăn codru spovedit! Cea va fi, io misles, Domnu, ne

O betăra casa ăn Jeiăn (Litratcita ăn 6 Păngustichiu 1927)

preŭtu che nu mn'-a mare pocòra dat. Ămna-te şi tu spovedi colè! —

Mul'ara cănd a avzit che cela prevtu nu daie mare pocora, ocorajna ia av zis: — Ben' bire-i! Voi şi io văl'e ĭi! —

Ma omu ăl'-av zis: — Ămna pre cea lunga cale, neca t-ari tu ţait de domisle a tel' pecate. —

Şi ia av mes pre cea lunga cale; e omu, trlinda, pre cea scurta. Cănd a verit la bucva, ie s-a vreda ănveştit ăn roba lu prevtu şi s-av zatisnit (ali: ogărnit pre cap) neca nu-l mul'ara conoşte.

Verit-a mul'ara la bucva corajna şi av zis: — Domnu cu voi, gospodine prevtule! Verit-am che me voi io spovedi. —

Cela din bucva otgovorit-l'-av: — Bire-i feto a me, bire-i! Viro ancĭ e muşat spure tot. —

Ia l'-aŭ spus şi l'-aŭ spus şi atunce l'-aŭ înca spus:
— Înca am nuşte de spure, ali-m ie ruşire. —
— Neca nu-ţ ie ruşire; spure pomalenco şi muşat! —
— Domnule, io me cu al'ţ omir l'ubes şi paces... —
Atuncea cela din bucva av-o ăntrebat: — Rei tu rad neca a tev om more? —
— Reş, boga-mi! Ce cum raş io ie omori? —
— Lăhco! Aveţi gal'ir acasa? —
— Avem! —
— Saca zi-l' de o gal'ira şi cea bura zema poidi (ali: posorbi); pac va ie gras fi şi pomalo va vidlu (ali: ocl'i) pl'arde. Când ie ocl'i pl'erdure, vle-l tu şi bol'èţ şpanţirùi; ciĭa-i dupa casa vostra o mare apa; pac tu de cela crai dela apa ie pure şi-l ănuntru porine. Atunce tu te-r de ie zbavi şi renche te-r cu al'ţi pol'ubi. —

. . . .

Când av ia vrut ie ănuntru porini, atuncea ie s-av ăn desnile picior uprit şi av ocl'i rascl'is: — Vezi, tu babo, nu săm io orb, neg tu-ş orba! —
Acaţa omu mul'ara şi vo ăntru apa hite: — Ămna la dracu! —
Cire su at om gropa cope, ăns ăn ia cade!

Spusa ăn 6 Şet. 1927 de *Mate Doricicĭ Martinina*, din Jeiăn.

Părcoliţe

Are tarniţa şi nu-i ca
Are cornele şi nu-i bo.

[Spuju]

*

Mic ăi, mic ie
Mai lunga coda nego ie.

[Veveriţa]

Roba jensca din Jeiăn

Mai pametne de tote mul'erile lu Rumeri din Istrie ăs mul'erile din Jeiăn, che samo iale n-av pl'erdut cea muşata roba betărc. E ceasta roba-i aşa: *Vîrhĭnea* aba; *oplècile*; *pocernenca* cu roişu *baier* şi gabir; pac mul'ara ie muşat ăncinsa cu *caniţa*; *firtuh*; *bicĭvile* cu *pòdveze*; *opincile* alĭ *naticàci*; pre cap *faţolu* e *arelu* pre măra. (Jeiăn 7 Set. 1927).

Roba jensca din Jeiăn (Litratcita ăn 14 Şet. 1928)

Craleviciu Marco şi calu a sev

O vota c-av mes Craleviciu Marco şi fratele ăn codru cu cu cal'i, carve che va fi manche sete şi fome. Atunce c-a fost fratelui manche sete. Pac a mes la o cărcimariţa. Cea cărcimariţa che plănje la uşe pre scand. Şi zis-che-l'-a: — Ce-ţ ie? —

— Verit-a la mire arambaşele, che vor totile vir popi (ali: be) din casa. —

— De-m un spud[1]) de vir, che-ţ voi io toţ afara zdreni. — Atuncea ie che cea beie, beie părla che şi-av boafele omocit. Atuncea che s-a opit şi che l'-au arambaşele capu oţecit. Şi c-av iel' cu cela cap prin casa bocheit.

Verit-au atunce Craleviciu Marco şi zice: — Iuva-i a mev frate? — E c-av ie opazit cela cap de fratele a lui sub miza. Atunce c-av ie calu de uşe legat şi zis-che-l'-au: — Io meg ănuntru face a me stvar; neca tu anci staii, neca nu fara megu, părla io verir din nuntru. Şi io-ţ voi ocl'i scopei se ceşti afara scaparu! E se nu, te voi totile cu zlata ochiti. —

Şi atunce c-av Marcu mes face a sa stvar: cu sabl'a mes-a ănuntru. Şi arambaşele che vor afara scapa. Şi calu cu pètele che tot a potucit şi-n uşe zbiiuit, neca nu potu fara mere. Şi atunce Marco pre toţ a potucit. Şi cănd a verit Marco afara: — O — zice — bravo tu, io voi tire acmu cu zlato ochiti! — Şi aşa av facut.

Spusa ăn 7 Şetembre 1927 de *Frane Marmelicĭ* (15 an') din Jeiăn.

Părcoliţe

Carle iej(iez) ămna dupa sachi plug?

[Brana]

*

Ăi un bo che se pure-n ştal făr de coja, şi iese afara cu coja.

[Păra sub cirìp, cănd se coce]

---

[1]) = 56 liter.

Căt av trei fraţ proveit

Apolonia Marmelîchî (cu maia-ş) din Jeiăn
(Litratcita ăn 6 Şet. 1927)

O vota c-a fost un grof. Pac av avut trei fil' şi che s-a fraieit cela betăru cu feta lu at grof. Şi ăl'-av zis cela betăru (fil'): — Nu tu spure lu niciùr che io me cu tire fraies. — Pac au rupoi cela doile fil' la ia mes. Pac av zis şi ie che va vo vla, ma neca nu niciurvè spure. Pac av rupoi cela treile, cela mai tireru mes la ia; che se va ie ănsura dupa ia, ma neca nu niciurve spure.

E cela betăru fil' av lu ceaia spus che va feta lu grofu vla. E ceaia av zis: — Bire-i! — Pac av rupoi cela doile (ali: sridenu) lu ceaia spus. E ceaia av zis: — Cum ver tu vo vla, cănd va cela pîrvile? — Pac av cela tireru lu ceaia spus. E ceaia au zis: — Cum veţ tustrei vo vla?! —

Atuncea c-a ceaia zis: — Io-i sacalve da un mil'ar de fiurin şi calu (ali: şi-n ca) pac ămnaţ (ali: bol'èţ) po svitu u-an de zile. Carle vişe proveireţ, cela veţ vo vla. —

Şi atuncea a mes po svito tustrei, scupa. Verit-a pre ţesta ăn rascrije şi cia fost oştarie (ali: locanda). Şi s-a iel' napit cia. Şi căn s-a napit au un cuţit ăn bucva nabudit (ali: zabudit). Şi au zis: — Căn che na nazat turnarem, se cuţitu zariavire (ali: zaruzinire), atunce che va fi nuşcarle de noi mort. Carle manche verire, neca aştepta cia ăn oştarie! —

Şi mes-av cela betăru frate pre o rascrije şi c-a piseit ăn rascrije: — Cire renche mesere, nu nazat vire! Pac av zis ie che meje; ali verire, ali nu! Pac av cadaveit ăn gropa şi de conòp a verit vărde gropa. Şi av zis ie c-av dosta proveit. — Acmo che mejèm nazat ăn oştarie! —

Mes-av cela sridenu frate pre ata rascrije, pre codru. Pac ăl-av şcurina ăn codru (acaţat), che n-au ştivut cotro ĭi. Pac av

renche vezut ăn codru svitloba şi c-av zis: — Io meg părla cea svitloba. Cia — zice — i viu cărst! —

Căn c-au cia verit la portun, pac au tucit pre portun. Tot c-a verit un betăr la ie.

— Ce-ai tu ancĭ verit? Ămna chia, che-r capu pl'arde! Ancia-i dracu! —

— Nu porta! Neca ie! N-am frica. Rascl'ide! Voi ănuntru ĭi! —

Pac au ie nuntru mes. Tot c-av decla-ntrebat cela betăru:

— Cire-i acea? —

— Ur popùtăn om! —

Și l'-a zis cea decla: — Ămna chia, ch-er capu pl'arde! —

— Neca ă! — Che nu meje.

Decla-l' zice che nu are cotro spravi, se nu-n fundu de şcrine sub robe. Și atuncea l-a ia-n fundu de şcrine pus.

Căn c-av dracu verit, pac av ăntrebat: — Cire-i ăn casa nostra?

— Niciur!

A ie! Che dăhnè! Cărst ie! —

E dracu n-a dat mir, neca spure... Și decla-v zis: — Io raş spure, ma tu-r-lei... — Ie av zis che nu va. Atuncea a mes-ăl decla cl'ema. Și l-av dopel'eit la dracu.

— O — zice — Bog, decĭco! Ai verit! Astez — zice — am do fete zaguşit şi doi fecior; măre voi tire! —

Pac ăl-av trimes durmi ăn cambra.

Atuncea av fost ie jalostăn, cum che re chia scapa. Și c-a aflat în ciavăl. Ala zidu copei nopta păr-l'-av şcul'a facut căt a putut ie prin zid trece. Și atuncea-v ie verit ăn pared dela oi. Pac av mai fin arete zacol'it şi c-a se ie-n coje-nveştit de arete. Pac a mes pre tute patru la uşe-ntru oi zacea.

Căn domareţa che l-av cl'emat dracu: — Ocĭ viro, feciorule! — Ie av mislit che-i ăn cambra. E atuncea mes-av ouceаru (ali: pastiru) cu oile chia. Și ie a mes fino cu oile afara...

Cănd a verit an cale, hite coja dispre sire afara şi av chia scapat! Pac ăl-av dracu cl'emat; zice: — Ocĭ viro, decĭco! —

— Nu voi! Che me rei! —

— Nu voi, nu! Cea ţ-am ăn chiacule zis! —

Atuncea fecioru chia scapat. Nazat vire ăn cea oştarie iuva-u fost tustrei fraţi. Pac av aflat cela betăru frate cia. Atun-

cea-v ur cătra at spuraveit ce c-av carle proveit. E iel' av cia beiut părla verit an de zile. Şi tot dujni fost ăn sac-oştarie. Şi che l'-a vechĭ pus ăn părjun de obisi, pac au un an de zile beiut far de platit.

Atuncea c-a cela treile frate mes pre treia cale. Pac av zis ie che nu se va ănsura, che-i mai tirer; che meje po svitu. E ie che ş-av cumparat macĭca şi şorecĭ şi ştacor. Pac a fost dat afara ăn cetate che cire fil'a lu grofu nasmire (ali: facure ărde), che va vo vla. Atuncea c-av ie napregnit (ali: pus su

O betăra casiţa ăn Jeiăn (Litratcita ăn 6 Şetemberu 1927)

vozicĭ) şoreciu şi ştacoru scupa, e mácĭca direnche za furşpana. Şi c-av ie trecut printre corta lu grofu. E cia c-a fost muziche, plesure, che nu s-a putut fil'a lu grofu nasmi (ali: ărde) părla n-av ie trecut cu şoreciu şi ştacoru şi maciăcu su vozicĭ. Atuncea che s-a ia poşnit ărde. Omiri c-av zis che-i a lui fraieriţa.

Ia che l'-av zis: — Viro tu la mire. Ma neca nu maia ni ceaia ştie! — Pac înc-a fost şcuro che l'-au conòpu hitit, c-a zacalcit sus (ali: dignit ăn sus), ăn casa. Şi av ie cu ia fost ăn cambra. Şi s-av văvăc l'ubit scupa. Niciur n-av ştivut, samo folele...

Pac av fil'a lu grofu urdincit neca-l' porta vişe mănca decla, che-i mai bura de mănca. Şi l'-a purtat de doi mănca. E fost-av cela văvăc cu ia, părla l'-a poşnit folele creşte...

Fost-a-n sarcira. Pac cînd a fost de obabi, che l'-a ceaia

zis: — Ce-ţ ie? Ce-ai măncat? —

Şi ia c-a vrut vechi muri. Pac au ceaia ăntrebat: — Ce rai mai rad se muriri? —

Zice: — Cesta armar cu mire-n grob ăl ducèţ! — Pac ăn armar fost-a cela fraieru!

Atuncea c-a zis grofu le mul'are: — Acmo rem duce po de ial' pinez ăn grob! —

Maia-v zis: — Neca ă! C-a fost părva fil'e; cea l'-e dota.—

Şi atuncea av-o dus zacopei... Şi armaru cu ia. E ăn armar au fost fraieru viu. Atuncea-v fost fraieru viu ăn grob...

Pac che s-av spravit trei barabe (ali: taţ) scupa, che vor ĭi pocradi armaru le fil'e lu grofu ce-av zacopeit. Şi iel' a mes părla ţimitèr, părla uşe. Atuncea-v zis ur-atve, neca meje renche. Atunce au se iel' ustraşit, che nu vor ĭi. Pac av zis ur: — Io meg renche! — Şi av mes ie părla grob. Cănd a iel' la grob verit, tustrei, au grobu rascl'is. Pac av zis ur-atve: — Scocè ănuntru! — Atuncea s-au rupoi ustraşit che nu vor. Pac au atuncea ur scocit ănuntru. Atuncea-v cela viĭu ăn armar zis: — Ie înca vrur? — Scapu atuncea cel'i doi taţ afara. Şi iel' av chia mes.

Cela án grob av ramas. Pac av poşnit cela viĭu ăn armar cuvinta: — Nişt n-ari frica! Io-sm viu om. Samo rascl'ide! — Şi atuncea l-av rascl'is cela. Totile av de frica tremurat. Pac l'-av zis: — Niş n-ari frica! Samo se şti bire cala cătra uşe.— Pac au cela zis che ştiĭe.

— Nalojè-ţ bisaghele pl'ire de pinez! — E cela n-av vrut (ali: n-av putut) de frica. Şi ie l-a primoreit neca-ş nalojè bisaghele. Atuncea ş-a ie bisaghele nalojit de pinez şi fraieru. Pac a mes ur şi at afara din grob.

Cănd a verit la uşa de ţimitèr, pac au rascl'is-o şi a mes afara-n cale şi l'-au zis: — Bog! — Cela cu bisaghele av mes pre o cale, e fraieru pre ata.

E fratele cela tireru mes-a colè-n cea oştarie. Şi cănd au cia verit, che oştaria cu negri prture ogîrnita! Ăntrebat-a: — Din ce-i ceasta? —

— Doi fecior s-or măre obisi!

— Se pote la iel' vede ĭi?

— Ă, ă! Se pote! —

Pac ie av mes vede la iel'. Tot che-s a lui fraţ! Ie av iel'

cunoscut, e iel' n-av ie. Cesta-istu s'a ca un gospodin ănveştit şi zis-av : — Se pote ceşti fecior odcupi ? E sudnìcu av zis : — Ia, se pote ! Ma cire are acăta pinez ! —

— Io ! — Şi dat-au pinez căt c-au ăntrebat zàcănu.

Atuncea l-av zvadit din părjun afara, toţ cosmaţ şi cu mar ungl'i şi ca şi ţigani.

Cela tireru frate nu s'a dat alor şti, ma mes-a şi l'-a roba cumparat şi spelat. Atuncea se iel' muşat ănves ca şi gospodini, pac megu nazat ăn oştarie colè. Av poşnit rupoi be... Şi cela tireru zice : — Ce-m veţ da che v-am din prjun zvadit ?

— Gospodine, ce-ţ rem da căn smo siromaş ?!

— Ben', io va otprostes. Pomo renche.

— Ne, nu mejem noi, che avem ancĭ aştepta cela tireru frate. Che viĭu ie, che n-av cuţitu ăn bucva zariavit (ali : zaruzinit) ! — E cel'i doi nu s-av dat chia. E atuncea cănd a cesta-istu vezut che-s verni (ali : tărz) fraţ, s-av dat şti şi spus-se (ali : s-av zis) : — Io săm cela tireru frate ! Ala cu mire acasa !—

Pac a poşnit spuravei ur-atve ce-a proveit. Şi spus-a iel' che cela tireru av mai vişe proveit.

Pac viru acasa, la ceaia şi la maia. Şi zis-av ceaia lu cela betăru : — Tu n-ai niş proveit ! Tu nu-ş za niş ! — E lu cela doile : — Tu ai o mărviţa ! — E lu cela tireru : — Bravo tu ! Tu ai mai vişe, che ai şi-n celat svit fost ! —

Şi celve tireru av fil'a lu grofu dat.

Spusa ăn 7 Sept. 1927 de *Anton Doricicĭ Martinina* (30 an') din Jeiăn.

Pîrcoliţe

Ie o casa cu patru uş ; pre ura megh ănuntru e pre trei iehu afara.

[Coşul'a]

*

Căt ver vişe vla, acăta se va vişe face.

[Ghrobu ; şcul'a].

—Cum pise[1]) Mate Doricici din Jeiăn în 11 Bojicn'acu 1927

e noi Jejanți smo tar caşi Zmaiu
ce nu na potu çeşçi Hrvaț Foçe-uta
a nostro Limba Rumunska

akmo nu va veç ştivu çe pisai pak Voi
ata Vota Vişe Nego Va Pozdraves cu tot
sănjele a mev dela irima şi cu
ocl'i pl'ir de suze
a vostru frate bur
Doricič Mateja.

. . . e noi Jeianți
smo țar ca și zmaiu,
che nu na potu
ceşchi Hîrvaț face
uta a nostra limba
rumun'sca . . .
. . . .
Acmo nu va vechĭ
ştivu ce pisai, pac
Va voi ata vota vişe,
nego Va pozdraves
cu tot sănjele a mev
dela ĭirima şi cu ocl'i
pl'ir de suze

a vostru frate bur
Doricicĭ Mateia

[1]) A ăns piscit cu măra se.

Grofu şi ţiganu

Grofu av avut ciuda hlapţi şi decle. Verit-au ţiganu la ie pac ăl'-av zis: — Ce che tu preste iarna ţiri şi hlapţi şi decle, când ari mare stròşăc pre iel'?! —

— Şa ce voi; mores!

— Tu toţ potuce ăn miseţu November, pac ăl' ver nazat (ali: rupoi) ojivi ăn mìseţu Februaru.

E cum? Cire se ucide, vechĭ nu se pote ojivi. —

Ţiganu zis-à: — Io-m aşava o trombeta, che când do vote zasvirir, iel' scula-se-vor. —

Atunce grofu zice: — Ămna din ia, voi vo io vede. —

Ţiganu a mes din ia şi ăl'-av vo adus. Grofu av-o ăn măr acaţat (ali: vlat) şi nu crede che-i cea trombeta aşa bura. Ţiganu zice: — Ste tu; io voi ĭi dir a me mul'are şi ucide-voi io şi zapischei-voi, pac se va scula.

— Şa de! —

— Nu poc acmo, ma părla do ure voi cea face. Ali ver da sto ducati pre trumbeta. —

Ţiganu av mes, av zacol'it o oie, pac av din oie vlat o budila (ali: o maţa) şi ţiganu, şegav (ali: de dracu), av nalit (ali: natucit) cea maţa de sănje de oie şi al'e ţiganche av-o pus dupa cap. — Ocĭ tu viro, mul'aro! Când io cu cuţitu te dupa cap probudir, ma nu voi tire, nego samo maţa, atunce va sănje din maţa tîrli e tu neca te faci morta. —

Şi când au grofu cia verit, ţiganu av ţiganca zacol'it! Grofu zice: — O tu, ţiganule, ce-ai facut? Io meg din jandar, pac te-or pure ăn pîrjun! —

Ţiganu s-av ărs şi zice: — N-am frica io! Ancĭ ăi trombeta! — Şi când av-o pus la gura, zasvirit-au, şi ţiganca s-av tota de sănje sculat. Atunce-av mes grofu ăn jep (cu măra) şi vlat-a sto ducati; dat-ăl'-av alu ţiganu pre trumbeta. Şi — Bog, Bog — mes-a sachile pre a sa cale.

Când a verit miseţu Novemberu, vlat-av grofu cuţitu şi poşnit-av col'i toţ hlapţi şi tote decle. Şi pus-l'-av morţ ănr-o cambra.

Verit-a miseţu Febràru. Meje grofu cu trumbeta la iel' şi av poşnit sviri neca se scolu. E cum se vor scula, când cea

toţ scupa vechĭ ihne!? Alu grofu a fost frica; mes-av la ţiganu: — O ţiganule, tu m-ai privarit c-a ta trumbeta!

— Bog me, n-am! Tu ai vezut che am mul'ara zacol'it pac s-au sculat. —

E grofu, niş! — Io voi şi tire ucide, ţiganule! — şi grofu av tremes doi hlapţi, neca megu ţiganu acaţa şi-l puru ănr-o bărsa. Şi neca-l legu şi-l ducu la gropa şi cu parurle neca-l ucidu şi ăn gropa hites.

Cănd av hlapţi ţiganu adus la gropa, iel' av mes parure aduce din codru, cu ce-l vor.

Verit-av la gropa un oucear şi cum au ţiganu iohcheit, ăm bărsa legat, zis-av oucearu: — E ce-i ţie, omule? —

— Vezi tu, ancĭ m-a hlapţi alu grofu adus, che m-or ucide şi-n gropa hiti. —

— Che? —

— Grofu av urdineit che io me mores ănsura c-alui (ali: dupa a lui) fil'e, e io săm ănsurat; nu poc. Ver te tu, oucearule? —

— Io voi, io! —

— Raslega tu mire din bărsa, pac ămna tu ăn locu de mire. Cănd hlapţi cu paru veriru, tu zi: io voi vo vla! —

Verit-a hlapţi cu parurle. Pof! preste brijănu oucearu. E ie siromahu, viche: — Io voi vo vla! — E iel' ăl'-av otgovorit: — Pre dracu ver vla! Acmo ver ĭi òlele cîrpi! — Şi ăl-av ucis şi-n gropa hitit.

Mes-au hlapţi acasa la grofu şi ăl-av grofu ăntrebat: — Ce-aţ ucis ţiganu? —

— Am! Şi-n gropa hitit.

— Bire-bire! —

A dova zi av mes hlapţi şi grofu la cea gropa vede se nu se re ţiganu ăn gropa avzi. Manche neg a iel' la gropa verit, a vezut che ţiganu are şùrlile şi-n şurli svire. Şi-au avut ure trideset oi şi ure dvaiset capre. Atuncea c-a grofu zis: — Ce-aţ voi ţiganu ucis? Vedeţ-ăl cia! —

— Gospodine, grofule, noi l-am ucis. Poimo vede la gropa che-i tot de sănje! — Şi jurat-av che l-av ucis şi-n gropa hitit.

Mes-av grofu la ţiganu şi-l' aşa zice: — Ţiganule, n-av ier tire ucis şi-n gropa hitit a mel' hlapţi? —

— Ai av! Ma vezi, tu grofule, carle-n sta gropa meje

ucis, văl'e aşal' omir ăs ăn gropa, che-l ojives şi-l' davu cegod va. Mie-au dat ste oi şi capre. —

— Ie acea istina? —

— E ie, Bog me! —

Şi mes-a hlapţi şi grofu şi toţ pre cap ănuntru, ma n-av drac-a-vla-uru nazat verit (ali: ieşit)!

Acmoce zice ţiganu: — Aaa! grofule, carle pre cap ăn gropa meje, nu nazat vire! —

Şi ţiganu av postanit (ali: av ramas) gospodar de tota selişte.

Spusa ăn 8 Şetembre 1927 de *Mate Doricici Martinina* (42 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Un cănăt din Jeiăn

Fina feta şi fino se porta!
Samo o mărva che pre largo meje...
Cea ţ-ie strămbo che bragheşi porta!

Avzit ăn 12 Şetemberu 1928 ăn Jeiăn.

De Căsl'anu ce s-a obabit

O vota av un om ăn Merica fost. Mul'ara l'-a fost acasa cole ăntru Căsl'an' (Iuşici, Zvoneche). Pac av ăn sarcira ramas cu at om. Şi ia av piseit a selve om neca ie acasa vire che ia-i nuşte bolna. Ie s-a otpravit de cole cătra casa.

Manche neg av ie acasa verit, ia s-av trei zile manche obabit. Atunce când av ie verit, al'ei a frica fost che ce va de fecior. Atunce av babiţa zis: — N-avèţ frica! Rem tot noi do napravi! — Şi l'-au babiţa zis che vor zice che ie ie-n sarcira, asiru de om, din Merica.

Ie s-av ăn jalost dat che nu-i. Iale au cuvintat che ie! Şi che-i triba babiţa la ie cl'ema, che va fecioru face. Atunce ăl-av zapel'eit ăm pat, che se va ie obabi. Şi atunce-l ogărnit

cu pon'ava. Poşnit-l-av babiţa co de cur peştei, che se va obabi. Atunce-av razbilit în cus de fl'er iaco cado, pac l-au co de cur pripicuit. E ie poşnit-a iohchei. E babiţa: — Tacĭ, tacĭ, văl'e ver fecioru face! —

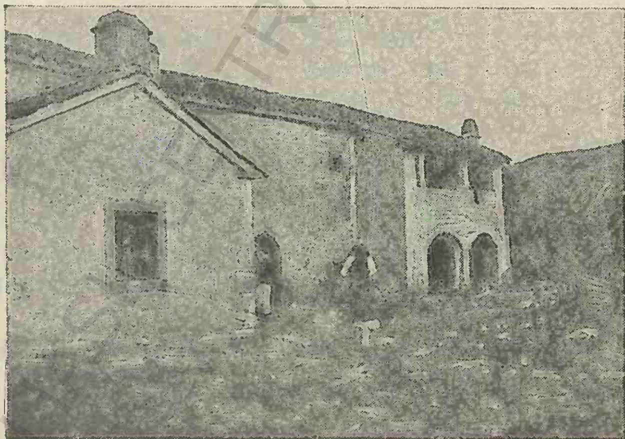
Ăn cela ţait av mul'ara fecioru la ie pus. Fecioru a poşnit plănje. E babiţa: — Hvala Bogu! C-ai muşat feciorici facut! —

Atunce ie s-a pricrejit şi zice: — Pusta a me mul'are! Căt av ia dus ce s-av cincĭ vote obabit! Ciuda-v tîrpit, che io nu m-am neg o vota, pac am ciuda tîrpit! —

Atunce a fost fecioru de cîrsti. Babiţa-v dus e niciur n-a vrut cu ia ĭi, cum omiri n-au crezut c-av ie fecioru facut (c-av ştivut che-i cu at ăn sarcira). Atunce-a mire cl'emat, che neca meg cu botra na cărst...

Şi adus-am fecioru acasa şi botrin'uit-am şi beiut şi mîncat. Şi când am finit, mie av dat ru potrişicĭ pl'ir de păre şi ro spărtiţa pl'ira de vir. Şi atunce-av zis: — Ămnaţ acasa şi Domnu cu voi! Samo che-i fecioru viĭu! —

Spusa ăn 8 Şetemberu 1927 de *Mate Turcovicĭ Rade* (56 an'; Nr. ale case 20) din Jeiăn.

O betăra casa din Jeiăn (Litratcita ăn 7 Setembre 1927)

Lupu şi afina

O vota c-av lupu şi afina (ali: şimia) fost scupa. Pac av afina micĭ afiţe avut. Pac ăl'-au lupu zis che: — Poimo noi chia. — E afina che l'-av zis afiţelor che neca nu uşa rascl'idu, părla che nu ia verire. Cănd che ab picior arătare, che neca-l' uşa rascl'idu. E lupu c-a verit la iale che neca uşa rascl'idu; e iale c-av zis che nu vor che: — Nu-ş tu a nostra maie; nu-ţ ie ab picioru! —

E lupu pac ăntru-o aba farira umocit. Pac ăl'-a fost ab picioru! Pac av zis: — Afiţe, rascl'ideţ uşa che va maia vire cu laptele, che veţ mînca! — Afiţele au rascl'is! Cănd au rascl'is, pac ie lupu! Atunce av le lupu poidit!

Și atunce c-a verit maia le afiţelor celor micĭ. Nu le-a fost cia ăn casa, iuva l-av ia lasat. Atuncea c-av afina mes la gropa lupului. E lupu zace la gropa durminda. Și afina l-av rastrijit cu şcarele şi atunce-av afiţele afara poscacheit şi l'i s-av lu maia potînjit: — Maio — zice — văvăc pre cesta boc zacut neca na stare! —

Spusa ăn 8 Șetembre 1927 de *Frane Sancovichĭ* alu *Corin* (18 an') ăn Jeiăn.

Părcoliţe

Ce-i mai grevo ăn lume? [Cea ce nu se ştiĭe]

*

Cincĭ fraţ ă casa zides e nu vor ăn ia fi (ali: pribivùĭ).
[Acurle cu carl'i se bicĭva plete]

Spuse ăn 12 Șetembre 1928 de *Mate Doricicĭ Martinina* (43 an'; Nr. le case 96) din Jeiăn.

Feta lu grofu și coști

Omiri a mes la grofu cosi. E grofu l-av zis: — Vișe va me fil'e pripișei, nego voi toț pocosireț! — E coști: — Nu va ia vișe pripișei, nego noi pocosirem! —

E ceva-ur (ali: ceva-nușcarle), cănd a verit merinda (ali: rucen'a), pac a alui potrìba hibeit. E fil'a lu grofu l'i se nazire: — Ce-ț acea hibe? —

— Fome ăl' ie! Pac se trese. —

E ia, che: — Păre mărănca?

— Ei ia, mărănca, despre fole ale mul'are! —

Pac av sa ia cucat și pre fole mărvițe de păre pus. Și o mărvița l'i s-av utacheit cătra fole. Atuncea cela-istu, cu potriba vo mes ceare și aflat-av-o iuveva, iuva a fost...

E cănd au grofu verit vede căt av iel' pocosit, fila lu grofu n-a putut pișa neg denci părla cia, o mărvița!...

Spusa ăn 8 Șetemberu 1927 de *Frane Sancovichĭ* (18 an') ăn Jeiăn.

Părcolițe

Carle ca ie mai hităr pre tota lume?

[Sorele, che ie ăn cincĭ minute
tot svitu oboide]

Spusa ăn 13 Șetemberu 1928 de *Grgo Doricicĭ* (79 an'; Nr. ale case 13) din Jeiăn.

Ucĭcarița na Boije-put

Cănd av cela Ucĭcaru mes na Boije-put la Trsat, av mul'ara cu ie mes. Pac av mul'ara lu Ucĭcaru o sarcira de lemne încarcat, che le va fi pre stròșăc, ce beiuru și mîncaru. Și ia meje ăntre omu-ș. Al'ei av ghrevo verit. Pac av deștro mes pocini. Cănd av o mărva pocivuit, au se sculat și își-av sarcira podvihnit. Pac ăș-ia bărhanu dvihnit ăn sus, sub sarcira. Atunce

l'i s-av totile cur gho vezut. Şi ăntre om ă-meje reanche pre ţesta. E ie l'i se derupoi nazire şi nu l'-au spus che l'i se vede curu.

Atuncea omiri l'i se ărdu dirupoi. Atunce-av-o ăniurbat o botra. Şi-l' zice; — Bòtriţa, ce che nu va brhanu jos lasaţ? — E ia n-a vezut cum ăl' staie. Ia s-av atunce nazrit: tot ie tot gholo! Atunce ia s-au poşnit cu omu certa, che: — Ce che nu mn'-ai spus che am bîrhanu sub lemne?! — Omu l'-av zis: — Io-m mislit — zice — che ver tu ĭi na Boije-put. N-am ştivut che se berhanu jos lasa! —

Spusa ăn 8 Setembre 1927 de *Mate Turcovicĭ Rade* din Jeiăn.

Părcoliţe

Ceaia cumpara lu toţ fil'i a sel' cumarace, e şie nu pote.
[Hrastu şi gl'indele]

*

Ce va zice:

Zacol'ita şi oderita
Şi căntănda acasa meje! [Folele]

Spuse ăn 14 Şetemberu 1928 de *Mate Doricicĭ Martinina* (43 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Ceaia ce-au totile svitu vezut

Ceaia şi maia av avut un fil'. Cela fil' av văvăc capra pascut. Fil'u av o vota zadurmit şi capra pl'erdut. Când av acasa sera verit av alu ceaia spus: — Ceaio — zice — capra-m pl'erdut! —

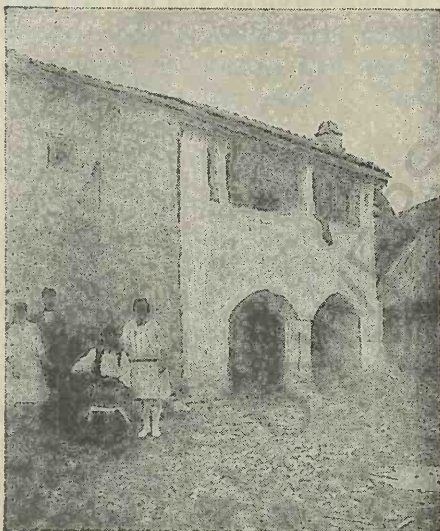
— E ce-ai lucrat che n-ai mai bire cavtat?! — Şi ceaia av poşnit ăl abate... Fecioru av chia scapat dintre ceaia. Cătrò av scapat? Su patu alu ceaia şi le maie! Ceaia av zis: — Va ie datunce veri (ali: ben' va veri)! —

Ceaia şi maia av mes scupa durmi ăn pat. Şi s-au scupa

pol'ubit... şi ceaia ăl' zice: — Vezi tu, mul'aro, totile svitu acmo vedu! —

E fil'u av de sub pat: — Ceaio, ceaio, şa tu vezi acmo şi capra!? —

Spusa ăn 8 Setembre 1927 de *Mate Doricicĭ Martinina* (42 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

O betăra casa din Jeiăn (Litratcita ăn 7 Şetembre 1927)

Părcoliţe

Ce face jensca cănd se obabe? [Fecioru ali feta!]

*

Ce misle l'epuru căn anu fine? [Ăn atu ă-meje]

*

Cănd staie pre trei picor l'epuru, ce misle?
[Cum va pre a patrile]

Spuse ăn 14 Setembre 1928 de *Mate Turcovicĭ Rade* (57 an'; Nr. ale case 20) ăn Jeiăn.

Zmaiu şi ţiganu

O vota a fost zmaiu şi ţiganu ăr-u codru. Pac s-av vadl'eit carle-i mai tare. Pus-av o cadare de lapte ţiganu ăr-o şcul'e. Pac av zis lu zmaiu: — Carle che va mai iaco tropni? — Cela carle che mai iaco tropnire, che-l' va lapte de su piciore soci.

Mai anche av zmaiu tropnit. Niş nu l'-au ieşit de su piciore. Pac av ţiganu tropnit. Lui au ieşit de su piciore lapte, c-au tropnit ăn şcul'a iuva fost cadara de lapte zacopeita. Pac av zis zmaiu lu ţiganu: — Tu-ş mai tare nego io, che mie n-av ieşit lapte, ţie av! —

Ţiganu av zis rupoi lu zmaiu: — Pomo vede carvė va mai iaco biciu pocni. —

Zmaiu av mai anche cu biciu pocnit. Totile pemintu s-av stresit cum l'-av biciu pocnit. Atunce av zis ţiganu la zmaiu: — Zajdriml'e (ali: ăncl'ide ocl'i) tu, zmaiule. Văl'e va sapa preste ocl'i când mie biciu pocnire. — Atunce av ţiganu pocnit zmaiu preste ocl'i cu biciu. Pac av zis ţiganu: — Vezi tu, zmaiule, cum av a mev bicĭ pocnit?! Văl'e t-a sapa preste ocl'i! —

Atunce av mes zmaiu acasa la maia şi l'-av zis: — Maio, ţiganu-i mai tare nego io, che când av ie pocnit cu biciu, văl'e ma-v sapa jos hitit! — Maia av zis lu zmaiu: — Fil'ule, cum ie ie mai tare nego tu, căn tu chile şi bucvi scorineş, e ie nu pote niş?! Ămnaţ acmo ăn codru nazat, pac cavtaţ carle veţ cu nacovala mai ăn visoco hiti. —

Mai anche av zmaiu cautat cât va hiti. Ie av dohitit che s-av comachĭ de nacovala vezut, cât pul'u. Atunce av zis ţiganu: — Ăncl'ide ocl'i, zmaiule, neca io acmo hites cu nacovala! —

Pac av-o ăntru şuma zatacheit şi ogărnit cu şuma. Şi zice ţiganu: — Vezi, vezi zmaiule, a mev frate ie-n nebo; av nacovala vechĭ uchiapeit (ali: acaţat)!

Pac av atunce mes zmaiu la maia şi av zis le maie: — Maio, ţiganu-i mai tare nego io, che i-am nacovala hitit che s-av comachĭ vezut cât pul'u, e ţiganu av-o hitit pârla ăn nebo: l'-av-o fratele acaţat!

Pac av zis atuncea ţiganu alu zmaiu: — Pomo acmo carle rem vişe lemne znesi. —

Zmaiu a poşnit tot dela craiu lomi şi purta. E ţiganu av mes pohaiuĭ (ali: şpanţiruĭ, şetei-se) şi mesura şi gradi.

Pac l'-au zis zmaiu: — De! ţiganule, nu-m ver purta? — E ţiganu av zis lu zmaiu: — Acea nu-i niş ce tu porţi! Io-m voi zagradi şi zmeri, pac voi purta! —

Atunce av mes zmaiu rupoi la maia-ş: — Maio, ţiganu ăşi-a mesura poşnit şi gradi, căt che va ie purta! E i-am dela craiu nuşte poşnit purta...

E maia-l' zice: — Tacĭ fil'ule, tacĭ, căn ie ie! —

Spusa ăn 8 Setembre 1927 de *Joje Marmelichĭ* din Jeiăn.

Toturo ie!...

O vota-v omu şi mul'ara scupa durmit ăn pat. Pac av ia zadurmit e ie av-o derupoi pol'ubit. Atuncea ia s-av sproberit. Atuncea ia zice: — O! — zice — ce-ai facut hunţutule!? Ăn mare pecat ai verit. Ămna-te do domareţe spovedi ăntre preutu, che ari cela marele pecat. —

E ie s-av ustraşit şi mes-av la preutu şi spus-av lu preutu c-a mul'ara derupoi pol'ubit cănd av durmit. E preutu l'-a zis c-av ăn păcăl cazut. Atunce ie zice alu preutu: — Ben' — zice — preutule cum me veţ afara (din păcăl) zvadi? —

Prevtu-l' zice: — Tu ari o băcĭva de vir. Măre vo tu mire dopel'è; tunce te voi din păcăl zvadi. —

Cănd av ie verit acasa, ie a fost jalostăn. E mul'ara-l' zice: — Ce-ş jalostăn? —

E ie zice: — Prevtu ăn'-av zis neca-l' cea băcĭva de vir dopel'es pac che ma va din păcăl zvadi... —

E mul'ara che-l' zice: — Şa ce rem noi be, asirule?! Neca-l' voi io zapel'ei! —

Cănd av ata domareţe verit, av-o mul'ara zapel'eit. Vire la preutu şi-l' spure che l'-av băcĭva de vir dopel'eit. Preutu l'-av zis: — Bire, bire-i! —

Atunce ia zice: — Gospodine, da-rem — pocusi! —

Şi iel' au atunce beiut. Şi ia-ntrebe, zice: — Ăi bur viru, preutule? —

Ie-av zis che ie. Atunce ia ăl' zice lu preutu: — Neca rem înca derupoi toci pre cela atu fund! — E preutu av atunce zis

al'ei che nu-i triba, che-i tuturo direnche ali derăpoi. Atunce cea jensca ăl' zice: — Ben' — zice — gospodine, cănd ie tot uro direnche ali derăpoi, şa nu va — zice — a me om ăn păcă ĭi. — Şi l'-au obărnit vozu cu viru şi nazat acasa dopel'eit...

Spusa ăn 12 Şetembre 1928 de *Mate Turcovicĭ Radė* din Jeiăn.

Părcoliţe

Ce-i cea: Un mer creşte; dvanaist grane are; ăn saca grana şapte mere (ali: col'ube)? [Anu, chèdemu şi zilele]

Spusa ăn 14 Setembre 1928 de *Joje Doricicĭ* (48 an') din Jeiăn.

Cincĭ fraţ o casa zides e nicad ăn ia nu cutegu fi. [Acurle de bicĭva]

*

Băcĭva fara obrùce e dvòile vir (ali: do vîrste de vir); e nu se zmişes scupa. [Oşoru]

Spuse ăn 15 Setembre 1928 de *Joje Marmelichĭ* (16 an'; Nr. ale case 22) din Jeiăn.

Jelena Turcovicĭ (Nr. ale case 20) purtănda apa cu brenta (Litratcita ĭn 12 Şetembre 1928)

Cum ăi apa ăn Jeiăn

Cănd av lu dracu fome fost, av muşt mîncat, che n-av ato vut; aşa şi brijna nostra blaga, more be apa din lac, cara ĭihne. — (Jeiăn 8/9 1927).

Ăn Jeiăn ăs doi lacure. Ur ăi cu făntăra. Live apa, pac vire. O vota na dăn daie apa; saca domareţe. O brenta na dăn na daie.

Şi apa din lac ĭihne. Blaga beie sta apa. E vrovota omiri apa-ş lavu che roba-ş spelu, căn ie blatna, che cărbur pales. — (Jeiăn 13/9 1928).

Apa *viĭe* ăi cînd văvăc tîrle apa. Cole ăn potociţe, ăn codru ie o mărva tot de viĭe ape. Ma nu-i iuşto viĭe, che nu văvăc tîrle. Şi apa *morta* ăi aşa, ce nu tîrle, ca şi ăn lacure.

Acmo muşat ă-live; vor fi lacurle pl'ir de apa şi blaga se va bire napi. — (Jeiăn 15/9 1928).

Fil'u carle ş-a toţ vapore vindut

Ceaia şi maia av avut un fil'. Bur fecior av cea fost. Şi ceaia av zis ale maie: — Io voi cumpara alu fil'u un vapor. Neca ie meje pre mare vede cum svitu jive. —

Şi fil'u av mes cu vaporu. Verit-av ănr-o cetate ca şi Rica. Vezut-av cela fecior che jandari omiri abatu. Şi ie av zis: — Che, che jandari abatu omiri? —

— Che n-av platit a sale taxe. —

Cela fecior av zis: — Lasaţ-ăl' na miru, voi io de iel' plati. — Şi av vaporu vindut, pac av platit.

Mes-av acasa, la ceaia, şi av spus lu ceaia ce av ie facut. Ceaia l'-av zis: — Asirule, ce-ai tu mes face?! Io-m mislit che-ş tu mai bur. Vişe nu-ţ voi cumpara niş. — Şi ceaia l-av chia zdrenit. Pac av maia rugat ceaia: — Vlaţ-ăl nazat! — Şi fost-av ur miseţ cu iel', pac l'-av a doile vapor cumparat şi l'-av zis: — Nu fi aşa mun'it ca şi ai manche fost şi-ai vaporu pre niş dat! — Şi cu a doile vapor av chia mes la at crai.

Verit-a ăr-o cetate. Şi ie av ăvzit che o fete plănje ăn ru vapor. Ie ăntrebe: — Ce-i cel'a fete che plănje? — Iel' av spus alui che vo abatu cel'i ce-av ăn vapor fost, matrozi. Iel' re fost vre neca se feta ănsora (ali: merìta) dupa vrur de iel', de marineri; ia n-a vrut. Şi cela fecior av cela at vapor vindut. Şi ie feta a otcupit dela cel'i mariner. Şi ie s-au dupa cea feta ănsurat. Şi cu mul'ara av acasa la ceaia şi la maia mes.

Cănd au la ceaia verit au zis: — Ceaio, io am vaporu vindut şi m-am ănsurat! —

Ceaia av zis: — Dracu t-a vla tire şi a ta mul'are! A doile vapor ămn'-ai vindut! Asirule, marş afara din casa, tu şi a ta mul'are! — Şi iel' au chia mes şi av scupa jivit, ănr-o siromaşna (ali: ubojna) casa biveit. Şi toţ omiri s-av ărs, che cela om a fost grof, iuve-l' fil'u bive, ăn cea ubojna càsiţa. Ceaia av zis ale maie neca-l' meje nazat acasa cl'ema.

A treia vota ceaia au zis lu fil'u: — Auzi tu bire! Io-ţ reş înca un vapor cumpara, a treile; rei şi cesta a treile? —

Fil'u zice alu ceaia: — Nu reş, Boga-mi! —

— Bire-i las-ăţ mul'ara ancĭ cu mire şi viro ăţ voi vaporu cumpara. —

Cănd av ie chia mes cu vaporu, av mes face litratu de mul'ara-ş. Şi l-a pus direnche pre vapor, pre cărma şi av mes chia preste mare, ănr-a treile crai. Cănd a verit aprope de cetate ăl-au finànţa ustavit şi-ntrebat: — De cire-i cela litrat? —

Ie av zis: — De a me mul'are! —

— Bire-i şa ocĭ viro cu vaporu ăn crai. —

E cea feta, celve om mul'are, a fost fil'a lu cral'u de cea dîrjava. Ăn porăt ăl-av acaţat straja şi l-av zapel'eit ăn polacea lu cral'u. Şi av spus alu cral'u: — Noi am litratu vezut de a ta fil'e. — Cral'u s-av iaco pristraşit şi-ntrebat: — Iuva-ţ litratu de ia vezut? —

— Cesta fecior cuvinta che-i a lui mul'are. —

Şi cral'u şi cral'iţa ăl-av de măra acaţat şi-l' zicu: — Sinco moi, fil'ule, dende ai tu cea feta acaţat (ali: aflat)? —

Ie av spus alu cral'u, ca şi lu tastu: — Cea ie a me mul'are! —

— E iuve-i vo aflat? —

Ie av spus c-av-o marineri abatut şi tot cum s-a-nsurat. Atunce-l' cral'u zice: — Las tu cela betăr vapor ancea şi na-ţ mai muşat vapor ce-am io. Şi patru gheneral şi hitro (ali: vreda) acasa bòl'e, pac zi alu ceaia a tev neca vinde casa şi tot ce aveţ cole şi virèţ scupa ocĭ la mire. —

Iel' megu vreda nazat acasa şi ceaia a lui a vezut cu canochiàlu (ali: pre canochiàl) che vire un muşat vapor che n-av niciovota mai muşat vezut: — Morche ie cea a nóstru fil'! —

Cănd a verit acasa la ceaia, ie au lu ceaia spus cum s-av dogodit. Ceaia zice: — Bire, poimó, cănd ie fil'a alu cral'u! — Şi iel' a mes toţ scupa cu cela finu (ali: muşatu) vapor.

De cel'i patru gheneral ur s-a vrut manche dupa fil'a lu cral'u ănsura. Cănd av ămnat nopta cu vaporu, av zis cela gheneral celve om de fil'a lu cral'u: — Poimo o mărviţa afara pre coverta! — Şi iel' a mes. Atunce asiru de gheneral av acaţat cela om şi ăn mare l-av hitit. Ie av stat ăns gheneralu pre coverta o mărva vreme, pac a mes jos ăn cambra. Mul'ara av ăntrebat: — Iuve-i a mev om? —

Gheneralu av zis: — E cole sus pre coverta; se hlade, che-l' ie cad. E va văl'e veri. —

Mul'ara n-av dat mir, neg neca megu din ie. Şi mes-a ia şi ghenerali tuspatru pre coverta. E omu nu-i! Mul'ara cl'ema

omu, e omu nu-i! Atunce ia av poşnit plănje şi-l cl'ema. Gheneralu zice: — Morche l'i s-av nesricea facut; av ăm mare cazut... — Atunce mul'ara, ceaia, maia, toţ a poşnit plănje. E gheneralí cuvintu: — Tacèţ, tacèţ, va Domnu ajuta! Ie ăi ăm mare. —

Cănd a verit ăn četate, cole ăl'-au aşteptat cral'u, cral'iţa şi toţ. Şi bandèrele, muzica, vesèle. Iel' au spus ce s-av dogodit. Nazat cea mara jalost! Cral'u şi cral'iţa a muşat fil'a acaţat şi ăntrebat cum av acea fost. Ia av spus. Şi iel' au rupoi poşnit plănje. Şi cral'u zice: — Hvala Bogu! Domnu va ajuta! —

Cum se ăn Jeiăn rucen'a de cumpir face
(Litratcit ăn 7 Şetemberu 1927)

E mul'ara văvăc plănje dupa a sev om. Cela gheneral ce-av omu-l' ăntru apa hitit (de dracu av fost) a poşnit cuvinta: — E bire-i, acmo-ş ùdoviţa; noi ne rem vla şi-nsura. —

Ia-v zis: — U-an de zile che ne! —

Cela om, ale fil'e lu cral'u nu a fost pogubit. Ia av afara din mare ieşit, ănru şcol'. Ie av cia jivit doi miseţ de zile. Av măncat iarba şi còrene. Şi vire un betăr om la ie şi-l' zice: — Ce ver tu anci? —

Ie av spus cum s-av dogodit tot. Cela om av zis: — Ver tu mie da poloviţa de ce tu gospodar o vota furi? Io te voi dencea afara duce preste mare. —

Ie av zis: — Voi! —

— Na-ţ làpiju, zapise che-m ver da po de ce tu avuri. — Acaţat-ăl-av şi dus-l-av afara pre pemint (ali: pre còpno).

Cela om au fost gho şi mes-av dela cetate părla cetate pecl'ei şi omiri l'-av dat roba şi mănca. Ăn ţait de un an de zile, ie a verit ăn cea cetate iuva l'-av mul'ara fost; o zi manche

neg s-a vrut ănsura. E ie av vezut che-i tota cetata obandireita cu bandirile şi av ăntrebat: — Ce-i ceasta? — Omiri l'-au spus: Aşa şi aşa s-au dogodit. Şi tot l'-au spus. E ie n-au ştivut che-i a lui mul'ara ăn cea cetate. Ie av ăntrebat: — Iuva-i cea? — Omiri l'-au casa aratat polacea lu cral'u şi mes-au ca şi pècl'aru cole, neca-l' davu ceva u-iime lu Domnu. E ie av avut a sev arè pre jajet. Şi mul'ara alui av la ie verit şi-l' zice: — Ce rei tu, pecl'arule? —

— Daţ-ăm ceva de mănca, che-m ie fome. —

Mul'ara a vezut c-are celà pecl'ar arelu de al'ei om şi-av rupoi (ali: nazat) la cral'u mes: — Ceaio, anci ie pecl'aru; ie are arelu a melve pocoiuile om! Cl'emaţ-ăl ocea ăn casa, na va spure dende-l' ie acela aiè. — Ie n'a vrut ii ăn casa, che-i pètl'ar. Ie av cunoscut a sa mul'are; ia n-av ie. Şi mes ăn casa la cral'u. Pac ăl-av ăntrebat: — Dende-i ţie pecl'arule acela arè? —

Ie av zis: — L-am cumparat din butiga. —

— Din cara butiga? —

— Din cea cia jos. —

Cral'u av zis: — Fiï tu ancea! — Cral'u av tremes straja ăn cea butiga ăntreba: — Cire-av arelu vindut celve pecl'ar? —

Butigheru av totile fost ăn friche. Ie av zis che nu zlato ni arele vindave şi ăl-av dopel'eit straja ăn casa alu cral'u. Pecl'aru a vezut che cela butighèr are frica. Atunce-av pecl'aru spus alu tastu, alu cral'u cum s-av dogodit, cum av gheneralu hitit ie ăntru apa, ăn mare, cum l-av cela om afara dus, cum av ie pecl'eit şi fome-l' fost u-an de zile, şi de sachile drac a patit, şi ie s-av spus che ie-i cela om!

Atuncea cral'u av zapovedeit (ali: urdineit): — Vreda, vreda cu cela gheneral ăm părjun! Ne se-nsura, neg ăm părjun! —

Ata zi ăl-av vlat şi patru cal' de măr şi de piciore navejit şi l-av cal'i rastegnit na patru cusure. Şi-n bărsa cusurele de gheneralu poberit şi-n mare-au zacorit (ali: hitit): — Vezi tu, asirule, cire sub at om gropa cope, ăns ăn ia cade! —

Ata zi av fost cea mare vesèle cia, cu ceaia, cu maia, cu toţ scupa. Şi fost-am şi io cole şi mn'-a dat ăr-o spîrta vir şi ăr-o boţa păre...

De cănd av ie poşnit cia jivi cu cral'a, cral'u l'-av pridadit tota cral'èvina. Şi ie zetu av fost gospodaru de tota cral'èvina.

Verit-av la ie cela om ce l-av dus din şcol' afara şi-l' zice: — Ă tu şti dende-am io tire afara dus. Şi te de morte zbavit (ali: şcapuleit).

— Ă ştivu. —

— Ă tu te domisleş ce-ai spus che ver da po de ce tu avuri? — Şi ăl'-av aratat harta, contratu.

Atunce zis-a cesta tireru cral': — Da-ţ-voi tot po de. —

Cela om av zis: — Bire-i! Io ved che-ş tu bur şi bire ver lucra. Donche ţire tu tot renche şi fiĭ tu gospodar. Şi fiĭ bur cum ai şi părla acmo fost. Domnu cu tire! —

Spusa ăn 13 Şetemberu 1928 de *Mate Doricicĭ Martinina* (43 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Părcoliţe

Micu ie şi oştru; totile svitu ănveşte e sire nu pote.

[Acu]

*

Măr n-are, picioare n-are, viĭe nu-i, e meje.

[Ura]

Spuse ăn 15 Şetemberu 1928 de *Ioje Marmelichĭ* (16 an'; Nr. ale case 22) ăn Jeiăn.

Verna mul'are

Fost-au doi fraţ. Ur a fost ănsurat, ur n-av fost. Şi iel' a avut sachile a sev vapor şi pre mare av ămnat. O vota ăl'-av acaţat o mare nevreme, che s-av iel' doi vrut utopi. Zis-au cela ănsuratu frate celva tireru: — Clecne ancĭ şi zi alu Domnu, che ver tu te-nsura dupa mai mare sìrota (ali: siromaşna). —

Zis-au cela tireru che va. Av obecit (ali: zavecheit-s-av) alu Domnu. Şi nevrema (ali: òluia) a moleit (ali: ustavit-s-av). Şi iel' megu renche cu vaporu. Când au aprope de cetate verit, au zis cela betăru frate: — Ă tu ştiĭi ce-ai zis che te-r ănsura dupa obojna jensca? —

— Ă-ştiŭu! —

— Acmo na-ţ vaporu şi meg ceare mul'ara iuva vo aflar şi m-oi ănsura. —

Mes-av din selişte ăn selişte şi ceare iuva mai ubojna aflare. Verit-av ăn craiu de o selişte, vezut-av o casa, ni crovu n-av fost pre ia. A fost maia şi cu fil'a ăn cea casa. Şi far de nişi roba, ghole a fost. Cela capitan ă-zice: — Cire ancea bive ăn ceasta càsiţa? —

Omiri av spus che-i iaco ubojna o maie şi fil'a. Ie zice: — Cl'emaţ-le afara! —

Şi omu l-av mes cl'ema. Iale av zis: — Nu putem, chesmo gole. —

Capitanu au dat hal'a şi zice: — Duceţ ale fil'e neca senveşte şi neca afara vire. —

Şi verit-av. Capitanu l'i s-av poclonit (ali: pozdravit-vo) şi-l' zice: — Feto, io voi tire vla şi tu ver fi a me mul'are. —

Feta av zis: — Gospodine, ma me srice n-av ăn fundu de mare cazut! Şi de mire-i Domnu viiu! — che al'ei s'a vezut che capitanu cu ia chiacule.

Capitanu av zis: — Nu me io cu tire chiacules! Io te voi istina vla? —

Feta av zis: — Bire-i! Şi io voi tire vla ca şi mul'ara. —

Capitanu av vlat fil'a şi maia şi zapel'eit-l-av la ur şnaidar şi l-au roba urdineit şi facut. Cînd au roba l-a facut, av naznanit (ali: dat şti) capitanu lu preutu che se va ie-nsura dupa cea şi dupa cea feta.

Şi ie s-av ănsurat. Atunce cela capitanu av vlat mul'ara şi maia şi l-av zapel'eit ăn cetate. Pac l-au cumparat hotelu (ali: restauraţionu) şi l-au cia lasat şi l-a dat chelnari şi chelnariţe, neca lucru renche ca şi'n hotel. Şi omu (ie) au zis le mul'are şi le maie: — Lucraţ renche şi fiţ bure, io meg rupoi la frate. —

Când a verit la frate, fratele l-av ăntrebat: — Ai tu cea facut ce-ai zis? —

— Am! —

— E iuva jive acmo a ta mul'are? —

— Cia şi cia ăn cea cetate. Are hotelu aşa şi aşa. —

Fratele-l' zice: — E ie a ta mul'are bura; are trda vera? Re cu vru-at om chiachulei ali lucra chiacule?

Fratele av zis: — E Bog-me, nu re! Ia-i verna jensca!—

Fratele l'-av zis: — Bire-i, io m-oi cu tire zavadl'ei pre cesta vapor a mev, che voi io a ta mul'are privari. —

Fratele av zis: — Da-rem zavadl'ei pre cesta vapor. Se tu vo privariri, da-ţ-voi a mev vapor; se nu, ver tu mie a tev. —

Şi fratele cela betăru av mes la mul'are-l'. Când au cole verit, iel' nu s-au cunoscut. Capitanu au ăntrebat dende-s iel' cia: chelnari şi mul'ara şi toţ. Şi iel' au spus tot cum a facut şi cum a fost. Atunce capitanu a poşnit politizirui co de gospa: — Ver tu ĭi cu mire durmi? — E gospa n-au cea ni avzit. E capitanu a poşnit renche be şi co de ia chiaculei ca şi un còcot.... E gospa av zis: — Gospodine, ămnaţ (ali: bol'eţ) chia, che meg din carabiner (ali: jandar), che va vor pure ăn părjun. Io nu săm aşava o jensca cum voi misliţ, nego pàmetna. —

Capitanu av zis: — Acmo vezi tu, asiru de mire, io am vaporu pl'erdut! —

Şi ie mes-av pomalo chia. Ăniurbat-av o ţiganca şi cea ţiganca au zis alu capitanu: — Daţ-ăm ceva u ĭime lu Domnu! —

— Io-ţ reş da, se tu facuri ce-ţ ziser. Ămna tu ăn cela hotel, la cea gospa şi se tu puturi ăl' fura cordunu (ali: colaina) de dupa cap, io-ţ voi da sto ducati. —

Cea de dracu ţiganca av mes înr-o apoteca (ali: spiţerie), pac au cumparat mast de pomajì şi mes-au ia la gospa şi ăntrebat-au che iuva-i gospa. Chelnari av zis: — Ăn cambra zace, bolna, ăn pat! —

Ţiganca av zis atunce: — Io săm tremesa dela medigu; io-m mast de Sveti Martin. Mores gospa pomaji. Pac ăl' va fi mai bire, ali mai lăhco. —

Av-o pomajit ma l'-au şi cordunu furat. Şi cu cordunu av mes la capitanu pac l'i l-av dat.

— Bravo ţiganco! Na-ţ sto ducati. —

Capitanu meje curajno la frate: — Vezi, tu, fratelule, cum am io c-a ta mul'are durmit şi l'-am cordunu vlat! Ceasta ţi-e sin'alu c-am fost cu ia. Acmo moreş vaporu-m da! —

Fratele l'-av dat vaporu. Şi mes-av acasa la mul'are....

Când av acasa verit, mul'ara av mes la ie corajna: —

— Cum ie? Ăş săr? Ai verit? —

E ie, jalostăn! Ia zice: — Ce-ţ ie?

— Nu-m ie niş! — av ie zis — Nego dela podne rem ĭi cu do barche pre mare şetei. —

Şi mes-av. Cînd av departe verit sachile cu a sa barca, omu, ni cincĭ, ni şase, av vlat vesla ale mul'are şi av-o porinit cu barca: — Ămna la dracu, cănd ăş neverna! —

Şi ie av acasa mes şi ia av pre mare ramas. E ia brijna n-av ştiut din ce ie cea. Mul'ara nu s-av utopit ăntru apa, neg a verit pre còpno, de ata banda. Şi ia meje şi plănje: — Brijna io, manche-m fost sirota, acmo săm înca mai mare! Ce-am io a melve om facut, che av ie de mire aşa lucrat?! —

Şi che meje pre pol'e şi plănje. Verit-av sub u mer în hlad. Avzit-av che doi pul' cuvintu: — Cire re de cesta mer penele poberi şi zapali (ali: zgori), cu cea ceruşe re face ce ra vre. —

Ia av vlat ceale pene; n-av avut cu ce le zapali. Verit-av ănr-o casa şi av rugat neca-l' davu ferminanti şi l'-au dat. Mes-au ia pre pol'e renche şi av ia ceale pene zapalit. Vlat-av cea ceruşe.

Verit-av ăn cetate iuva fost cral'u, şi cela cral' av ocl'i durut. Niciur medig n-a putut ajuta lu cral'u. Ia av zis: — Io voi ajuta lu cral'u şi ocl'i ozdravi. —

Şi cral'u ăl'-av zis: — Io-m avzit che tu rei mire ozdravi. —

Jensca av zis: — Reş! —

— Bire-i! Se tu mire ozdraviri, io voi ţie da ce ver. —

Pîrva zi av namajit jensca cral'u co de ocl'i cu cea ceruşe. Şi cral'u a poşnit mai bire vede. Vezut-a ca şi prin sita. A dova zi av zis cral'u: — Şi astez neca la mire vire! — Ăl-av şi cea a dova vota namajit. Vezut-a ca şi prin ciur. A treia zi av mes jensca la cral'u şi l-a pomajit. Atunce-a vezut ca şi din bîrsa (ali: ca şi din băcĭva). Cral'u av fost săr! Cral'u av zis atunce: — Io voi ţie da ce ver tu. —

Cea jensca av zis: — Purèţ voi mire za (ali: de) sudnica. —

Ia av fost mai marle sudnìc de sub (ali: dupa) cral'u. Şi ia av acaţat î-măr tote hartele de cea cral'evìna. Şi ia misle: — Cum reş io face veri a mev om ocĭ ăn sud? Neca ie mie spure ce l'-am io facut, che av ie de mire aşa lucrat? —

Ia s-av ănveştit ăn roba de sudnic şi omu av verit cia la ia ăn sud. Şi-l ăntreba: — Ari tu mul'are? —

Ie av zis: — Ne! —

— E n-ai tu fost ănsurat?

— Ai am. —

— E iuva-ţ ie mul'ara! — Sudnicu av zis: — Spure bire şi pravo, che te voi pure ăn părjun şi abate. —

Atunce ie av spus tot cum s-au dogodit. Mul'ara au cunoscut omu, e omu n-au mul'ara. Atunce mul'ara a pus omu î-părjun. Şi ntrebat omu: — Iuva-ţ ie fratele? —

— Colè şi cole. —

Ia-u hitro cole piseit alu fratele, neca şi ie vire spure na sud cum a fost, cum av ie c-a lui mul'are durmit.

Fratele av verit. Şi-l ăntreba: — Cum ai tu cea vota cu mul'ara a telve frate durmit? —

— Aşa şi aşa! — A minţit fratele!

Sudnìcu spure: — Bire şi pravo spure, che te rem obisi! —

Asiru de frate av spus, che l'-au ţiganca dat cordunu, che n-av ie durmit cu mul'ara alu frate; nego l-av privarit!

— E iuva-i acmoce ţiganca? —

— Colè şi colè — av zis fratele.

E ie (ali, ia, c-a fost sudnic) c-a pus şi cesta-istu frate ăn pîrjun.

Verit-au ţiganca na sud. Şi av-o-ntrebat: — Cum ai tu cel'a gospe cordunu vlat? —

— Aşa şi aşa. Gospodu mn'-av dat sto ducati şi io l'-am lu gospodu dat cordunu. —

Atunce-av sudnìcu cl'emat tustrei scupa na sud şi-ntrebat cum au se cea dogodit. Sudnicu au dat alu omu deset pàliţe preste cur din cea che au crezut, ce l'-a fratele minţit. Alu frate au dat dvaiset e cincĭ, e ţiganca au cu patru cal' rastignit.

Şi datunce au scupa jivit omu şi mul'ara. Omu a fost sudnic e mul'ara ca şi manche, mul'are. E se n-au murit, ăs şi astăz viĭ, ma nu ştim iuva.

Spusa ăn 14 Şetemberu 1928 de *Mate Doricicĭ Martinina* din Jeiăn.

Părcoliţe

Abo se face, e zeleno naraste, e roişu ăn hrob cade.

* [Plivielu de n'iva]

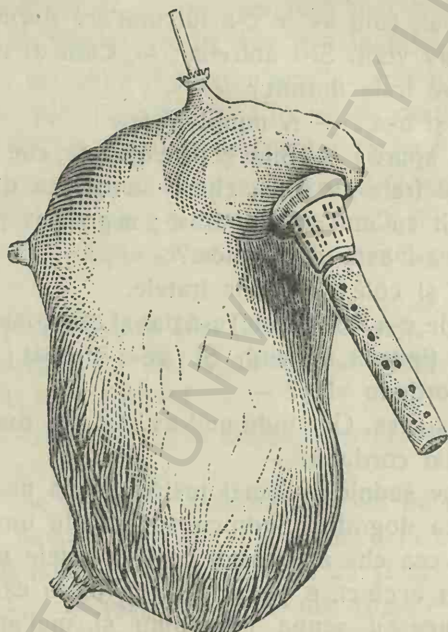
Cire meje mai pîrvile ăn basereca?

[Glasu de cl'ucĭ (ali: zuca)]

Spuse ăn 15 Şetembre 1928 de *Ioje Marmelichĭ* (16 an') ăn Jeiăn.

Cum ăs folele

Folele ăs de coja de nòtire. Cojà more fi de *notire*, che de oie-i mare, pac nu se pote ţire, pac more fi de *notiriţe*. Potle ăs *ţitore* ali *mìşniţele*. Mişniţele ăs aşa ca şi *volariţele* ali ca şi *şurlele* şi aru doi *piscure* carle staŭu ăn *liĭicĭ*. E ceasta

Folele (ăn libru lu T. T. Burada)

caneliţa (de osu de picioru de oie) cu care *se puhe* şi *se îmfla* folele. Şi cu jajetele *se pribirè* pre mìşniţele. Cu cincĭ jajete se pribire, cu trei *de desna* măra, e cu doi *de lèva*.

Spuse ăn 14 Şetemberu 1928 de *Mate Mişichĭ* din Jeiăn, cănd au ăn oşteria lu Mate Doricicĭ (Nr. ale case 96) cu folele sfirit şi-au înca zis: — M-am ăns ănveţat sfiri, cănd am oile pascaveit. Cănd io săm la cărbur, cănd pales, pac ă-sfires; totile dimu-n sus meje. Toţ omiri jucave. —

Părcolița

Dinţ n-are, măr n-are, piciore n'are, e pre ocna-n casa vire.
[Sorele]

Spusa ăn 15 Şetembre 1928 de *Ivan lu Andre Marmelichĭ* (16 an'; Nr. ale case 21) ăn Jeiăn.

Cela Seghuro

O vota-v un om murit aşa vreda (ali: na nahlo) far de prevt ăn Căştău. Și l-au dus ăn depojito, cole-n ţimìter. Şi atunce-av sudu urdineit che-l meghu doi omir veghl'a nopta ca şi mîrtveţu (ali: cela mortu). Și ur av cuvintat che va ie ĭi; ie che-i seghùr, che n-are frìca. E at meje cu ie, tot de susedu, ajuta (ali: veghl'a).

Când au iel' ăn ţimiter verit, ur zice che tota nopta la va fi fome şi sete; che neca ur meje a păre şi-a vir şi-a caş, c-or nopta mînca. Atunce cela-l ăntreba, ne cela seghuro ce-av fost, negh cela atu, — zice: — Ver ĭi tu cumpara, ali voi io? — E cela ce-au cuvintat che-i segur av zis: — Neca megh io cumpara! — ... che l'-a fost frica cia cu cela mortu fi... E celat-l' zice: — Ben' ămna, voi io cu cesta mortu ramare. Ăm va ie za cumpanìĭu fi! —

Cela-v mes cumpara, e cesta-istu ce-au cu cela mortu ramas, zvade-l din şcrin'e, raspol'-se di-ra sa hal'e, ănveşte-l cela mortu şi pus-l-av pre catrìda şede. Și l-au deştro zavit (ali: prigîrnit) şi l-au pus che dorme. E bol'e se ie'n şcrin'e cuca iuva-u cela mortu fost.

Când au cela verit, cela seghuro..., cu păra şi cu viru şi cu caşu, av la ie mes, la catrida. Zice: — Scol-te, nu durmi. Na-ţ păre şi caş. Și vir am adus! — E cela nu se vrese scula! E ie l-au înca cl'emat: — Nu durmi! —

E cela at atunce, din scrin'e, ă-zice: — E ado mie, ado, căn nu va ie! —

Atunce au lui tot cea din măr cazut de frica, che-a mislit che cela mortu din şcrin'e cuvinta. Și ie atunce tot au cea cìa lasat şi scapat-au de frica chia... E cela atu ăl' viche din

şcrin'e: — Cotro tîrleş? Nu me ancĭ ăns lasa! T-ai zis che nu-i ţie frica! —

Ce-av ie mai vicheit din şcrin'e, ie-av înca mai iaco fujit (ali: tîrlit), che a mislit che cela mortu cu ie cuvinta.

Şi atunce ie a scapat acasa şi cincĭ miseţ au zacut bolăn. Ceasta-i istina. Și io-m cela vezut carle au cea facut. Tîrda ïirima av avut şi seghurna. Ive Șaftichĭ fost-a a lui lume.

Spusa ăn 14 Șetembre 1928 de *Mate Turcovicĭ Rade* (57 an'; Nr. ale çase 20) din Jeiăn.

Părcoliţe

Patru fraţ tîrles ur dupa at e nicad nu se potu doteci.

[Colele de voz]

*

Am o fètina cu devet robe; cănd poşnes vo raspul'a, mores suzele roni (ali: plănje).

[Cebula]

De pun'a la urecl'e

O vota s-a ur cu at certat: Ur av dat celvetve o pun'e la urecl'e. Pac l-av tănji mes. Verit-av na sud ăntre rìhtaru. A-tuncea zice-l' sudnìcu: — Falit-ai, che l-ai! —

E ie zice cela ce l-av: — N-am falit, gospod sudnìcu, che l-am zadenit iuşto la urecl'e! Se nu reş fost zadeni, reş fost fali. Ma iuşto l-am la urecl'e. —

E atunci rìhtaru se hahaha ărde. E n-a ştivut ce-l' va zice.

Spusa ăn 15 Șetemberu 1928 de *Ioje Doricichĭ* (48 an'; Nr. ale case 12) din Jeiăn.

Părcoliţe

Desupra cosmatu, de jos cosmatu, e ăn pode mihùru.

[Ocl'u]

*

Nabrusito e zmocitu
Şi ăn cur (ali: ăn urecl'e[1]); ali derupoi) odejitu.

[Acu cu aţele]

Craleviciu Marco şi maia-ş

O vota Cràlevichiu Marco verit din svit acasa la maia. Şi av zis le maie: — Maio, io meg nazat po svitu! —

Şi maia l'-av zis: — Nu tu ĭi, fil'ule, a mev, chia dela mire, che io săm betăra, pac mire nu va ve cire hrani, se tu chia mesèri. —

Vezut-av Craleviciu Marco un feciorina, iuva se ĭighre cu o pucşiţa, şi atunce av mes la ie Craleviciu Marco şi l'-au zis celve feciorina: — Ce tu lucri acìa? —

E cela feciorina l'-av zis: — E ancea me ĭighres cu-sta pucşe. —

E Craleviciu Marco ăl' zice: — Arat-mie acea pucşe. —

E cela feciorina-l' zice: — Nu voi che-m rei o vla. —

E Craleviciu Marco ăl' zice: — Şa strìle ăn mire. Voi ve̋de cum acea pucnè. —

— Nu voi, che te reş ucide.

— E cu ce rei tu mire ucide, cùcaviţo?

— E cu ceasta pucşe, che cu ceasta se sachile ucide! —

Craleviciu Marco atunce-l' zice: — Arat arat, nu-ţ voi io vla! —

E cela feciorina ăl'-av aratat pucşa. Craleviciu Marco au o pus su picior şi au pus măra de sus şi au sprujit ali au cautat cum va pucni. Şi atunce ăl'-a pama prostrilit şi av zis: — E ia vezi, maio, cum a cùcaviţa, aşelve decĭco măra pro-

---

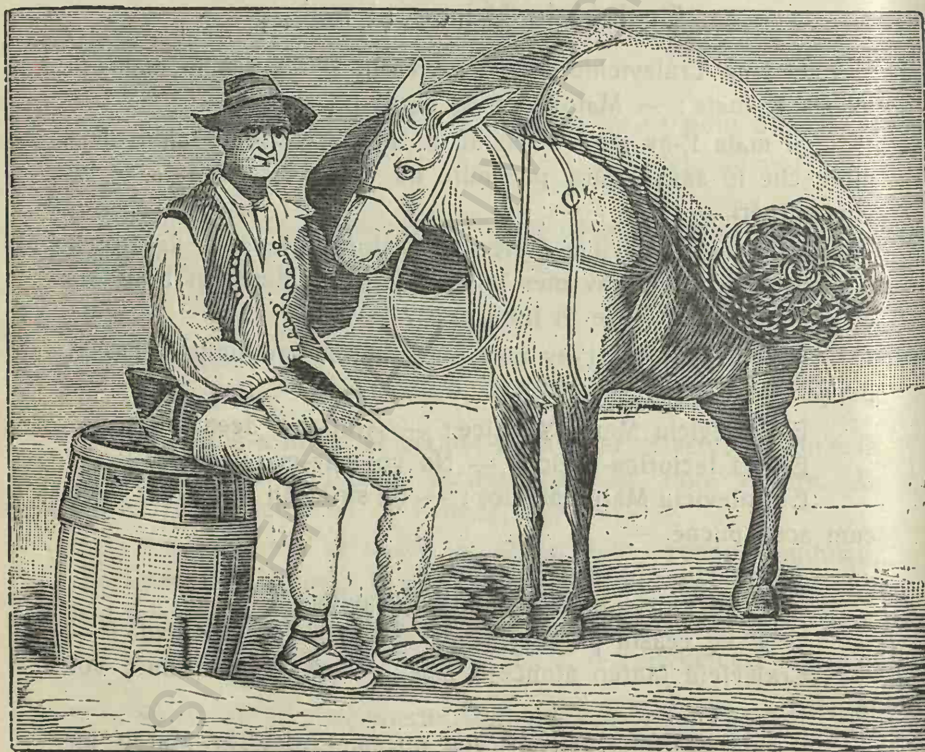
[1]) Acu are urecl'e.

strilit! — Şi av mes Craleviciu Marco acasa ranit şi jalostăn. Moreit-av atunce fi la maia-ş.

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Ioje Marmelichĭ* (16 an'; Nr. ale case 12) din Jeiăn.

Ce-a mai anche fost...

Mai anche n-a fost ăn Jeiăn cala de voz, părla n-av svitu vişe creşit. Ămnat-av omiri pre stîza şi cal'i a purtat pre sire cărburi. Pac acmoce av ţestele pofacut şi tragu cu vozurle. — (Jeiăn 13/9 1928).

Cia se vede cum a calu pre sire cărburi purtat (Şi acesta litrat ăi din libru lu T. T. Burada)

Ce pote omu dela clocîca ănveța

Gal'ira are pul' a sel', de-a sel' oşore. Pac se priblijve ghodina; atuncea se pul'i su al'ei crèlute spraves. Pac de ata gal'ira vire pul'u, che va ĭi ăn sùhota sub· ia. Pac îl gal'ira uciofnè cu cl'unu...

Ce re cea pute fi? Cum are ia ràzum che n-av de ia potecit? Cîrstu more istu ràzum ave! Dealui sănje nu-i, pac îl vlaie ăn suhota neca nu pre ie cadave ghodina...

Spusa ăn 15 Şetembre 1928 de *Grgo Doricicĭ s-Mate Brişco* (79 an'; Nr. ale case 13) din Jeiăn.

Roba lu omiri ăn Jeiăn

De jos avem *maie* şi *coşùle*. Atunce ăi *làibăţu* şi desupra *iacheta*. *Mundantele, bragheşile* şi *jujn'a*. *Bicĭvile* şi *postolele*, ali *naticàci*. E pre cap purtam *cumarac*. — (Jeiăn 7 Set 1927).

Omu carle gal'irile furave

Fost-av u-om. Cel'i al'ţ omir l-av tînjit che gal'ir furave. Şi l-au cl'emat sudnìcu (ali: rihtaru). Cînd av ie na sud mes, av vlat deset oşore cu sire, che va lu rihtaru da, che-l va măn'e strafei (ali: săndi).

Verit-av ăr-o casa la o jensca, che va la ia cea nopte dormi. Pac au ăntrebat se are ceva de mînca. Cea jensca-v zis che n-are.

— Ben' — av ie zis — sudnìcu are dosta ce mînca; fe tu o furlansca palenta şi rem noi ceşchi oşore ofrighei. —

Şi iel' au cea facut. Cea jensca au zis celve om: — Ămna tu părla afara, pre baladur, carle vişe şcalîne priscocirem, cela va ţot poidi. —

Jensca de dracu, şegava, ia av manche priscocit, samo doi scaline. Şi cela asir, mun'it, s-au ca şi aretele napustit, pac au toţ scaline priscocit. Cea vota au baba uşa-ncl'is şi ia a

mes poidi palenta şi frita. Ie cu bovane ăn uşe hite de rascl'ide. E, dracu, va baba uşa rascl'ide cînd ie al'ei bura palenta şi frita!

Atunce-av ie chia mes, drug de ceare iuva va durmi. Verit-av ănr-o ştala şi mes-au ăntru slama dormi. Verit-au nopta taţi c-or oile fura. Pac au vlat un tat sub pàzuha slama, cu ce vor focu loji cănd ăn codru oile speciru (ali: cocùru). Și cela omu scupa cu slama! Cela om zice ăns cu sire: — Vezi cum săm io mun'it! Acmo m-or taţi şi ucide! —

Cănd a verit taţi ăn codru, ăn casa a lor, au hitit slama şi ie pre vale! Taţi cuvintu: — Ce rem de ie? Uri cuvintu: — Ucide-l! — E uri cuvintu: — Ne-l ucide! — Şi l-av lasat viĭu. Atunce-av cìa o mare băcĭva fost şi pus-ăl-av ăn băcĭva, neca nu vede ce iel' lucru. E băcĭva n-au zacepit taţi. E ie a vezut ce iel' lucru. E cănd au taţi oile specit şi poidit, au iel' zadurmit.

Verit-au cìa lisìţa cel'i osìţe pobirui. Lisìţa a pus coda ăn şcul'a de băcĭva. Acaţa-se cela om ce-av ăn băcĭva fost de coda lisiţel'ei c-amîndo măr. Lisiţa a poşnit scachei co de cea băcĭva şi afara l-au zavucit cu tota băcĭva. Și a ia poşnit pre o costa se tachei tot scupa. Și cănd av băcĭva îr-u copacĭ zadenit, s-av razbit. Atunce cela asir av zis: — Nu voi vişe gal'iĭ furavei! Hvala Boga, che m-am ahmo spasit (ali: reşit)! —

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Mate Doricichĭ Martinina* din Jeiăn.

Do-trei besede

Și fl'eru se daie umisì!

*

Batut săm, nu cuteg plănje...

*

Fl'eru s-abate părla-i cad.

*

Saca stvar ce se tămno face, iaşe afara şi se doznè.

Spuse ăn 15 Șetembre 1928 de *Grgo (Gregor) Doricicĭ* s-*Mate Brişco* din Jeiăn.

Şuştaru şi taţi

O vota-v în şùştar a coje mes cumpara. Cănd av cu coja pre codru mnat, pre cale tot a vezut che taţi viru cătra ie. Atunce alui a frica fost, che-l vor ucide şi coja vla. Atunce ie av cotrò va scapa (mislit). Cia a fost un mar(e)le g(ă)rm. Ie av scapat sus ăn ie, şi ie staie cia şi taje şi n-a putut de frica.

Apolonia Marmelicĭ cu maia-ş (Litrateite ăn 6 Setembre 1927)

Verit-au taţi, ustavit-s-av iuşto sub acela gărm. Atunce taţi a focu nalojit şi av-o oie specit. Şi oia ă-cocu. Şi alui, cela ce-a fost sus, l'i s-a poşnit pişa de frica. Şi ie moreit pişa. Şi taţi se naziruis în sus, che ce cea cadave. Ur che zice, che boija slana (ali : mrazu, rossà) cadave.

E alu cela şuştar rupoi che s-a poşnit şi cela grosu face. Şi ie n-a vechĭ putut tîrpi ăn cela gîrm. Şi cînd au ie, che va bragheşile raslega, cela cup de coje, ăl'-au cazut jos. Atunce taţi au oia lasat cia şi chia scapat de frica, c-a mislit che va şi ghărmu pre ie cade, che va potuci-l' şi chia au iel' scapat. E oia a fost copta vechĭ.

Atunce au cela şuştar jos mes. Pac au poşnit cu o britvìţa (ali : cu un cuţit) carne reji (ali : mînca). Pac au un tat nazat verit. Şi zice : — Ce tu cia lucri ? —

— Carne ă-merănc ! —

Tatu zice : — Ver mie da ? —

Ie zice : — Voi ! Ma — zice — cu limba preste cesta cusicĭ de carne trecĭ, ver vede cuma ie ; se-i bura.—

Tatu au stegnit limba pre cea carne e cela şuştaru cu cela cuţit prisece-i limba. Atunce-au tatu chia scapat şi dupa cel'i ă-viche cum l-au limba durut, che neca-l aşteptu. E cel'i

au înco mai iaco ăntre ie fujit. Atunce-au şuştaru oia vlat şi acasa av mes.

Spusa ăn 15 Setembru 1929 de *Mate Turcovicĭ Rade* (57 an'; Nr. ale case 20) din Jeiăn.

Ce-i novo ăn Jeiăn

Şula nostra a poşnit ăn 1927. — (Jeiăn 15/9 1928).

*

A nostru jupan (Toni Sancovichĭ Gîrjinca) are automobil. Patru zile che l-au dopel'cit din Tărst. A lui frate ăl gonc ca şi za şafera. — (Jeiăn 12/9 1928).

*

O vota av aşa ur şi-n Mune verit, aşa şcopăţ, ca şi berbeciu (che berbeciu [1]) n-are boşe). Pac av ie ăntru prevtu mes ăn basereca şi l'-a zis che nu-i ĭistina cė ie cuvinta. — (Jeiăn 17/9 1928).

*

Cesta an nu s-a facut cumpir căt am posadit (ali: ăn pemint pus) che-au şuşa (ali: uscato) fost. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Onucu lu Mate Turcovicĭ (Rade) sfirc-n gusli, e ie lăra de oie tal'e (ali: oia strijc). Din cea onucu guslc, che mai rad şcarele strijes, ca şi când omu jcchc şi morc sfiri (ur). Oia-i legatc e ur vo strijc. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Mate Doricicĭ mcje lucra cu lopata, cu crampu şi cu prăliţa. Cu praliţa noi ărpile vadim afara. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Tu şmîrcavăţule! Vişe ştiĭe oşoru nego gal'ira astez! Înca-i laptele ĭihne din gura, pac se face che ştiĭe! Ma se n-av ăncarcat cacat, nu ştiĭe. — (Jeiăn 17/9 1928).

*

Şe raş barem avc sto lire, raş şi io în sămăn' ĭi; ali aşa mores acasa muştele paşte şi maciăcu de coda traje! — (Jeiăn 17/9 1928).

*

Acasa steniţele mucĭca, pac nu se pote dormi. Poimo întru fir, ăn pod, ăn ştala. — (Jeiăn 12/9 1928).

---

[1]) Samo arctele ăi bur de face ml'el'.

Feta cara nu s-a dat merita dupa ceaia-ş

C-a avut un grof o mul'are. Pac av fost bolna. Pac av zis lu omu-ş (a selve), che neca vlaie arèlu despre măra al'ei cănd ia murire. E neca-ş afla fraiariţa carl'a ă-pristanire arèlu al'ei. Neca se dupa cea ănsora, carl'a fure arèlu bur pre jajet.

Şi murit-av mul'ara lu grofu. Atunce au grofu vlat calu şi av mes ceare fràieriţa carl'a va pristani arelu. Trei an' au cerşit. Niciurle n-au putut pristani cela arè.

Verit-au acasa. Şi ăl'-av zis fil'a alu grofu: — Ceaio, ai-ăţ aflat fraiariţa? —

E ceaia ăl'-av zis: — Ne, n-am aflat! Niciurl'a nu pote pristani arelu. Ali l'-e mai mic, ali mai marele. —

Şi fil'a-v vlat arelu despre miza cănd av merindaveit, şi a pus arelu pre jajet. Şi av zis lu ceaia: — Ceaio, mie-i bur. Mie pristane fino. —

Atunce l'-av ceaia zis: — Hvala Bogu! Ciuda-m oboidit, n-am putut afla nicio se-r-l'a pristani arelu, nego ţie. Şi io voi tire vla. Şi ver fi a me mul'are. —

Fil'a l'-av zis alu ceaia: — Ceaio, cum raş fi io ţie mul'are, cănd ăm va fi ruşire de omir e pecat dela Domnu?! —

Atunce l'-au ceaia zis: — Pomo amindoi cu cal'i părla cea apa ăn codru na proşetei (ali: na şpas, na şpanţir) şi vlam-na apa şi păre. —

Cănd a verit la cea apa, av zis ceaia le fil'e: — Ver voli te merita dupa mire, ali neca te ucidu! —

E fil'a av zis: — Mai voles neca me ucizi, negho neca săm io a ta mul'are, che-m va fi ruşire de omir şi pecat dela Domnu! —

Şi atunce ceaia le fil'e amindo mărle dela umere oţecit. Şi av-o aşa lasat cira, la cea apa. E ceaia av mes cu cal'i rupoi acasa.

Şi atunce a fil'a far de măr pre codru mes. Pac av verit la în iardin şi av fost obgradit (ali: zazideit) cu zid. Ia-v cerşit iuva-i mai mic zid, se ra pute ănuntru ri. Mes-av ănuntru şi cu dinţi au măncat jir (ali: mere) din grane.

E cela iardin av fost a urvetve cral'. Şi au atunce zis cral'u hlapţilor che nu-l' bire vegl'u iardinu; che-l' nuşte merănca de sachile mer. E hlapţi av zis che bire vegl'u.

Pac av zis fil'i lu grofu: — Neca noi rem ĭi vegl'a sachile o nopte! —

Părva nopte a mes cela mai tireru fil'. Pac n-av niş vezut ăn iardin. Cănd av verit acasa av zis alu ceaia: — Ceaio io am bire vegl'at. Niş n-am vezut; ni pul'u se ra veri ănr-a nostru iardin.

Ielena Turcovicĭ (Nr. ale case 20) cu fecioru al'ei (Litratcita ăn 8 Pangustichiu 1927)

Ata sera a mes cela a dovile fil', cela mai betăru. Şi ie au gl'ih (ali: toturo) aşa vegl'at ca şi cela atu.

Mes-au a treia nopte cela mai betăru, şi cînd a verit ănuntru ăn iardin, a vezut che se o grana trese şi mes-av vede ce cea trese. Cănd a verĭt la cea grana, a fost o jensca fără măr, pac ăl'-av zis: — Ce tu aciĭa lucri? —

— E ancea mărăncu şi me ascundaves, che miau ceaia mărle tal'at: che mi-av zis che neca me dupa ie merĭtu, ali che-m va capu tal'a. E io n-am me vrut dupa ie merita. Pac ămi-av mărle oţecit. Şi io me munces aşava fara măr! —

Şi zice celve fil' alu cral'u: — Ucide-me nu me lasa aşava jivi! —

E fil'u lu cral'u ăl' zice: — Ala cu mire acasa, noi te rem ăn svila ănveşti. —

Zis-au che nu meje, che-i tota raschinita şi ogrebita. E ie l'-au zis: — Ămna cu mire. Tu ver fi a me mul'are. —

Şi ia av mes cu fil'u lu cral'u acasa. Şi cănd av verit acasa, av zis alu ceaia: — Ceaio, ceasta av ano lucrat şcoda ăn iardin. — Şi atunce-av zis alu ceaia: — Ceaio, io me voi dupa ia ănsura. —

E ceaia ăl'-av zis: — Cum te ver tu dupa ia ănsura, cănd ie fără măr şi tota rachinita!? —

E fil'u av zis: — Neca ie! Noi rem ave hlapţi şi decle ce vor ano lucra ăn locu de ia. —

Pac ăl'-av ceaia zis: — Ben' cănd ver şa, de! —

Atunce av-o ănveştit şi s-av spelat şi vo pus şede ăn zlatna catrida. Și a mes fil'u alu cral'u d-atunce ă-miseţ ăn oste. Și ia-v ăn sarcira fost. Ia av avut de-atuncea doi fecior, ovota (ali: dvoiţi). Atuncea av pisait cral'u alu fil'u ă-oste che-l' are mul'ara doi fecior: fil' şi fil'e. E cela ceaie cel'a jensche av fost pòştar, av hartele purtat. Și a berit cea harta ce-av piseit cral'u a selve fil' che-l' are mul'ara doi fecior. E cela grof av ăl' harta proberit şi av-o raspareit şi av-o ata napiseit: che l'-a mul'ara facut căre şi macĭca. E fil'u alu cral'u av piseit nazat alu ciaia: — Neca are ce are! Ni căre, ni macĭca, neca stauu acasa părla io verir din oste! —

Pac av grofu rupoi proberit harta şi au raschinit. Pac au ata napiseit alu cral'u: Neca ocl'i scopes de ia pac neca-l' spraves părla ie verire din oste. E cărele şi macĭca neca ucidu.

Cănd au cral'u acaţat cea harta, au poşnit plănje şi av zis: — Cire-av ceasta piseit a melve fil'? Io nu l'-am piseit c-are căre ni macĭca, nego muşat fil' şi fil'e. —

Pac ăl'-av do bisaghe uşit şi av zis cral'u che nu-l' va ocl'i scopei, nego ăn bisaghe ăl' va pure feciori şi ăl' va pre svit tremete voli, nego ăl' zagubi (ali: ucide). Şi mes-av chia cu feciori plănghănda. Verit-au la o apa. Pac a fost o ghreda preste cea apa. Și cănd a fost ăn pode, l'i s-a bisaga omiţuĭt despre umer (che n-a avut măr) şi a poşnit plănje che-l' vor feciori ăntru apa cade. Pac a vezut un betăr sìvast che vire şi ăl' zice neca-l' podvighne feciori cu bisaga, che-l' vor ăntru apa cade. E cela betăru ăl' zice: — Ce-m ver da, ţ-oi io mărle da (ali: pure). —

E ia-l' zice: — Niş, che n-am niş, che săm sìrota. Tu nu-ş Domnu che-m ver mărele da. Domnu ăm va mărele da, ma ne tu. Io nu ţie credu che-m rei tu mărele da. Io samo lu Domnu credu. —

E cela betăru-l' zice: — Io săm io! Io-ţ voi mărle da. —

E cea jensca-l' zice: — Podvigne-m feciori neca-m nu ăntru apa cadu! —

E cela betăru ăl' zice: — Nu-ţ voi podvighni, nego podvighne-ţ ănsa, sai ari amindo măr. —

E ia-l' zice: — Cum am, cănd n-am! —

E cela sivastu-l' zice: — Ia nafe cu jivotu şi cu umerle-n sus, pac ăţ ver mărele vede. —

E ia-v facut şi av mărele-l' narastit zaino. Şi atunce a mes chia pre codru cu feciori. Vezut-av o capra. Mes-a dupa capra cu feciori ănr-o pecìna. Și cea capra av avut lapte şi a vo pomuzit ăr-o cameniţa, che vor be feciori lapte. Și cea capra av saca zi mes şi verit ăn cea pecina şi saca zi a vo pomozit trei vote.

Vechĭ av feciori cincĭ an' avut cănd au ieşit din pecina. Pac l-au maia aratat fraj şi malaniţe, căn che fure roişo, neca mărăncu, e căn che-s abe, che nu-s bure, neca nu mărăncu che re muri. E feciori au ăntrebat maia: — Ce va zice *muri?* —

E maia s-au cucat şi av zdjdriml'it (ali: ocl'i ăncl'is) şi av zis: — Cìnd che nu diheire ni sapa avure şi căn che aba ăn faţa fure, atunce che va muri, che nu va vişe fi viĭe. Ni che nu va cuvinta. Atunce che va fi morta. —

Verit-au, cănd av verit fil'u alu cral'u acasa, au zis ale maie: — Maio, iuva-i a me fraiariţa şi fecior? Ce che mi-aţ aşa de ia piseit c-are căre şi macĭca? —

E maia ăl'-av zis: — Pre a me duşe a fi, se ţi-am io piseit niş grumbo. Io ţi-am piseit che are doi fecior. —

Atunce a mes ceare fil'u alu cral'u mul'ara-ş şi feciori. Și a verit ăn codru. Cări a poşnit latra şi dăhni dupa capra ăn pecina. Şi au ăntrebat cea jensca se cuteza ĭi ănuntru? E cea jensca l-au zis che pote ĭi. E cănd a verit ănuntru au se cucat şi s-a facut che dorme. Pac au zis cea jensca lu fecioru: — Dvighne, dvighne măra alu ceaia!

E cela om s-a facut che dorme. Și d-atunce av zis cela om: — E cum săm io a lui ceaie? —

E ia l'-av atunce spus cum s-av cu ia ghodit. Şi atunce ăl'-au zis neca cu ie acasa meje. E ia-v zis che nu meje, che l'-e ruşire de omir, che-i tota raschinita şi zamajita. E ie av-o prisilit. Ie l'-av zis: — Tu moreş cu mire ĭi. Tu ver fi a me mul'are. Și noi ne rem ănsura acmo, cănd verirem acasa. —

Cănd a verit acasa, s-au ănsurat şi s-au toţ zveselit c-are

mărele. Şi ceaia l'-a fost grofu ăn cuscrìe ale fil'e. Pac av zis fil'u lu cral'u mul'erl'ei a sel'e: — Ce ver tu voli neca lu ceaia a telve facem? —

— Niş nu-r-lem face, cănd ămi-av dat Domnu ate măr! —

E fil'u alu cral'u av zis che-l' va amindoi ocl'i scopci. E mul'ara ăl' zice che ne, che-l' va fi milo (ja) cauta. Şi atunce ăl'-av zis: — Ben', cănd nu-r-l'em niş face, spure che li'-ş fil'e, che ie n-av cunoscut, che-i cea a lui fil'e. —

Atuncea ia ăl'-av zis:— Ceaio, io săm a ta fil'e carl'-ai tu mărle oţecit. Ce voi io acmo ţie face? —

E ceaia zice:—Fe cegod ver de mire! —

E fil'a-l' zice: — Nu voi che mi te smiluĭş. Nego fi acmo cu noi părla ă-muriri.—

Şi fost-au cu iel' ceaia părla av murit.

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Maria Marmelichĭ* (28 an') şi *Ioje Marmelichĭ* (16 an'), amindoi cu Nr. ale case 22 din Jeiăn.

Ielena Turcovicĭ cu fecioru al'ei şi cu atu (Litratcita ăn 8 Setembre 1927)

Părcoliţe

Ie în frate; totile svitu ănveşte e ie ramera go.

[Acu]

*

Zace pre apa e nu se zmoce (ali: nu-i ud).

[Hladu]

Palcichiu

O vota che ş-av o maie zisicuit (tal'at) bîrstine (ali: drobne lemne) în foc şi atunce che ş-au odrejit (ali: oţecit) cela micu jajet de măra. Atunce che n-au ia ştivut che şi l-av odrejit. Și cela palcicu atunce c-a zavicheit: — Màiciţo a me, dvigne-me (ăn) sus! — Şi ia ănsa cu sire c-a zis: — Boje moi, io n-am nigdir (ali:, niciur) fil' ni fil'e! Cire mire cl'ema *maio?* —

Atunce che s-av cela oglasit; zice: — Dvigne-me ăn sus! Io m-am rodit d-a tev cela micu jajet şi m-am facut viu cîrst. —

Și atunce c-av ia-l dvignit sus şi l'-au dat lume: *Palcichĭ.* Și atunce c-av zis cela Palcic: — Spure mie, iuva-i a mev ceaie? —

Și maia che l'-av zis: — Av mes ăn pol'e ara n'iva cu cal'i. — Atunce ie c-a vlat rucènia şi dus-l'-a a selve ceaie ruci. Și acela ceaie che ara cu cal'i. Și cela Palcic ăl'-av zis: — Hvala lu Domnu! —

Atunce cela om che ăns cu sire zice: — Cire me cl'ema? — Și che s-av sus sculat şi s-a nazat nazirit vede che iuva-i acela cîrst ce-l cl'ema. Și atunce Palcichiu che l'-a zis: — Ceaia, ămna tu ruci! — Și che l'-a cela Palcichĭ zis: — Io m-am rodit aşa şi aşa de cela micu jajet ale maie. —

Ceaia che-l' zice rupoi: — Boje moi, dende te-ai tu rodit? —

Și Palcichiu-l' zice: — Ceaie a mev, io-ţ voi ajuta ara acmo. —

— E cum — zice — sinco moi, cînd tu-ş michicicĭ ni nu poţ dupa cal' ămna?! —

Atunce che l-av ceaia vlat şi l-a pus în urecl'a calului. Și ceaia c-a mes şede la n'iva şi li se nazire. Și acela Palcic c-a poşnit ara şi cuvinta cailor cum aru de mna. E ceaia n-av cu ie fost; ie av ăns arat. Atunce c-a trecut pre cale un poputăn om. Și che zice: — Boje moi, ceasta n-am nigdar vezut ni avzit: cal'i megu ănş şi aru; niciur nu-i cu iel'! E hlasu se avde, ce l'-av gonit! —

Și acela om che zice celve ceaie: — Cire — zice — ţie ara c-a cel'i cal'i, che om nu-i vede, samo glasu se avde!? —

Şi acela ceaie che zice de Palcic : — Se ver, ţi-l voi vinde. —

— Căt ăţ voi da pre ie?

— Lăhco na rem pogodi. Daţ-ăm î-tajen de rubl'i, va-l voi da şi purtaţ-îl chia. —

Şi vindut-li-l-av şi dat-ăl'-av î-tajend de rubl'i pre ie şi vlat-ăl-av chia şi pus-l-av ăn jep.

Şi c-av cela tîrgoveţ facut-a un cus de cale cu ie ăn jep. Atunce che li s-a onesnajit (ali : poserit) ăn jep şi che l'-av jep proghrizit (şcùliţa facut) şi chia l'-av scapat. E omu che n-av ştivut şi c-av chia mes far de ie.

Atunce che s-av acela Palcichĭ stisnit (ali : pus durmi) la cale, ăntru iarba. Şi atunce, ro doba de nopte, che ă-viru trei lup şi acela Palcic che la zice : — Cotro voi mejeţ, fraţ? —

— Mejem furavei. —

— Io va meh ajuta. Rem noi fi patru. —

Şi lupi zicu : — Ne, che tu-ş mic de cu noi ĭi ; che te vor ucide pre cale. —

— Io me voi prohuli ăns prin saca şcul'iţa. —

Şi ie c-a mes cu iel'. Atunce c-a verit la un cmet, la o ştala şi atunce che l-av trimes lupi prohuli pre sub pragh. Şi ştala av rascl'is dinuntru. Şi c-av zavicheit de tota gura : — Carle bo veţ? Veţ negru ali ab? —

Atunce un lup l'-av zis : — Nu vichei! Vle-ţ cela ce-i mai marele şi mai gras. —

Şi c-av vlat î-mai muşat băc şi che l-av afara zapel'eit. Şi chia ăn codru cu ie mes tuspatru. Şi ie che zice Palcichĭ : — Io nu va niş de ie ăntrebu, nego jelùdeţu (ali : ştumigu). Cea ato ăi tot a vostru. Mie va jeludeţu rabi. Io voi ăl vla che voi durmivei ănuntru. —

Şi vlat-ăşi-a jelùdeţu. Şi c-a mes ăn ie durmi. Şi când nu s-a sproberit dorme înca şi astez.

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Anton Turcovichĭ* (22 an' ; Nr. ale case 76) din Jeiăn.

Cum ăi ăn Jeiăn

Ancea nu creşte ùlica, ni costan'u, ni smocvi, ni broscva, ni grozdi. Ăi previşe race. La susedu ă-crescu grozdi, ma nu potu dozori, che-i previşe race. — (Jeiăn 12/9 1928).

Maia ce-av tot vezut

O vota c-av avut o maie şi ceaia în fecior. Şi c-a vechı avut cătra zece şi doi (ali: dvanaist) an'. Şi che l-av tremes la vacı. Fecioru c-a verit sera acasa far de vacı. Şi che-l' zice ceaia: — Mali, iuva-s vacile? —

Mate Turcovicĭ Rade cu mul'ara (Litrateit ăn 8 Pangustichiu 1927)

— Pl'erdut-am-le!

— Prende?

— Cole-n codru... —

Atunce ăl-au ceaia poşnit bate. Fecioru au scapat chia afara. E ceaia-u dupa ie mes. Pac l'i s-au ascuns în ştala. E ceaia av renche mes. Fecioru-au nazat în casa scapat. Cotro se va ĭi fecioru scunde? Su patu alu ceaia!

Cănd a mes ceaia şi maia durmi, av brişcula lucrat. Şi ia cănd a finit, maia zice: — Am vezut tot ce-i pre pemint! —

E fecioru ascuta de su pat. Şi atunce fecioru zice: — Maio, ai şi a nostre vacı vezut?! —

E iel' s-au atunce ustraşit şi zasramit. Şi che ceaia zice: — Mali, iuva-ş? —

— Ancea!

— Ce che n-ai mes vacile ceare? —

E fecioru-l' zice: — Ante maia a zis c-a vezut tot ce-ĭ pre pemint. Şa şi vacile nostre mores fi pre pemint... —

Spusa ăn 15 Şetembre 1928 de *Mate Turcovicĭ Rade* din Jeiăn.

Dujnicu de po de şold

O vota a fost doi cun'az. Pac av ur celvetve zaimit po de şold. E cela siromahu nu l'-au avut dende turna. Cela-atu ăl-av silit neca-l' torna, che-l va tînji. E n-av avut dende. Pac au se omislit şi zis le mul'are: — Io ştiu ce voi! Io voi me face mort. Pac me veţ duce ăn besereca, ăn şcrin'e, şi me veţ veghl'a. Io me voi face mort. Pac va cela om misli c-am io murit şi va ĭi chia dela mire. Pac nu-l voi io plati cela dug. —

Verit-au taţi cu nopta ăn besereca şi av zis taţi uratve: — Ce rem de cesta om face? —

E în tat a fost nov. Şi l'-au zis cel'i al'ţ taţ: — Na, ămna tu cu cesta cuţit de cela mortu om odreji (ali: tal'a).

Atunce au cela din şcrin'e se scocit, e taţi au toţ chia scapat de frica, che au mislit che-i cela om mort. Atunce au cela om poberit toţ pinezi ce-au taţi avut şi av raspartit cu cela atu om a cui a fost dujăn. Atuncea ăl' cela om cuvinta: — E torna-m acmo cela po de şold ce mi-ai fost dujăn! — E taţi au dela ocna ascutat. Şi av zis: — Avzi, avzi căţ omir ăs ăn besereca, căt am noi pinez avut, înca n-a verit ni pre sachile po de şold! —

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Ioje* (*alu Mate*) *Marmelichĭ* (16 an'; Nr. ale case 22) din Jeiăn.

Cel'i din Mune

Nu-smo noi pravi (ali: bur) priatel' cu cel'i din Mune. Cel'i din Mune ra rad a nostre jensche, che la se deştre vedu.

Ăn Jeiăn ăs 20 mul'er din Mune. — (Jeiăn 8/9 1927).

*

Ceşchi doi cal' ăs iaco mîrşav. Aru tămăn gospodar. Gospodaru-i din Mune şi-i mun'it che av a sel'a maie limbe vindut. — (Jeiăn 12/9 1928).

Ce n-a piscit [1]) Mate Turcovicĭ

din Jeiăn ăn 22 Màrăciu 1928

Și dragi moy Priatelj akmo navem

ni cacav Prevt ni misa ni Prevt

Nego Mušat va rugam ne ca na

ăn Prevt tremete dela voj/

Și draghi moi priatel' acmo n-avem
nicacov prevt, ni misa ni prevt,
nego mușat va rugam neca na
în prevt tremeteț dela voi . . .
. . . . .
Pîrla ocĭ veri, Domnu
cu voi și cu vostra mul'are
M. Turcovicĭ

Pirla očveri domnu

ce cuvoi și cu vostra Muljare

M Turcovich

[1]) M. Turcovicĭ a spus şi uru atu a piscit.

Cum av jensca sudnicu cu oşorele abatut

Un grof av avut un fil'. Şi cela fil' se re fost rad ănsura. E ceaia-l' cuvinta neca nu se ănsora che-i tirer, che-l vor jenschele privari. Zis-ăl'-av neca aşava jensca afla cara avure aba *butiga*... Pac ăl'-av ceaia zis: — Ămna tu sub most saca zi do ure, pac te nazire cara avure aba. —

Cea-v avzit o maie şi av avut o fil'e ubojna, sirota. Bol'e ia-n butiga cumpara po de chila de aba farira şi l'-av-o namajit domareţa. Pac av-o tremes neca meje pre cela most oci şi cole şi neca muşat roba derupoi o mîrviţa in sus dvigne, che ra cela asir ce-i sub most vede che are ia aba...

Mul'are din Jeiăn
(Litratcita ăn 12 Set. 1928)

Şi vezut-au c-are aba! Atunce-av fujit (ali: tîrlit) sus pre most vo ăniurba. Pac ăl' zice: — Ver tu mire vla? —

— Voi, se ver tu mire, ma io săm siromaşna.

— Nu face nis. Io-i tire toturo vla. —

Şi iel' a mes scupa na şpas. Şi poşnit-av cela tireru lucra...

Ceaia av vezut che-i a lui fil'u negru sub ocl'i şi-l' zice: — Ce tu, sinco lucri? —

— Ceaio, io mi-am fraieriţa aflat, che me voi ănsura.

— E ai tu vezut, are aba, ali negra? —

— Aba, aba! —

— Bire-i! Caut neca nu te jenschele privares! Pac ăm ver spure se are aba. —

Ie au cavtat. Tot are negra!

— Ai tu vezut che ţ-am io zis che te vor privari?! Acmo vo moreş lasa şi căte vote ai tu cu ia fost, plate-l' bire. —

Ie l'-a platit e maia le fete a mes tînji-l pre sud. Cănd a verit na sud, toţ scupa, sudnicu av zis: — Ben' bire-i! Ie t-au platit; vişe n-ari niş cu ie. —

E maia, şegava, av avut cu roişu faţolicĭ şi u(n) oşor. Pac au zis alu sudnicu: — Gospod sudnic, staţ o mîrviţa, va voi io cu cesta uşor buşi sub a vostru ocl'u; veţ vede cum va va negru ramare. —

Ia av pus oşoru ăn cela roişu faţo şi av sudnicu sub ocl'u ăn faţa buşit. Pac av zis: — Vezi tu, sudnicule, cum ăţ ie faţa negra! Staţ va voi io înca o vota buşi sub cela at ocl'u... Acmo vedeţ cum ste negru voi!... Căte vote av fecioru buşit a me feta cu a sel' oşore! E i-om samo voi doi vote, şi-ste negru. More a mel'e fete (ale fil'e) negra butijiţa fi! —

— Şi niş ato, neg iel' se mores ănsura — av sudnicu zis. Şi s-av ănsurat, şi astez ăs vii se n-a murit.

Spusa ăn 15 Şetembre 1928 de *Mate Doricicĭ Martinina* din Jeiăn.

Case din Jeiăn
(Litratcite ăn 13 Set. 1928)

Jenschele . . .

Jensca vera-i aşava: Ur jos, ur (ali: at) sus! C-are şupl'u cap. Nu-l' pote ăn cap obstani. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Se veţ mul'ara avc moreiţ cu ia ţirc; se nu cu ia ţirureţ, va va chia zdreni. — (Jeiăn 15/9 1928).

*

Ceasta ste voi jenschele strîmbe, che-i tămna vreme, che previşe cu crèlutele jucaţ! — (Jeiăn 15/9 1928).

*

Jenschele aru lunj per e scurta paminte. — (Jeiăn 15/9 1928).

Ce se-n casa zapustita dogode

O vota av fost ăru codru o casa. Pac ăşi-av în ia louţi spravit ce-av acaţat şi ulovit. E în cea casa s-a văvăc nuşte avzit şi rompeit. O sera av ramas ur cira cuhei. Şi nuşte-l' viche din diml'ac: — Spusti-me-voi! —

E atunce-av lovèţu chia scapat de frica. Şi av spus celor atore lovţi — fost-a trei de iel' — ce che s-av avzit din diml'ac. Pac av zis cela atu: — Asera voi io ramare cuhei! — Şi av ramas cela atu.

Tot rupoi nuşte viche din diml'ac: — Spusti-me-voi! —

E cela lovèţ av rupoi chia scapat. Pac av zis cela tireru lovèţ che va ie ramare asera cuhei cira. Şi av ramas.

Tot rupoi nuşte viche din diml'aç: — Spusti-me-voi! —

E cela lovèţ ăl' odgovore: — Spuste-te, ma samo nu te în pin'ata (ali: ola)! —

Înca-l' viche: — Spusti-me-voi! — Pac s-av spustit o bedra de om. Atunce s-au rupoi cea ata. Rupoi viche nuşte: — Spusti-me-voi! —

E ie rupoi zice: — De! Samo nu-mi-te în pin'ata! —

Pac s-au spustit omu totile! Şi s-au atunce cela loveţ rasiadit şi zice: — Cire-ai tu straşit? Ali ce-ş tu? —

— Io săm ancea! Ceasta casa-i a me! Ăn ia nu cuteza niciur fi! Şi ămna chia dinuntru, che se a mev fil' verire, cu devet capure, mai mic cus de urecl'e va de tire ramare! —

Spusa ăn 15 Şetembre 1928 de *Ioje Marmelichĭ* (16 an') din Jeiăn.

Macica şi şoreciu a scupa tras...

Avut-av grofu o fil'e şi ia se re fost rad merita. E ceaia cuvinta: — Ari încă vrema tu! Nu te ver înca merita. — Neg l'-au aşa zis: — Ămna pre svit, ver vede cum svitu jive! —

Mate Doricicĭ Martinina carle ştiĭe căta ştorii
(Litratc't ăn 17 Şetemberu 1928)

Şi ia av verit acasa pămetna: av zis che nu se va înca merita. Şi ceaia vo rugat neca se merita. Ia av zis che nu-şi pote afla om, che nu vo pote niciur face neca se ărde. Şi av-o tremes iuva a fost muzica, banda, plesure... Niş n-a val'eit!

Avzit-av cea un tirer, un fecior siromah. Ie av zis: — Io voi-ĭo face ărde! —

O vota fost-a cesta marele plez; ceşchi bogataş, toţ a fost colè, che toţ re fost vo rad vla. E cela fecior îş-a vlat un mic vozicĭ. Pac av napregnit (ali: su vozicĭ pus) macica şi maciăcu, e direnche şòreciu şi ştacoru. Şi av ie mes printre cela plez cu a sa caroţa şi cu a sa blaga. Muzica tota s-au ustavit şi plezu şi toţ ceşchi s-a poşnit ărde. Şi fil'a lu grofu s-av iaco ărs. Atunce av cela fecior zis: — Vezi tu cum voi io fina (ali: muşata) mul'are şi bogata ave! —

Şi cel'i al'ţ ăn plez iadni pre cela fecior ca şi draci a fost. Ali ie toturo s-a dupa ia ănsurat. Şi astez ă-scupa jives...

Spusa ăn 16 Setembre 1928 de *Mate Doricicĭ Martinina* din Jeiăn.

Ate stvar din Jeiăn

De cele piciore de renche îs buri boĭi de sta, ma de cele de dirapoĭ nu-s buri de sta cînd se farecu. Trebe ăn l'ubiţa-l pure. Pac va sta atuncea mai rad. — (Jeiăn 7/9 1927).

*

Cănd omiri puru tabac ăn gura, cea se cl'ema *chica*. E cănd dveces (ali: cu gura lucru), atunce *ăchiches*. Căn omu pure tabac ăn gura, nu-dinţi doru. — (Jeiăn 14/9 1928).

*

Căn se caşu face, se cl'agu ăntru lapte pure. — (Jeiăn 14/9 1928).

*

Avocaţi aru bure britvi de bri! — (Jeiăn 16/9 1928).

*

Omiri se ciudes căn noi cuvintam aşa rumun'schi (ali: jeianschi) E niciur nu ănţelege căn cuvintam. — (Jeiăn 13/9 1928).

Bîrdasa şi Cîrpan

O vota-v ţesaru din Dunai vrut ĭi ăn Tărst. Şi meje ie pre cale c-a sa caroţa şi c-a sel' gheneral. Cănd cole îro cus de cale, vedu che ă-staie în ca şi în om la ie. E cela ce-au calu avut, ie-av sare gonit cuntraband. Şi ie au se ustraşit che finanţa vire, che ăl re lăhco acaţa, che n-are vişe ţait se de ascunde. Şi ie au ramas aşa, părl-au caroţa cia verit. Atunce au fost mare ne. Şi n-au putut niş (drugace), neg au vlat calu şi tot scupa ce-au fost pre ca ăm braţe şi pus-av din cale chia. Ţesaru s-av ciudit cănd l-av aşa iaco tare vezut şi l-av întrebat: — Dende-ste voi? Ali ce-ste voi de ur? —

E ie av zis che-i un siromah cmet şi che se munce şi jive cu ceaste stvar aşave: — Io săm dela Sveta Troiţa (cea-i vărde L'ubl'an). Cîrpan ăi a mev lume. —

E ţesaru: — Cătro meji tu cu cesta ca, ali ce ari? —

Ie av zis, av minţit: — Gones grese. —

Atunce av zis-ăl' ţesaru: — Ce ver acmo cu grese, căn ie iarna? Gresele ăn iarna vor pucni; nu-s bure ăn iarna. —

Atunce av ie zis: — Io am le uvit ăn muşl'u; nu vor pucni. —

— Ben'! Lucra cum poţi şi jive renche. — Atunce au ţesaru mes chia şi av mes acasa.

E ăr-a lui dîrjava av osta fost. E a lui osta av dela în iaco tare om tota cadaveit. Lu cesta zmaiu fost-a lumele Bîrdasa. Atunce ţesaru au se c-a sel' gheneral ăntrebat: — Ce rem acmo? Tot na va dracu vla! — E lu ţesaru a verit ăn cap de cela om ce-av grese gonit pre ca şi av calu putut purta ăn braţe. Zice ţesaru ăns cu sire: — Cesta more fi bur! Pomo din ie! Morche che ra ie bur fi de cela om uvîrni (ali: primoji, mai tare fi). — Ţesaru av zis che-i triba din cela om pisei, ce che ra ie face ali zice. Căn che-i aşa tare, morche va fi mai tare nego Bîrdasa. Şi au tremes din ie.

Verit-au Cîrpan la ţesaru. Şi ţesaru alui zice che-l va nuşte-ntreba se-i mogùche (ali: se se pote). Atunce av zis cela che neca-l' zice ce ra rad. Şi ţesaru zis-ăl'-au che-i osta şi Bîrdasa che-l' va tota dîrjava stuci. Se ra fi ie bur de cela om primojì. Atunce l'-au zis cela che se ufè: — Ben' — zice — io me ufes, se-m veţ da bire mînca şi be. — Atunce ăl'-au ţesaru dat în ml'e de poidi şi în fole de vir şi în cuptor de păre. Ie s-au namîncat şi napit. Atunce ăntreba ţesaru s-are bura orujìe, sabl'e şi ce ie rabe. Ţesaru ăl'-au aratat sabl'e şi ce-av ie vrut. Ali ie av zis che cea nu-i tot niş. Ăntrebat-a ie se aru covacìe. Şi ţesaru l'-au covacia aratat. Ie av vlat fl'er căt ra doi omir purta şi în băt cu ce-au trei omir tucit. Atunce ş-av ie ăns sabl'e facut. Cănd av ie sabl'a facut av ăntrebat ţesaru s-aru bur cal'. Pac l-av zapel'eit ăn ştala neca-ş zbere cumile ca va. Atunce av zis cela om che ceşchi cal' nu-s de ie. Pac ăl'-av dat ţesaru ăns a sev ca. Mes-a iel' scupa ăn ştala. Cea vota av cesta-istu calu de coda acaţat şi ca şi un maciăc şi afara stegnit. Şi zice: — Ni cesta nu-i de mire! — Ie av zis che cea nu-i niş caşi ni cel'i al'ţ. Alu ţesaru a fost ja şi ruşire, c-a mislit che cesta om nu va niş face. Ali cela om av zis — — Io voi ìi dir-a me mîrţina (ali: dir-a me cobìlina)! —

Atunce ie meje acasa şi c-a seu ca vire nazat ăn Dunài. Ţesaru l-au aşteptat şi cînd aşava cobilina vezut av ca şi jalostăn fost, che ie nu va face niş. Ali Cîrpan av zis che meje acmo u ìime lu Domnu. Şi iel' ăl'-au aratat craiu iuva-i cela Bîrdasa.

Atunce-au Bîrdasa ie zapazit (ali: vezut) che î-vire în protivnic a lui, ali pre tămăn ca. Şi che se Bîrdasa ufe che nu-l' va niş face. Atunce când a verit cela dela ţesaru la ie,

ăl-av fino pozdravit şi ăşi-av mărle dat. Cînd au Cîrpan stisnit Bîrdasa, ăl'-av de sub tote ungl'i sînje ieşit. Şi ă-misle: — Mai tare-i ie nego io! Ali ie-i din selişte; ie-i neănveţat în ceste stvar! Io-l voi cu şegavia! —

Cînd av iel' ăş zis ce vor lucra, s-a poşnit iel' abate. Bîrdasa au cu sabl'a mahnit. Cîrpan ăl'-av lemăn pus ăntre sabl'e e sabl'a alu Bîrdasa s-a acaţat ăn lemăn. N-au vişe niş putut face. Atunce au Cîrpan cu sabl'a ie mahnit şi l'-au capu oţecit. Şi Cîrpan a vlat capu alu Bîrdasa şi dus-au lu ţesaru. Şi ţesaru a fost zadovolăn (ali: de bura vol'e). Şi l-au ăntrebat: — Ce rei tu rad? Io-ţ voi da cegod ver; şi a me fil'e de mul'are. —

Cum se lăra torce ăn Jeiăn
(Litratcit ăn 13 Setembre 1928)

Atunce ie av zis che nu va; cănd che nu s-av părla acmo ănsurat, che nu se va ni cu fil'a alu ţesaru. Atunce în gheneral a fost iadăn pre ie: — Cesta-i în prost om! Ce va ie c-a Vostra fil'e!? —

E Cîrpan ăl' odgovore: — Prost ma bur de oste, gospodine gheneral! Cautaţ se nu reţ şi voi ca şi-av Bîrdasa mes! —

Datunce Cîrpan av zis alu ţesaru: — Nu voi io niş dela voi, ţesare, neg voi mie ăm potpiseiţ che io poc renche cu sara ămna cuntraband, che io n-am niciovota grese, neg sara purtat... —

Şi a renche cuntraband lucrat...

Spusa ăn 16 Setembre de *Iandre Turcovichĭ* (47 an'; Nr. ale case 76) din Jeiăn.

Frica alu dracu de mul'are!...

O vota c-a mes în om dupa mul'are, che-ş va mul'are ceare. Şi c-a verit ă-ro pol'e muşata şi pocusita. Şi che zice cela om: — Ala mul'aro a me, muşat ăţ ie ceasta pol'e pocosita! —

E ia che l'-a odgovorit: — Nu-i ceasta cosito, neg strijito! —

— Cum cănd ceasta se vede che-i cosito?! Che se zarizele de cosa conoscu! —

Şi iel' che mergu pre cale năspored. Omu-av fost ăn cale, e ia afara din cale. Şi ia che l'-a atunce doi jajete sub ocl'i stegnit: — Nu vezi che ceasta pol'e-i strijito? —

Ie, che ne. Şi atunce ia che-l' zice trei vote: — Strìji, strìji, strìji! —

Atunce che mergu chia renche şi mul'ara che l'i se ăn ocl'i văvăc nazire omului. Atunce mul'ara c-au ăn gropa cazut, che gropa fost-a ogîrnita cu muşl'u. Şi omu c-au chia acasa mes far de mul'are. Şi omu che meje ure do zile.

Şi c-a mes nazat vo ceare. Vlat-che-şi-av în conop cu sire şi c-av conopu ăn gropa zacaleit. Şi atunce c-au conopu ţirut omu, părla c-av conopu se otegnit ănuntru. Atunce c-av ie poşnit natezei sus. Cînd a verit la vîrhu de gropa, tot che l'i se ţire dracu de conop! Şi che-l' zice: — Zvucè-me afara, frate! N-ari frica niş de mire! Pac rem fi fraţ po Bogu. — Şi che l'-av zis dracu: — Cire av tire dopel'eit anci? —

— Io mi-am verit mul'ara ceare, che mi-av ăn gropa cazut! —

E dracu: — Io-m fost cu ia ănuntru! De cela crai ce-av la mire ia şezut, săm totile ab! Ociuvei-te Domnu de ia! Tu ai mire de morte spasit. Io voi — zice — ţie o mare stvar face. —

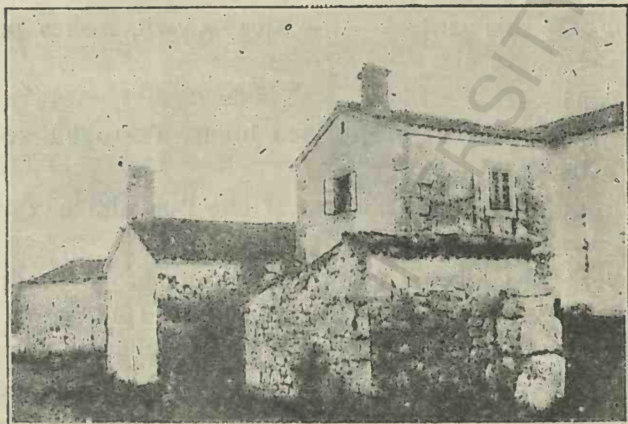
Atunce c-av dracu un pumăn de iarba otchinit şi atunce c-av-o dat acelve om. Şi dracu che zice: — Io — zice — ştivu la un ţesar che n-are neg ănsa o fil'e. — Zice: — Io meg acmo la cea fil'e; voi în ia ii. Niciur medig nu va vo ozdravi. Cîn tu veriri cu ceasta iarba, tu ver mire din ia afara zdreni.—

Atunce c-au glasu pucnit che-i fil'a lu ţesaru bolna şi

c-au toţ mediji verit la ia; şi colùdriţele şi bişcopu şi preuţi c-av-o blagoslovit che-l' va fi mai bire. Şi atunce c-a verit cela om cu cea iarba ăn cea cral'evìne. C-a verit la maia l'ei, la ţesariţa şi che-l' zice: — Io voi-o ozdravi! Ce-m veţ da? —

Atunce maia, mai hitro ce-a putut tîrli ăn cea soba iuva a fost mediji şi cu cea fil'a bolna. Şi zice: — Ancĭ — zice — ie-n medig che va vo ozdravi! —

Şi c-av ţesaru la ie verit, che-l' va da po de cral'evìna,

Casa din Jeiăn
(Litratcita ăn 15 Setembre 1928)

se vo ozdravire. Şi ie c-a mes ăn cea cambra la fil'e şi dracu che zice din ia: — Ai verit, frate? —

— Am! —

— Acmo — zice — io voi ĭi afara dencĭ. Ma nigdar vişe nu dupa mire veri, cotrò io mesèr! —

Şi atunce c-av vo ie ozdravit acea fil'e cu acea iarba ce-av avut. Şi dracu c-av din ia chia scapat. Dracu c-a mes ăn ata cral'evina; ăn ata fil'a lu ţesaru c-a mes. Şi atunce cel'i doi che s-av ănsurat scupa; c-a fost zetu la ţesaru acela om.

Şi rupoi c-a pucnit glasu che-i o fil'e de at ţesar bolna, priatel'u acestvè ţesar. Şi atunce cela ţesar c-a piseit celve ţesar che are ie zet în marele medigh; che-l rogha neca l'i-l tremete, che-l' va fil'a ozdravi: — Che-ra me dîrjava n-am niciur aşa marele medig ce va vo pute ozdravi. —

Şi zis-c-av acela ţesar aselve zet: — Zetule, a mev priatel', cela şi cela ţesar, ămi-a piseit che te rogha, che neca mej părla ie cole, che-l' ver şi a lui fil'e ozdravi, ca şi ai a ta mul'are. —

Zice: — Nu meg, che am pl'erdut. şi chia hitit ceale medijiĭ. —

Atunce che l'-au acela ţesar nazat otpiseit che more veri cole, che va osta pre ie pure şi che-l' va drjava unisti. Şi ţesaru che şi-av zetu prisilit che meje. Şi mes-c-av...

Cînd c-av cole verit: — Ai — zice — verit, a mev priatel'? — che l'-av ţesaru zis.

— Am! —

— Fil'a — zice — ăm ie iaco bolna. Te roghu se-m rei tu pute-vo ozdravi. —

Și mes-c-av la ia în cambra și che l'-av dracu zavicheit: — Cire t-a ocĭ tremes? —

— Verit-ăţi-am spure c-am mul'ara din gropa zvadit...—

— Tămno ai facut... — Și atunce dracu au de frica chia scapat din cea fil'e! Și fil'a c-au ozdravit atunce.

Și dracu c-au ăn mare scapat, che nu va nigdar vişe ăntru omir veri. Şi vechĭ nu l-au niciur vezut deatunce. E ie c-av l'i filele ozdravit!

Spusa ăn 16 Setembre 1928 de *Anton Turcovichĭ* (22 an'; Nr. ale case 76) din Jeiăn.

Părcoliţe

Cire meje pre selişte ănveştit ăn bucva (ăn coja de lemne)?

[Viru ăn sud (ali: băcĭva)]

*

Carle cănta cînd toţ omiri plăngu?

[Prevtu la zacopeit, la mîrtvèţ]

Cum hladu privare!...

O vota c-a fost în om şi o mul'are. Pac cela om che-va-vut mica (potriba). Atunce cea mul'are nu l-av rad avut. Şi l-av zdrenit chia. Şi ia a fost însa.

Pac au o vota verit în pècl'ar. Fost-av sera, ali n-a fost iaco şcuro; a fost lura. Pecl'aru meje la zidu de casa pişa. E cea jensca a fost ăn ocna şi cavta jos. Vedè hladu de potriba pre zid!... Atunce ia av mislit che-i cea a lui, cea mara şi ăl-au cl'emat la sire c-av zis ănsa ia c-are bura, che-i triba al'ei aşava...

Anton Sancovichĭ (27 an'; Nr. ale casei 46) cu crampu (Litratcit ăn 15 Set. 1928)

Ie a verit sus. Pac l'-av zis: — Ver mire vla? — Alui a fost ruşire, che ie a fost pecl'ar e ia bogata. Şi ie av zis che nu va. Jensca l-a silit che neca ă: — Che şi tu-ş bogat! — Şi l'-av zis: — Noi na rem văl'e ănsura. —

Şi s-av văl'e, văl'e ănsurat! Cînd megu scupa durmi, ie n-are nego mica potriba! Atunce l-av ia ăntrebat, zice: — Iuva-ţ ie cea mara ce-ai cea sera avut! —

E ie: — Io n-am neg ceasta...—

Atunce ia l'-av zis: — Marş afara! Tu-ş în siromah pecl'ar. Bol'e pecl'ei! —

Spusa ăn 17 Setembre 1928 de *Anton Sancovichĭ* (35 an'; Nr. ale case 28) din Jeiăn.

Bura mul'are

O vota av fost în grof tirer. N-au fost însurat. Atunce l'-av zis familia: — Din ce nu te-nsori? — Ie av zis che se va însura; che va vla cara l'i se mai maianche dopadire.

Și meje o vota în lov. Pac vire în codru la în om ce-a lucrat cărbur. Alui a fost iaco sete. Pac au întrebat neca-l' daie o mîrva apa be. Și cela om av lucrat; n-av avut cînd ii aduce apa. Pac au cl'emat fil'a a sa neca aduce celve grof o mîrva be. Fil'a av adus. Cînd av o ie vezut, l'i s-av cea feta dopadit. Pac ie av mes atunce acasa și văvăc av de ia mislit...

Atunce av mes o zi înca cole și av întrebat cela ceaie de cea feta c-au ie verit la ie, se-l' va da a sa fil'e che se re rad însura dupa ia. Celve om au fost rușire cînd a verit în grof la ie în codru, che se va nsura dupa a lui fil'e. Și l'-av zis: — Nu tu mire ave za norța! Tu îș în grof e io săm siromah. Tu nu ver vla a me fil'e. —

Grofu, che va vo vla iușto! Și av zis: — Voi n-aveț șcîrb de cea. Io voi tot cumpara ce fure triba la însurat.

Atunce av zis siromahu che neca se-nsora dupa ia...

Grofu av mes acasa și av cumparat tot ce-a fost triba. Și-av tremes cole ceale stvar ce-a fost triba ale fete. Datunce ie av spus le maie și alu ceaia che se va însura. E n-av spus dende. Și av tremes din ia cole cu caroțele. Pac av-o dopel'eit acasa. Și se-u însurat dupa ia...

Ia a fost iaco bura. Și fost-a cu ia doi-trei an'; pac l'-a facut în fecior și o feta.

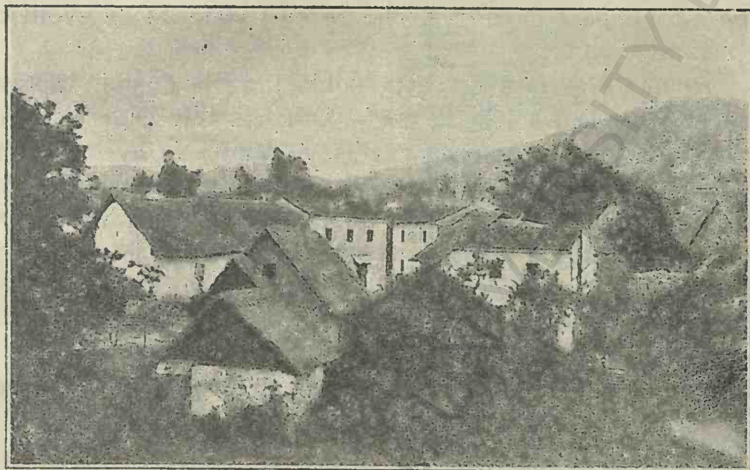
Datunce ăl'-av toț cumpan'i ce l-au conoscut cuvintat: — Nu-i mușat che s-av însurat în grof dupa o fil'e urve siromah ce lucra cărbur în codri! — Deatunce a lui a fost rușire de gospoda. Pac av zis ale mul'are: — Mul'aro, tu nu ver fi d-acmo renche a me mul'are; tu ver fi mie cùharița în cuhn'e! — Mul'ara n-av zis niș, samo av raspul'at cea mușata roba de gròfița și av mes ăn cuhn'e lucra ca și cuharița...

Au lucrat osămnaist (ali: deset și opt) an'! Atunce ăl'-av zis o zi: — Tu mul'aro, măre scuhe bura merinde, che măre me voi însura dupa o ata feta! —

Mul'ara n-av zis niș, nego av scuheit tot cum a fost triba.

Ata zi av dopel'eit la sire în casa cea ata feta, dupa ce s-a vrut însura, şi cu în muşat fecior.

Meje la mul'are şi zice: — Mul'aro, io me voi însura dupa ceasta feta! — Mul'ara nu zice niş... Când vede che tace, ăl' zice ie: — Mul'aro, i-o m-am însurat dupa tire între acăta an'!... Pac îmi-av cuvintat toţ a mel' priatel' che nu-i muşat ke m-am io însurat dupa o fil'e de ur ce lucra cărbur. Atunce io t-am

Jeiănu (Litrateit ăn 15 Set. 1928)

pus în cuhn'e lucra. Tu n-ai niş zis, nego ai lucrat renche şi văvăc bire... Pac am cautat ce ver tu zice cînd me io însurar dupa ata. E tu n-ai niş zis. Tu-ş acăta bura che n-ai nicad niş zis! Acmo io ved che ăş tu acăta bura... Şi ceasta feta ie a me şi a ta fil'e şi cesta ie a nostru fil'. Mie nu se-i triba dupa ata însura, că-ş tu acăta bura!... Acmo vişe nu-m ver fi a me cuhariţa; ver fi a me mul'are ca şi manche... —

Şi datunce av văvăc scupa fost şi cu a sel' fecior...

Spusa în 16 Setembre 1928 de *Anton Sancovichĭ* (35 an'; Nr. ale case 28) din Jeiăn.

Muzica cu fraieru ănunțru

O vota c-av avut un cral' şi o cral'iţa o muşata (ali: fina) fil'a. Pac c-av co de a lui case trecut soldaţi. Şi che s-av cel'a fete în soldat dopadit; şi c-av ia zis che-l va ia vla. E cea maie şi ceaie av zis che nu va ia soldatu vla, che neca-ş at afla. Cea fil'e av zis che nu va ia at nego iuşto soldatu. E cral'u, che-l' va cumpara cegod va, che se nu-l vlaie. Ia av zvolit che va muzica.

Atunce c-av mes din cela soldat; av ie doslujit soldatia şi ie av verit la cea feta lu cral'u. Cea feta l-av zapel'eit la cea muzica şi ia l-av în muzica zacl'is. Şi atunce ia av mes din a sev ceaie, che neca meje vede cum che muşat muzica sfire. Zice feta: — Cea muzica ănsa sfire. Cumghod zisèreţ, aşa va sfiri. — Atunce ceaia av zis che muşat sfire, che va vo ie cumpara a sel've fil'e.

Și atunce av cea muzica dus în cea cambra iuve a fost fil'a. Și ia atunce a fost iaco ocorajna (ali: vesela).... Și ia av atunce urdineit che neca-l' porta duplele porţion, — neca-l' porta a doi de iel' mînca, che are ia iaco petit (ali: vol'e) de mînca, cum che muşat muzica sfire. Pac cănd av mes decla jos, che av ieşit din muzica cela fraier şi c-av iel' atunce ur şi at mîncat; e iel' che s-av pol'ubit... Și che av ia ramas ăn sarcire.

Și cînd av ia vechi fost de obabi, av zis che nu l'i se vechi muzica dopade; che va vo vinde. Atunce av ceaia zis: — Bire va fi; rem o vinde. —

Şi cela fraier al'ei misle prende va îi chia; che l'-a fost frica de cral'u. Și atunce l'-av zis cea fraieriţa che neca nu-l' je frica che-l va ia în muzica pure şi che-l vor chia duce cu muzica.

Av ia tremes din ceaia che vor muzica chia duce. Și cela ceaia a verit cu hlapţi în cambra le fil'e şi av muzica chia dus. Și atunce av cea fil'e mes şi ia cu iel' în cea butiga dend-av muzica cumparat. Și av ia lu ceaia zis che va muzica drugace napravi. Ceaia av mes părla afara. Și cînd av mes ceaia afara av cea fil'e fraieru spustit din muzica afara. Și cela fraier s-av atunce ascuns în cea butiga. Cînd ceaia nazat vire ia zice

— Ceaio, io am ceasta muzica drugace nacinit; acmo va sfiri cînd io navinir (ali: vîrtir) şi acmo rem duce rupoi nazat. —

Şi hlapţi şi ceaia ducu muzica nazat în cambra le fil'e. Şi fil'a-v zis neca nu-l' vişe nego în parţiun portu, che n-are vişe aşa petid de mînca. Şi ceale decle nu l'-av vişe, nego de ur purtat mînca. Şi ia-v atunce zis declelor che: — Săm io nuşte bolna; che reş şi io rad la medigu. —

Pac av ceale decle mes la ceaia şi la maia che la-i fil'a o mîrva bolna; che neca vo zapel'es la medigu. Pac av zapel'ait. Cînd a verit ia la medigu, l'-av medigu zis che ie ia în sarcira! Atunce-av ceaia şi maia scocit pre ia, cu cire che ie ia în sarcira. E ia zice che-i cu fraieru. E iel': — Iuva v-aţ scupa spravit căn tu ai fost văvăc în cambra zacl'isa, ni niciur n-a la tire verit, nego declele ce ţi-av purtat mănca?! —

Covaciu Miho Doricicĭ din Jeiăn
(Litratcit ăn 17 Şetemberu 1928)

— Voi mi l-aţ adus şi dus chia!

— Cum? —

E ia zice: — În muzica— zice — l-ai adus şi în muzica l-ai dus nazat! —

E ceaia zice: — Ben', cînd ai tu mire privarit (ali: minţit), tu toturo nu-l ver vla! —

E ia: — Che-l voi vla! Che-l voi iuşto vla! Che-l mores vla! Ce voi io acmo de mire, cînd m-av scurbeit (che l'-av folele facut)! —

Ceaia zice: — Neca c-av! Tu toturo nu-l ver vla! —

Şi fil'a av poşnit plănje şi plănje... Lu ceaia a fost milo cum fil'a plănje dupa a sev fraier. Şi l'-av ceaia zis neca meje din ie şi neca se vlavu.

Atunce fil'a poşnit-a corajna fi şi meje din fraieru: — Ala

tu acmo cu mire! Mi-av ceaia dopustit (ali: volit) che voi io tire vla! —

Și-av iel' scupa mes acasa la ceaia şi maia. Şi iel' s-av atunce toţ scupa pobratit şi fost buri ur cătra at.

Atunce celva fraier ceaia cumparat tomobilu şi ocoli av iel' lapte tras pre svit.

Spusa ăn 16 Setembre 1928 de *Ielena Turcovicĭ* fil'a alu *Mate Turcovicĭ Rade* (20 an'; Nr. ale case 20) din Jeiăn şi piseita de

Octavia Lupu-Morariu

E ahmoce am bărsa de ştorii sdeşertat!

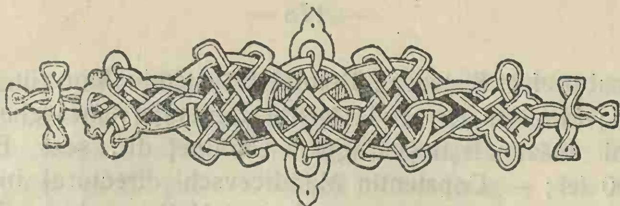

Și zehvalesc cu bure ĭirime lu priatel'u mev ***Dott. Joje (Giuseppe) Belulo(vicĭ),*** *medigu ăn Susn'eviţa, che m=av o mărviţe jutat lucra cesta libru.*

Și inche zehvalesc lu gospa ***Flora Zagabria Glavina*** *(mul'era lu Andruţi Glavina) din Fiume și lu gospodinu capitanu* ***Alexandru T. Burada*** *(fil'u lu T. T. Burada) din Iași che mn'=a ceale sliche dat de mai mușat ce putur face cesta libru.*

Și chiaro mușat zehvalesc lu fraţi noștri Talian' ***LUIGI VISENTINI,*** *Podestatu din Valdarsa (Susn'eviţa) și* ***Fabio Branca*** *din Valdarsa și* ***Ernesto Rotta*** *din Valdarsa, che mn'a fost bur ăn lucru mev.*

Leca Morariu

Ctitorii acestei cărţi

S'a tipărit (în 1.500 exemplare)

această carte de căpătâi a celor mai uitaţi dintre fraţii noştri din darurile următorilor ctitori:

DIN ITALIA: 90 lei.

Istroromânul Ioje Cărţulicĭ din Susnieviţa: 10 lire (= 90 lei).

DIN DANEMARCA: 400 lei.

D-ra Hedvig Olsen din Copenhaga şi d. Dr. Kristian Sandfeld, prof. univ.: câte 5 şilingi englezi (= câte 200 lei).

DIN ROMÂNIA: 93.735 lei.

I. Bucovina: 62.395 lei.

1. Instituţiuni: 39.900 lei.

Banca Suceveană (Suceava): 30.000 lei; Casa de economie a Bucovinei prin d. V. Grecu: 4.000 lei; Banca „Meseriaşul Român" (Cernăuţi): 3.000 lei; Revista „Făt-frumos" (Suceava): 2.000 lei; Banca Storojneţului (Storojneţ): 500 lei; „Liga culturală" secţia Suceava: 400 lei. — Suma: **39.900 lei.**

2. Particulari: 22.495 lei.

Preotul Constantin Morariu în amintirea soţiei sale Elena († 1923) şi ficei sale Victoria († 1923): 2.000 lei; — Dr. Octavian Gheorghian, profesor şi dir. de spital Cernăuţi; Dr. Teofil Lupu dir. de spital Suceava; Dr. Aurel Morariu avocat Cernăuţi şi Eugeniu Varzariu dir. şcol. Româneşti: câte 1.000 lei; — Ilie Doboş-Boca revizor şcolar Suceava: 700 lei; — Dr. Corneliu Gheorghian preş. la Curtea de Apel Cernăuţi şi Ioan Reuţ dir. şcol. Sânt-Ilie: câte 600 lei; — Dr. Isidor Bodea dir. de spital Cernăuţi; listă de subscripţie a d-lui Clementie Bocancea prefect Storojneţ; Nicanor Bumbu dir. şcol. Ruşii-Mănăstioarei; Dr. Vasile Marcu avocat Cernăuţi; Dr. Isidor

Miclea subprefect Suceava; Preotul Constantin Morariu († 1927) Cernăuţi; Ministru Dr. I. I. Nistor Cernăuţi; Gheorghe Paşcan dir. şcol. Măzănăieşti şi Eugenia Ucraineţ dir. şcol. Bosanci: câte 500 lei; — Constantin Mandicevschi directorul bibl. universităţii Cernăuţi: 400 lei; — Grigori Halip profesor Cernăuţi: 350 lei; — Ioachim Ciuntuleac consilier la Curtea de Apel Cernăuţi; Emanuil Iliuţ inspector general al instrucţiei Cernăuţi; Vasile Mitric dir. şcol. Liuzii-Humorului; şi căpitan Eugen Pohontzu Cernăuţi: câte 300 lei; — Dr. Alexandru Bocăneţu prof. universitar Cernăuţi; Dr. Leonti Ichim secret. consil. jud. Suceava şi Preotul Mihai Totoiescu Vatra-Dornei: câte 250 lei; — Dr. Romul Cândea prof. univ. Cernăuţi; Arcadie Dugan profesor Cernăuţi; Laur Gârbu prof. Cernăuţi; Dr. Vasile Grecu prof. univ. Cernăuţi; Dr. Dimitrie Marmeliuc prof. univ. Cernăuţi; Dimitrie Naherniac dir. şcol. Arbore; Vasile Olinici subrevizor şcol. Părteştii-de-sus; Petru Petrescu administrator de spital Suceava; Zaharie Roşca învăţător Balaceana; Partenie Siretean dir. gen. de finanţe Cernăuţi; şi Preotul Constantin Ursachi Arbore: câte 200 lei; — Dumitru Bondar învăţător Suceava; Dr. Mardarie Cerlincă vicedirector la bibl. univ. Cernăuţi; şi Ion Dominte profesor Cernăuţi: câte 150 lei; — Dr. Simeon Reli prof. univ. Cernăuţi: 110 lei; — Dr. Gheorghe Albescu († 1927) avocat Cernăuţi; Dr. Ilie Bacinschi prof. univ. Cernăuţi; Ilarion Bereznitchi prof. Suceava; Pentelei Borosan învăţător Suceava; Aglaia Botezat învăţătoare Ilişeşti; Luca Buliga dir. şcol. Pătrăuţi pe Suceava; Modest Buliga dir. şcol. Stroieşti; Ion Butnariu învăţător Mihoveni; Gheorghe Cârstean profesor Rădăuţi; Preotul T. Coclici profesor Suceava; Vlad Cosmiuc dir. şcol. Udeşti; Dr. Christea Geagea prof. univ. Cernăuţi; Panoria Ghiuţă învăţătoare Ilişeşti; Ilarion Gorcea, dir. şcolar, Botuşana; Teofil Gramatovici dir. gen. Cernăuţi; Dr. Eugen Herzog († 1928) prof. universitar Cernăuţi; Dr. Gheorghe Hoinic inspector al instr. publ. Cernăuţi; Ciprian Hostiuc dir. şcol. Mitocul-Dragomirnei; Dr. Alexandru Ieşan prof. univ. Cernăuţi; Alexandru Ignatescu învăţător Suceava; Traian Ilcău dir. internat. meseriaşilor Cernăuţi; Robert Klement vicedir. la bibl. univ. Cernăuţi; Nicolai Leuciuc învăţător Şerbăuţi; Dr. Vasile Loichiţă prof. univ. Cernăuţi; Eustafie Maximiuc învăţător Ilişeşti; Dr. Victor Morariu prof. univ. Cernăuţi; Gheorghe

Muntean institutor Suceava; Dr. Grigorie Nandriş prof. univ. Cernăuţi; Ştefan Pavelescu profesor Suceava; Aurora Piţul institutoare Suceava; Constantin Piţul director Suceava; Dr. Alexie Procopovici prof. univ. Cernăuţi; Dr. Dragoş Protopopescu prof. univ. Cernăuţi; Olga Reuţ învăţătoare Sânt-Ilie; Gheorghe Solonar învăţător Pătrăuţi pe Suceava; Vasile Solonar gospodar Pătrăuţi pe Suceava; Dr. Nicolaie Tcaciuc-Albu inspect. instr. publ. Cernăuţi; Dr. Alexandru Tzigara-Samurcaş prof. univ. Cernăuţi; Ioan Vlonga insp. instr. publ. Cernăuţi; şi Gheorghe Vorobchevici consilier agricol Suceava: câte 100 lei; — Dr. Constantin Gheorghian profesor Cernăuţi: 60 lei; — Dr. Teodor Balan profesor Cernăuţi; Axentie Bileţchi-Oprişanu brigadier silvic Brodina; Maxim Boşcoian lector bis. Măreţei; Vasile Cârdei profesor Cernăuţi; Valeria Clain studentă Cernăuţi; Dr. Rudolf Gassauer profesor Suceava; Dr. Ernst Kallós profesor Cernăuţi; Mihai Sbiera profesor Cernăuţi; Preotul Hygin Schüttler Cernăuţi; Alexandru Şotropa tâmplar Suceava; Dr. Calistrat Şotropa profesor Cernăuţi: câte 50 lei; — Dimitrie Lumiceanu subprefect Cernăuţi: 25 lei. — Suma: 22.495 lei.

II. **Vechiul Regat: 22.200 lei**

1. Instituţiuni: 14.500 lei.

Ministerul Cultelor şi Artelor (prin d. Ministru Alexandru Lapedatu, prof. univ.): 10.000 lei; — Soc. „Graiul Românesc" Bucureşti (prin d. Em. Bucuţă): 3.000 lei; — Revista „Floarea Soarelui" Bucureşti (prin d. Ilie E. Torouţiu): 1.500 lei. — Suma: 14.500 lei.

2. Particulari: 7.700 lei.

A. S. R. Prinţul Regent Nicolaie: 6.000 lei; — Tiberiu Crudu dir. Şcoalei Normale de băieţi Botoşani; Preotul Econom D. Furtună Dorohoi şi profesorii Şc. Normale de băieţi Botoşani: câte 500 lei; — Serafim Ionescu revizor şcolar Fălticeni: 100 lei; — Gheorghe Potra Bucureşti şi Alexandru Vasiliu învăţător Tătăraşi (jud. Fălticeni): câte 50 lei. — Suma: 7.700 lei.

III. **Basarabia: 4.050 lei.**

I. P. S. Sa Episcopul Hotinului Visarion Puiu, Bălţi: 2.000 lei; — Subscripţia Moldovenilor transnistrieni (anonimă): 1.500

lei; — Ion R. Cazacu dir. Şcoalei Normale din Bălţi: 500 lei. — Locot.-Colonel Constantin Popovici Cetatea-Albă: 50 lei. — Suma: 4.050 lei.

IV. **Banat**: 3.700 lei.

Dr. Dimitrie Cioloca prof. de teologie Caransebeş: 2.100 lei; — Dr. Ştefan Albu medic Arad: 1.000 lei; — Alexandru Bălaş dir. gen. Caransebeş; Leca Cioloca elev Caransebeş; Preotul Ioan Jucos Zărveşti; Mircea Lăbonţiu elev Caransebeş; Zeno Muntean prof. de teologie Caransebeş şi Valeriu Perin elev Caransebeş: câte 100 lei: Suma: 3.700 lei.

V. **Ardeal**: 1.390 lei.

Dr. Iosif Popovici prof. univ. Cluj: 500 lei; — Romul Cionca profesor la Conservator Cluj şi Maria Raţiu-Porumbescu Cluj: câte 200 lei; — Dr. Livia Cionca medic Cluj: 100 lei; — Genunea Cionca şi profesorii dela Conservatorul Cluj Zaharie Bârsan, Flor Breviman, Lya Pop şi D. Bogoza: câte 40 lei; — D-ra D. Dima Cluj şi d-l G. Sfetea Cluj: câte 35 lei; — D-na Nelly Deac şi d-nii I. Crişianu, C. Stihi, T. Vulpescu (tuspatru Cluj): câte 20 lei; — D-nii Ionel Cionca şi E. Fotino Cluj: câte 15 lei; — I. Sârbu, Cluj: 10 lei. — Suma: 1.390 lei.

Suma integrală: 94.225 lei — din care s'a cheltuit: pentru tipar 65.000 lei; pentru clişee şi fotografii 18.888 lei; pentru extrasul şi expediţia cărticelei *Rugaţ pre Domnu, Librici za lu Rumeri din Istrie:* 4.449 lei. Restul de 5.888 lei rămâne pentru expediţia cărţii la Istria şi ca bază pentru *înfiinţarea unei publicaţii periodice (ziar sau revistă) istroromâne.*

Pentru cărticica de rugăciuni *Rugaţ pre Domnu* au mai contribuit: Sanctitatea Sa Patriarhul Dr. Miron Cristea: cu 2.000 lei; — I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Vasile Suciu Blaj: cu 500 lei; — şi P. C. Sa Preotul Dr. Gheorghe Mihuţă Suceava: cu 300 lei.

Ши астфел дар дин дар се фѫкꙋ раюл!...

Ce s-a falit cănd s-a ştampeit cesta libru

(Errata)

La pajina	ăn locu de:	ştc (ali: poberc):
8	de cela revu	de cela tămănu
13	care'i-s mişciţ	carl'i-s mişciţ
74	scrice	srice
75	fecioru carle o dobăndit	fecioru carle a dobăndit
90	Căte stele	Căte stcle
102	August	Angust
132	Jelena Turcovicĭ	Ielena Turcovicĭ

Feciorici din Susn'eviţa

Litrateit ăn 9 Pangustichiu 1928

Ce se pote şti (ali: poberi) ăn cesta libru

Ştorii, părcoliţe şi ate stvar za lu Ucîcari di su Monte-Maggiore

1. *Din Susn'eviţa*

5. *Din Gromnic*

Paj.

6. *Din Gradin'e*

7. *Din Letai*

Ştorii şi ate stvar za lu Jeianţi

Din Jeiăn

Slichele din cesta libru

Paj.

---

1. *Din Susn'evița*

2. *Din Nosolo*

3. *Din Sucodru*

4. *Din Bîrdo (și Costîrcean și Cîrnelichi)*

RUMERI
DIN
ISTRIE
Sappiane
901
Mune grande
Mune piccolo
963
S. Croce
847
Jeian
780
862
Bergut grande
622
Bergut piccolo
1106
1163
Perca
Bresca
Zaluchi
Pusi
715
1234
Gaspari
Suonecchia
Mucichi
St. di Giordani
959
Scrapna
Recina
1092
Giordani
455
756
1031
Castua
Mattuglie
1273
784
Francici
938
1095
Apriano
VOLOSCA
ABBAZIA
374
413
Olmeto
Puccari
404
FIUME
Aurania
Perze
1103
Bogliuno
Rumania
1000
RIF. DUC. D'AOSTA
Ica
Ucica gr.
Passo
Piculici
Laurana
498
Oppatia
1396
612
S. Martino
M. Maggiore
Cerreto
Catun
Ucica piccola
692
Lelai
Medea
Gradine
Susnevita
881
435
334
Cromnic
268
Cirneli
Nosolo
PISINO
Birdo
906
Carbune
469
Costirceana
Moschiena
Sucodru
Felicia
Rachita
L. d'Arsa
Arsa
Cosiliacco
833
Bersezio
Chersano
307
712
Fianona
303
362
Arsa
317
328
474
Vallone di Fianona
Albona
263
270
294
Veglia
402
538
531
449
Schitazza
Canale dell' Arsa
Cherso
Isola Cherso
N
O
E
S
0 ½ 1 2 3 4 5 10
chilometri
Scala di 1:250.000
Cliseul Ex. „Offset" Cernăuţi
Exec. de L. Morariu Prof. Univ.